

Dirshu
דרשו'ד' ועזו
הרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

המרכז לסייע וזכויות מלמדים

גיליון נושא מיוחד מבית 'דרשו'
לרגל תנועת ההתחדשות 'להחיות את
תורתו' של מרנא החפץ חיים זי"ע"א,
במלאת 93 שנה להסתלקותו

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il: לקבלת הגליון למייל

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 550

פנינים לחג הסוכות

"אין זה כי אם בית אלקים"

כאן ישבו רבי אלחנן והרב מפוניבז' בחברותא,

כאן טיפח ה'חפץ חיים' וגידל את תלמידיו,

ומכאן יצאה תורה לכל רחבי תבל • יריעה מרטיטה

ומלאת הוד על היכל הישיבה בראדין, על העילויים,

על התלמידים ועל הסיפורים הנעלמים • עמ' 14

עופות ירושלמיים לקישוט

כולם הלכו לנוח, אבל השפע חיים' מצאנו זי"ע לא
הסכים לחכות רגע אחד. מעשה מופלא בערב סוכות

עמ' 44

כשהסטייפלר חתר אקליפטוס

שיחת חג מרוממת עם הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן
שליט"א, מראשי ישיבת פוניבז' ומגדולי מרביצי התורה בדורנו

עמ' 2

כוחה של מסכת סוכה

ה'מנחת אלעזר' למד בה להינצל משונאים, ותלמידי 'פורת יוסף'
כהגנה מפני הפגזים - שיחה מיוחדת עם הגר מאיר שפרכר

עמ' 12

סגולת החפץ חיים

עדות מרעישה ממרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א,
לצד הוצאת תורת ה'חפץ חיים' במהדורה חדשה ומפוארת

עמ' 6

פתאום נשמעות דפיקות בדלת. פותחים, וכמעט התעלפנו: הרב מפוניבז' זצ"ל עומד בפתח. הרב אחז באבא בשתי ידיו ואמר לו: "שלמה'לה, לא היה לי זמן לקנות ארבעה מינים". אבא ענה לו: "ודאי, יש לי מוכן בשביל הרב". הוא רץ, לקח את הארבעה מינים שלו עצמו ומסר לו

הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א, מראשי ישיבת פוניבז', בשיחת חג על הסכך שקטף הסטייפלער, על ארבעה מינים שנמסרו בחשאי, על הדמעות של רבי ישראל סלנטר בשמחת תורה, ועל המהפכה שחוללה 'דרשו' בבתי המדרש

יעקב א. לוסטיגמן

את ילדותו ובחרותו עשה הגאון רבי חיים פרץ ברמן שליט"א בצל גדולי הדור. אמו, הרבנית אהובה ע"ה, הייתה בתו של מרן הסטייפלר זצוק"ל, ואביו, הגאון רבי מרדכי שלמה ברמן זצ"ל, כיהן כר"מ בישיבת פוניבז' מראשית ימיה. בהגיעו לפרקו נשא לאשה את זוגתו הרבנית שתחי' בת מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א. מה שרבים מכירים מתוך הספרים על גדולי ישראל, הוא ראה מקרוב בתוך המשפחה.

לקראת חג הסוכות פנינו לראש הישיבה כדי לשמוע מפיו רעיונות ודברי חיזוק בעניין שמחה של מצוה בחג הסוכות ובכל ימות השנה, ובהזדמנות זו זכינו לשמוע מפיו זיכרונות מופלאים החושפים צוהר קטן לעולם הנשגב של גדולי התורה, שיגם ושיחם בכל הקשור לענייני חג הסוכות ומצוותיו.

הוא לא ביקש דבר מאיש

ראש הישיבה, איך נראה חג הסוכות בביתו של הסבא הגדול, מרן הסטייפלר זצ"ל?

ההכנות לסוכות החלו עוד הרבה לפני, כבר בחודש אב הוא היה הולך לחצר ביתו של רבי מיכל יהודה, כדי לבחור אתרוג מהאתרוגים שגדלו על העץ המפורסם שלו.

בשנים האחרונות שלו היו מביאים לו אתרוגים נאים ומהודרים, והוא שמח בהם מאוד. אבל בשנים קודמות, היה הולך באמצע חודש אב אל העץ של רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל וקוטף שם אתרוגים. לא היו אז אתרוגים יפים כמו היום, אבל היה חשוב לו מאוד היכן גדל האתרוג הזה.

היה מזמין בעל עגלה עם סוס, יושב על העגלה ונוסע לחתוך סכך. ליד ישיבת פוניבז' לצעירים היה אז מעין יער של עצי אקליפטוס, ושם הייתה רשות לכולם לחתוך. הוא חתך ענפים, סחב, עשה הכול בכוחות עצמו. בכלל, הוא לא היה מבקש דבר מאדם אחר. ובדבר

של מצווה בוודאי: כל עוד היו לו הכוחות, הכול עשה לבד.

הנכדים לא הצטרפו לעזור?

לא. היו כאלה שרצו להצטרף, אבל אצלנו במשפחה הבינו שלא תהיה לו מזה נחת רוח, אם אנחנו לא לומדים והולכים איתו לחתוך סכך.

ומה היה נוי הסוכה?

הוא בחר תמונות. היו אז שולחים תמונות של גדולי ישראל, והוא בחר מתוכן את אלה שהכיר: החפץ חיים, רבי חיים מברסק, רבי חיים עוזר, רבי אלחנן. את מי שהכיר מצעירותו, תלה את תמונותיהם בסוכה.

אבל אם התחלנו באתרוגים, אספר זיכרון מיוחד שיש באמתחתו על אתרוגים וארבעת המינים: בשנת תשכ"ט, בערב חג הסוכות אחר הצהריים, הבית שלנו נראה כמו כל בית בערב סוכות. היינו משפחה גדולה, כולם עסוקים בהכנות. פתאום נשמעות דפיקות בדלת. פותחים, וכמעט התעלפנו: הרב מפוניבז' זצ"ל עומד בפתח. זו הייתה השנה האחרונה לחייו.

אבא ניגש אליו מיד, והרב אחז בו בשתי ידיו ואמר לו: "שלמה'לה,

חץ בעיניו של השטן

"האמת שזה נושא שצריכים להתבונן בו, מה פשר החביבות המיוחדת הזאת על ארבעת המינים?", ממשיך ראש הישיבה. "מה שראיתי אצל סבא זצ"ל ואצל אבא זצ"ל, ההחזקה של הארבעה מינים, הטרחה בשבילם, זה היה אושר. המצווה הזאת הייתה חביבה עליהם מאוד מאוד."

הגמרא במסכת סוכה (לח.) מביאה שהנענועים הם שיירי מצווה, לא עיקר המצווה, ושיירי מצווה מעכבין את הפורענות. ומסופר שם על רב אחא בר יעקב, שכשהיה מונענע היה אומר: "גירא בעיניה דסטנא", חץ בעיניו של השטן. השטן רואה איך ישראל מחוברים למצווה, דווקא בתוספת הזאת, ואינו יכול לנתק אותם. הגמרא אומרת שלא נכון לומר כך, כי זה מגרה את השטן באדם. אבל הרעיון עצמו נשאר: החביבות שבה ישראל דבוקים במצווה ואוהבים אותה, היא שמצילה את האדם.

גם השם של המצווה מלמד על כך. בגמרא כתוב על הלולב "מעיקרא לולבא והשתא הושענא". השם שלו הוא הושענא, כי במדרש מתואר שישראל יוצאים מיום הדין כשהלולים בידיהם, כמו מנצחים עם כלי נשק, והקדוש ברוך הוא מושיע אותם דרך זה. ובכל זאת, ישראל לא עשו את המצווה בשביל הישועה. הם עשו אותה בשביל המצווה.

"לגאון זה היה קל מאוד"

היינו שמחים לשמוע מפי ראש הישיבה על עניין שמחת המצווה ביום

טוב ובימי חול המועד סוכות...

הרמב"ם כותב על שמחת בית השואבה שמצווה להרבות בשמחה זו, ושלא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שרצה, אלא גדולי חכמי ישראל הם שהיו מרקדים ומשמחים, וכל העם באים לראות ולשמוע. כלומר, השמחה הזאת בשלמותה שייכת לבעל מדרגה. השמחה בסוכות, יש אומרים שהיא מצווה קשה, אבל האמת היא שזה להיפך: מי שנמצא במדרגה, שמח בקלות. לגאון מוויילנא בוודאי לא היה קשה לשמוח ביום טוב, עבורו זה היה קל מאוד. הרמב"ם קורא לשמחה במצוות "עבודה גדולה", וכותב שכל המונע עצמו ממנה ראוי להיפרע ממנו. השמחה האמיתית היא לשמוח עם הקדוש ברוך הוא.

מי שכל השנה שמח עם התפילין, עם הציצית, עם כל מצווה שיש לו, והוא שלם עם הקדוש ברוך הוא, מגיע לסוכות ושמח לגמרי. מי שלא נמצא שם, בשבילו זו אכן מצווה קשה.

אם כך, השמחה שמורה ליחידים?

לא. השמחה במצווה היא הבסיס של יהודי. ביום כיפור אדם

לא היה לי זמן לקנות ארבעה מינים". כל כולו היה נתון להחזקת הישיבה ועולם התורה, ועד ערב החג לא מצא רגע לזה. אבא ענה לו: "ודאי, יש לי מוכן בשביל ראש הישיבה". הוא רץ, לקח את הארבעה מינים שלו עצמו ומסר לו. הרב יצא שמח, בטוח שזו סתם רזרבה שהייתה בבית. והיא לא הייתה רזרבה.

אבא היה לוקח אותנו לקנות ארבעה מינים בשוק בתל אביב, ומסתובב שם שעות עד שהיה מוצא סט מהודר. רזרבות לא היו לו. הוא נתן לרב מפוניבו' את ארבעת המינים המהודרים שלו. אחרי שהרב יצא, אמר לאמא שלי: "קניתי גם לילדים, אקח סט אחד של ד' מינים ממה שקניתי להם..." בערב חג כבר לא היה מה להשיג, זה לא כמו היום.

באותו לילה, ליל החג, הייתה אמא אצל אביה, הסטייפלר, וסיפרה לו מה שקרה. הוא אמר לה: "לי יש שניים", ונתן לאבא את האתרוג השני שלו. כך אני יודע שבשנת תשכ"ט כבר היה לסבא אתרוג נוסף.

"תראה איזה אתרוג מצאתי"

ועוד סיפור מאותו עניין, נושא עמו ראש הישיבה בזכרונותיו: שנה אחת, בצום גדליה פגש אבא ברחוב את ראש הישיבה רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל. כמובן, כששניהם נפגשו באופן טבעי החלו לצלול לעומקה של סוגיה, ובסוף השיחה אמר לו רבי שמואל: "חיפשתי, ועדיין לא מצאתי אתרוג טוב".

רבי שמואל פנה לביתו. אבא הלך בכיוון ההפוך, רק עד שרבי שמואל נעלם מהעין, ואז חזר על עקבותיו אל חנות האתרוגים ברחוב רש"י. הוא ישב שם זמן רב מאוד, עד שמצא אתרוג יפה במיוחד. את האתרוג הזה הניח בתוך ארגו יחד עם עשרה אתרוגים אחרים, וביקש מבעל החנות: "עשה לי טובה, אל תיגע בארגו הזה. בלילה אחזור לכאן".

בלילה הלך אבא לביתו של רבי שמואל והציע: "אולי נלך עכשיו שנינו יחד לחפש ארבעה מינים?" רבי שמואל שמח מאוד והצטרף. כשהגיעו לחנות אמר לו אבא: "יהיה יעיל יותר אם כל אחד מאיתנו יבדוק ארגו אחר". הוא הגיש לרבי שמואל את הארגו המוכן, ולעצמו לקח ארגו אחר. לא עבר זמן רב, ורבי שמואל קרא: "תראה איזה אתרוג מצאתי!"

אבא יכול היה פשוט להביא לו את האתרוג. אבל הוא לא רצה שרבי שמואל יחזיק לו טובה. הוא רצה שתהיה לרבי שמואל ההרגשה שהוא עצמו מצא.

"יהיה יעיל יותר אם כל אחד מאיתנו יבדוק ארגו אחר".
הוא הגיש לרבי שמואל את הארגו המוכן, ולעצמו לקח ארגו אחר. לא עבר זמן רב, ורבי שמואל קרא: "תראה איזה אתרוג מצאתי!"

מצטער על כל עבירה, ובאותה מידה בסוכות ובכל ימות השנה הוא צריך לשמוח על כל מצווה. וכשמגיע הזמן שנקבע לשמוח בו, זמן שמחתנו, יש השפעה מלמעלה שכל יהודי יכול להיות במדרגה של שמחה עם הקדוש ברוך הוא. זה מורגש בחוש: יהודים טוב להם בסוכה. מרגישים את השמחה שה'יום טוב' נותן, ממש באיברים. יש בזה מדרגות, למעלה ולמטה, אבל היא שייכת לכולם.

הבכי של רבי ישראל

ובכל זאת, רבים מרגישים בשמחת תורה כמו אורחים בשמחה שאינה שלהם. האם יש לנו זכות לרקוד עם התורה, כשאנחנו נוהגים כל השנה כפי שהיינו צריכים?

על השאלה הזאת כתב בעל ה'שרידי אש' מאמר, ובו הביא מעשה ששמע מרבי איצ'לה. בשמחת תורה התאספו התלמידים אצל רבי ישראל סלנטר זצ"ל. אפשר רק לנסות לתאר איך נראתה שמחת תורה אצל רבי ישראל. וכשהגיעה השמחה לשיאה, פרש רבי ישראל מהחבורה, ישב בצד, והתלמידים ראו שהוא בוכה.

איש לא העז לשאול. רק רבי אלה קרטינגער, תלמיד חבר של רבי ישראל שהיה בעצמו גאון וצדיק, ניגש ושאל לסיבת הבכי. רבי ישראל השיב שהעצב שלו נובע דווקא מהשמחה: כשהוא חושב כמה גדולה צריכה להיות השמחה בתורה, מתעורר בו צער שלא שמר את התורה כראוי, ושמחתו מקופחת.

רבי אלה הזכיר לו את צדקתו ואת מעשיו הגדולים. ענה לו רבי ישראל: "נו, נו, טוב, זה בשבילי. אבל אתה,

במה אתה שמח?" הוא לא התכוון לבייש אותו אלא להמחיש את זה שזאת שאלה שכל יהודי צריך לשאול את עצמו, לנחם אחרים זה טוב, אבל מה איתך במה אתה תתנחם??? רבי אלה, כששמע את השאלה הישירה, פרץ גם הוא בבכי, והשמחה הפכה לבכי מר.

ואז קם רבי ישראל ממקומו ודיבר אליהם דברי עידוד. הצער הזה, אמר, מוכיח משהו. רק מי שחפץ בתורה ושואף אליה ממעמקי ליבו, מרגיש מוסר כליות וחרטה כזו. הצער עצמו הוא הראיה עד כמה אמיץ הקשר שלנו לתורה, ואם כן, יש לנו לשמוח בכל עוז ותעצומות!

כוס שנמזגה למלך

ומה אומרים ליהודי פשוט שרוצה לשמוח בחג? שכל יהודי צריך לשמוח. יהודי אומר פעמיים ביום "שמע ישראל" זאת סיבה לשמחה גדולה מאוד. יש לנו מושג כמה גדולה הזכות

העצומה לומר שמע ישראל? זה הרי נפלא! סוכות הוא הזמן שהקדוש ברוך הוא קבע לשמוח איתו. אנחנו שמחים שיש לנו קדוש ברוך הוא, שבחר בנו באהבה, וכולנו מסובים על שולחנו. המשנה אומרת שכשיורד גשם בסוכות דומה הדבר לעבד שמוג כוס לרבו, ורבו שפך לו קיתון על פניו. מה אנחנו צריכים להסיק מכך? שהפעולה עצמה, הישיבה בסוכה, היא מזיגת כוס למלך. אדם מוזג לעצמו כוס שתיה, ובה הוא מוזג כביכול כוס לקב"ה בכבודו ובעצמו. צריכים לשמוח על הזכות העצומה הזאת!

כשאומרים "עלינו לשבח שלא עשנו כגוי הארצות", זו שמחה גדולה מאוד, וזאת שמחה שצריכה להיות מורגשת בסוכות, מתחילת החג ועד סופו.

יש את המדרגה הפשוטה, וליהודי קל מאוד לשמוח בה. מה שהרמב"ם מדבר עליו שהשמחה שייכת לתלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מעשה, זה כל אחד לפי מדרגתו, בשמחה שלמה מעולה מאוד שרק בעלי מדרגה יכולים לזכות לה, אבל גם יהודי פשוט צריך להיות כל הזמן שרוי בתוך השמחה של סוכות. כל מי שאני ראיתי, גדולי התורה שזכיתי להכיר, היה להם אור על הפנים בסוכות. ובשעה שהחזיקו את הארבעה מינים, נראה עליהם כזה אושר נפלא, עין לא ראתה.

יוצאים עם המסכת ביד

ראש הישיבה מכיר מקרוב את תוכנית 'דרשו' לבני הישיבות. מה היא שינתה? היא עשתה מהפכה בכל עולם התורה. המושג של לצאת מהזמן עם המסכת ביד לא היה קיים לפני 'דרשו'. היו

יחידים, והיו שיצאו עם בקיאות בחלק מסוים. אבל לדעת את כל המסכת עם הראשונים, לא רק את הדפים של העיון, זה דבר ש'דרשו' הכניסה ללב של כולם.

היום, אחוז גבוה מאוד מהבחורים הטובים יוצאים עם המסכת, והם מתביישים בעצמם אם יש תוספות שאינם יודעים, או רמב"ן, בעל המאור, 'מלחמות' או רשב"א שלא ראו. בשנים האחרונות כשאני אומר שיעור, אחרי חודש וחצי מתחילת הזמן, אם יש גמרא שנוגעת לעניין בפרק שלישי או רביעי, מיד עונים לי באמצע השיעור: "כאן כתוב כך וכך". קשה להאמין לראות את זה. זה משהו שלא ראינו פה לפני שבא 'דרשו' וחולל את המהפכה הזאת.

אמנם, בשנים הראשונות של הישיבה, הלימוד היה בנוי אחרת. למדו בעיון חלק גדול מהמסכת, אפילו עד דף צ' בחלק מהמסכתות. בנוסף השלימו את שאר דפי המסכת בלימוד יסוי, והיו שנים שבהן הקדישו בנוסף למסכתות הישיבתיות שעתיים ביום ללימוד דפים

”יש את המדרגה הפשוטה, וליהודי קל מאוד לשמוח בה. מה שהרמב"ם מדבר עליו שהשמחה שייכת לתלמידי חכמים וצדיקים ואנשי מעשה, זה כל אחד לפי מדרגתו, בשמחה שלמה מעולה מאוד שרק בעלי מדרגה יכולים לזכות לה, אבל גם יהודי פשוט צריך להיות כל הזמן שרוי בתוך השמחה של סוכות”

מתאים דבר אחד ולחלק דבר אחר. העיקר הוא ללמוד, להספיק ולדעת את התורה בצורה שהכי מתאימה לאדם. "לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ". איפה שמצליחים, ממשיכים. צריך להכיר את המעלות של כל דרך, ועם הזמן לראות מה מתאים לי. מה שלבו חפץ, זה המבחן החשוב ביותר.

מי שלא עושה חשבון

ומה מקומו של המבחן בכל זה, איך ראש הישיבה רואה את העניין של המבחנים המתקיימים תמידין כסדרם?

אדם שאינו נבחן, אינו צריך לדעת... ואדם שאינו בוחן את עצמו, סופו שאינו יודע. המסילת ישרים כבר אומר זאת בצורה מאוד ברורה, בעל עסק שאינו עושה חשבון, סופו להפסיד הכול. אותו דבר בלימוד. מי שאינו בודק אם הוא יודע, אינו יודע. אצלנו בישיבה, ראשי הישיבה היו בוחנים. גם הר"מים היו מתחלפים ובוחנים את התלמידים על מה שלמדו, במבחנים בעל פה. מרן רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל, אבי זצ"ל, חותני שליט"א, כולם בחנו.

ומה שרואים היום, זה דבר שצריך הרבה מאוד זכויות. אנחנו רואים את הגאון רבי דוד הופשטטר שליט"א, מקרוב ומרחוק, אדם שכל כולו נתון

לריבוי התורה בישראל ולריבוי תלמידי חכמים. בידיעת ההלכה, בלימוד הש"ס, בהספק של הבחורים בגמרא. זה מפעים לראות. שינויים גדולים כאלה צומחים רק בזכות מסירות נפש גדולה, ועל כך צריכים אנו להכיר לו טובה מעומק הלב.

מסדר 'מועד' ומשאר מקומות, על פי הנחייתו של הרב מפוניבז' עצמו. אז באמת לא היה צורך בתוכניות כמו של 'דרשו' כדי לדבר את הבחורים להשלים את המסכת. זה היה דבר פשוט וברור שכל בחור אמור לעשות זאת. היום המציאות שונה, ובאמת 'דרשו' חולל מהפכה. פשוט רואים את הפירות: הראש של הבחורים מונח בלימוד, הם יוצאים לכולל, ואחרי כמה שנים יוצאים משם תלמידי חכמים מופלגים. אין לנו מה להתבייש בדור שלנו!

"מה שלבו חפץ"

ומה לגבי תוכנית 'עמוד היומי' והמבחנים על 'דף היומי'?

גם זו מהפכה גדולה מאוד. 'עמוד היומי', יחד עם הקונטרסים הנפלאים 'עיון העמוד' שמלווים אותו, נתן את התשובה: לדעת את הגמרא בעיון קל, בהספק שמאפשר לדברים להיקלט בראש ולהיזכר, ולא לעבור על החומר פעם אחת ולשכוח. לדעת, זה דבר שלא היה קודם. וזה טוב לתלמידי חכמים, טוב לבינוניים וטוב גם לפחותים. לכולם זה טוב.

יש מי ששואל אם 'עמוד היומי' עדיף על פני 'דף היומי'?

חלילה. 'עמוד היומי' לא בא להחליף את ה'דף היומי'. הוא בא לתת אפשרות נוספת, לאנשים שהחיבור

שלם לתורה עובר דרך העמוד ליום. יש אנשים ש-14 שנה עד סיום הש"ס נראות להם רחוקות מדי, וזה מוריד את השאיפה. אצל אחרים זה בדיוק הפוך.

אי אפשר לומר לאדם מה הדרך שלו. גם בין לומדי הכוללים, לחלק

”
עמוד היומי לא בא להחליף את ה'דף היומי'. הוא בא לתת אפשרות נוספת, לאנשים שהחיבור שלהם לתורה עובר דרך העמוד ליום. יש אנשים ש-14 שנה עד סיום הש"ס נראות להם רחוקות מדי, וזה מוריד את השאיפה. אצל אחרים זה בדיוק הפוך.”

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

במלאת 93 שנה לפטירת מרנא החפץ חיים:

סדרת 'תורת החפץ חיים' רואה אור

ח"י ספרי מרן זיע"א בהלכה ובמוסר במהדורה חדשה ומפוארת מבית 'דרשו', כשהשלמה לספרי 'משנה ברורה', 'חפץ חיים' וספרי שמירת הלשון מבית 'דרשו' שהפכו לנכס צאן ברזל בארון הספרים היהודי • מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א בגילוי מרעש: "החזקת ספרי החפץ חיים בבית היא סגולה גדולה"

אסור לו להוסיף על דמיהם הרבה, כדין דברים העשויים לחיי נפש. כמו כן, לא אבה למכור את הספרים לאלו שלא ילמדו בהם ולא ימצאו בהם תועלת, אלא רק למי שזמנו פנוי לעסוק בהם וליבו ער לתורה וליראה, ולא הסכים לקבל יותר מהמחיר שקצב עבור הספר, אף מעשיר שהיה מוכן לשלם עליו ביד רחבה.

הסדרה מצטרפת למפעליו של הארגון, הפועל קרוב לעשרים שנה לרומם ולהחיות את לימוד תורתו של מרן זיע"א: מהפכת 'הדף היומי' בהלכה' שנעשתה לחלק בלתי נפרד מחיי התורה של כלל ישראל, הוצאת ספרי ה'משנה ברורה' עם ה'ביאורים' ומוספים' שהפכו לנכס צאן ברזל בבתי המדרש בכל העולם היהודי, והוצאת ה'חפץ חיים' עם ה'ביאורים' ומוספים' ושאר ספרי מרן זיע"א על שמירת הלשון והלכותיה - 'חובת השמירה', 'כבוד שמים' ו'זכור למרים' - כחטיבה אחת של תורת הלשון בהלכה ובמוסר, שנעשו לאבן יסוד בלימוד ענינים אלו.

בשערי הכרך הראשון של הסט החדש קובע לו מקום נכבד מבוא מקיף על תוכן הספרים, ולצדו דברי הקדמה של נשיא 'דרשו' הגאון רבי דוד הופשטטר שליט"א, שהרחיב בגודל הזכות לאחוז בשפולי גלימתו של רבינו ולהוציא לאור את חיבוריו, ובעומק שייכותה של זכות זו לארגון, שאחד מעיקרי מפעליו הוא הקביעות העולמית ב'משנה ברורה' בפרט ובספרי ה'חפץ חיים' בכלל, בריבוי מופלא של לומדי תורתו בעיון ובבקיאות בכל רחבי תבל.

כמעט מאה שנה לאחר פטירתו של מרן החפץ חיים זיע"א, וההתחדשות בתורתו אינה פוסקת. במלאת 93 להסתלקותו לשמי רום בכ"ד אלול תרצ"ג, יוצאת מתחת מכבש הדפוס סדרת 'תורת החפץ חיים', ובה ח"י מספריו של מרן זיע"א בהלכה ובמוסר, במהדורה משובחת ומפוארת מבית היוצר של 'דרשו'.

והנה הראה הקב"ה אות לטובה, שבאה במקביל להדפסת תורתו של החפץ חיים ברוב פאר והדר, כשקיבלו ב'דרשו' בהתרגשות עצומה את עדותו של מרן פוסק הדור רבינו הגר"מ שטרנבוך שליט"א שמורו ורבו הגר"מ שניידר שצ"ל היה תלמידו של מרנא החפץ חיים זיע"א, שהעיד בגילוי מרעיש כי החזקת ספריו של מרנא החפץ חיים בבית היא סגולה להצלחה, ובנוסף הלימוד בספרי החפץ חיים היא סגולה מיוחדת לזכירה ולהצלחה בתורה.

בשערי הכרך הראשון קובע לו מקום נכבד מבוא מקיף על תוכן הספרים, ובתוכו עובדות המלמדות מעט מזעיר משגב גדולת תורתו של האי סבא קדישא מאיר עיני ישראל, בנסיון שנעשה להתחקות אחר סדר חיבוריו והוצאת ספריו, אשר בהם ראה את יעודו בעולם. כידוע, רבינו זיע"א השתמט מכל שררה ורבנות ואפילו מהגדת שיעורים בשיבתו הקדושה, כאשר לעומת זאת השקיע כוחות עצומים וזמן רב בספריו הרבים בכל מקצועות התורה - הן בעצם החיבור, וכעדות בנו שכאשר ראה רבינו שלא יוכל להתפנות לכתיבת חיבור מסוים בראדיון, כי 'פריעוהו בטרדות שונות, עקר משם למשך כמה חודשים רצופים וישב בבית המדרש בעיר אחרת כדי לעסוק בכתיבת החיבור; הן לאחר השלמת הכתיבה, שפעמים רבות נסע ממקום למקום לבקש נדיבי רוח אשר יתחייבו לקנות את הספר, כדי שיוכל לקחת הלוואות עבור ההדפסה, וגם טיפל בעצמו בכל עניני הדפוס; והן לאחר ההדפסה, כאשר כיתת את רגליו ממקום למקום כדי להפיץ את ספריו בקרב ישראל. וכל זאת עשה במסירות נפש לקיים שליחותו בעולם, וכפי שאמר פעם לבנו, שעקב העיסוק הרב בלימוד ובירור הענינים שעליהם כתב ספרים, נשאר עני בכמה מחלקי התורה, ואף על פי כן הוא מקדיש מזמנו ומכוחותיו לשם כך, כדי לזכות את הרבים ולהרבות תורה ומצוות.

גם את המעט שהרויח על ידי מכירת הספרים צמצם ביותר, כדי הוצאות ביתו ההכרחיות בדוחק ובצמצום, וטעמו עמו - כפי שכתב במכתב (מכתבים ומאמרים ב, קכו) - שכיון שעשויים ללמוד בהם,

שער המהדורות הראשונות שיצאו לאור בחיי מרנא החפץ חיים זיע"א

מה כלול בסדרה

'שפת תמים': השלמה לענין שמירת הלשון. רבינו מעורר בו על החובה להישמר מגזל ומרמאות בעניני ממון, ומבאר את שכר הנושא ונותן באמונה ואת עונש החוטא בכך.

'מזדות ומשקלות': קונטרס קצר בגדרי האיסור להונות במידות ובמשקלות ובחומרתו. 'צוין כי הפעם הראשונה שבה דרש רבינו ברבים היתה בעירו, בהיותו נער צעיר, בענין זה עצמו, ולאחר מכן הלך מחנות לחנות להציל את הציבור מן המכשול.

'אהבת חסד': חיבור רחב על מעלת גמילות חסדים והמצוות שבין אדם לחברו, ובירור דיני הלואה ומשכון, לצד דברי התעוררות.

'תורת הבית': לעורר את הלבבות ללימוד התורה. נכתב כשראה רבינו שרבים קובעים עתים לתורה, אך את שאר יומם מבליים בדברים בטלים.

בסופו.

נדפס המאמר

'עלבונה של תורה'

על התמעטות

הלומדים והצורך

להרבותם.

'שם עולם': שני

חלקים, מיוסדים

על הפסוקים

בישעיהו על "יד

ושם טוב מבנים

ומבנות". רבינו

כתבו עבור חשוכי

בנים ל"ע ועבור

מי שבניהם סרו

מדרך התורה

רח"ל. בסופו צורף

הקונטרס 'נפוצות

ישראל', המעורר

שלא להגר

לאמריקה לצורך

ממון מפני המכשולות המצויים שם בקיום הדת.

'נדחי ישראל': לאלו שהיגרו לארצות רחוקות שבהן לא מצאו קהילות מסודרות, והיו נתונים בנסיונות קשים בשמירת שבת וכשרות. 'יושבי אותן ארצות אמרו בהשתאות, כי מן הספר נראה שהמחבר גר שם בעצמו שנים אחדות. הרקע לכתיבתו, לפי עדות בנו הג"ר אריה לייב זצ"ל: 'יהודי בא להת'יעץ לפני נסיעתו לאמריקה, רבינו ניסה להניאו והלה עמד על שלו. אמר לו בנו, שהרי גם ירמיהו הנביא הזהיר את ישראל שלא ילכו לבבל, ולבסוף הלך עמהם לשומרם מכל מכשול. רבינו שתק, ובשנה שלאחר מכן חיבר את הספר. בכמה הלכות נטה בו להקל מפני הדחק, ולכן הורה למקורביו למוכרו רק למי שהוא או בני ביתו עומדים לנסוע לשם.

'מחנה ישראל': נכתב בשנת תרמ"א עבור בני עמו שנלקחו בעל

שער המהדורות הראשונות שיצאו לאור בחיי מרנא החפץ חיים זיע"א

כרחם לצבא הרוסי. מחולק לשנים: מאמרי מוסר והתעוררות, ודינים מעשיים לחיי המחנה, בשלום ובמלחמה. בסופו פרקי חיזוק על הצפייה לניסי העתיד ולבנין הבית השלישי. אף שמחיר ספריו היה קבוע, קבע רבינו כי חייל הרוצה לקנותו ישלם מחצית בלבד. **'דבר בעתו'**: על חומרת מאכלות אסורות ועל חובתו של הנלחם לצבא לעשות ככל יכולתו להינצל מהן, וחובת בני משפחתו והציבור הסמוך למחנות לסייע לו בכך.

'אהבת השם': על החיוב למסור נפש שלא לעבור על שלוש העבירות החמורות, ובכללן עבודה זרה, ועל מעלת המקדש שם שמים במסירות נפש.

'טהרת ישראל': דברי התעוררות ופסקי הלכה בעניני טהרה, שנכתבו כשראה רבינו שנפרצו הגדרים בענין זה. כדי שיוכן גם למי שאינו בקי בלשון הקודש, נדפס לאורך הספר תרגום ליידיש בתחתית הגליון.

'גדר עולם': בירור חובת כיסוי הראש על פי ההלכה, אף הוא נכתב לאחר שנפרצו הגדרים במקומות שונים.

'תפארת אדם': ביאור איסורי הקפת הראש והשחתת הזקן על פרטיהם, הסיבות המביאות להיכשל בהם והדרכים להתגבר עליהן. **'חומת הדת'**: קריאה לכל יהודי להתחזק ולחזק אחרים, ובירור חובת הערבות המוטלת על כל אחד מישראל. נכתב על רקע מלחמת מפירי הדת שנתלקחה באותם ימים.

'בית ישראל': כלשון רבינו בשער הספר, ביאור הרבה ענינים נחוצים לכלל ישראל: הלכות שראה שצריכות חיזוק ופרסום, דברי תשובה ואמונה וחינוך הבנים, וחיזוק להחזקת הישיבות ובתי החינוך.

'אהבת ישראל': קונטרס שנדפס עם 'בית ישראל', בחובה לאהוב את ישראל ובאיסור לשנאתו, ובעיקר בגנות שנאת חנם, בגורמיה ובדרכים להימנע ממנה.

'ליקוטי אמרים': ט"ו פרקים בענינים שראה רבינו שהם נצרכים לחיזוק הדור, בזהירות מחטאים מצויים, בחובת התוכחה, בלימוד התורה, בשמירת שבת ובתיקון המידות.

'תורה אור': ליקוט מדברי חז"ל במעלת לימוד התורה ובמיוחד לימוד סדר קדשים, שנדפס בראש 'אסיפת זקנים' כמאמר פתיחה. בענין זה פעל רבינו רבות, אף חיבר 'ליקוטי הלכות' על הסדר והקים כולל ללימודו שהחזיקו שנים רבות.

'צפית לישועה': מאמרים המעוררים על החיוב לצפות לביאת המשיח בכל יום ובכל עת, למרות ירידת הדורות.

'ספר המצוות הקצרי': הספר האחרון שחיבר רבינו באחרית ימיו, ובו כל המצוות המעשיות הנוהגות בימינו ועיקרי דיניהן, כדי שיוכל כל אדם לחזור עליהן בזמן קצר ולהתעורר תדיר לקיומן.

העולה מכל אלו, כי כל חיבוריו של רבינו נולדו מתוך צרכי הזמן והמקום, לעורר ולחזק את הכלל בכל עניני התורה והמצוות, ופעלו נשגבות בכל מקום שאליו הגיעו. כאז כן עתה יפה כוחם להצית את השלהבת שהעלה הכהן הגדול, ויהיו שפתותיו דובבות ליישר את הלבבות לאהבת ה' וליראתו.

מופיע לראשונה!

מתורתו אנו חיים ספרי 'תורת החפץ חיים'

ג' כרכים

י"ח מספריו הקדושים במהדורה חדשה ומפוארת,
בתוספת מאות מראי מקומות, ניקוד ופיסוק
מאירי עיניים מופיעים לראשונה בכ"ד אלול
תשפ"ו, יומא דהילולא מרנא ה'חפץ חיים' זיע"א

במחיר של 129 ש"ח בלבד

המצטרפים למסלולי הלימוד ב'דף היומי בהלכה'
או ב'עמוד היומי' ומקבלים על עצמם להתמיד
בהם, יוכלו לרכוש את הסט החדש

במחיר מיוחד 99 ש"ח

ניתן לרכוש ברשת ספרי אור החיים, להזמנה עם משלוח עד הבית 'דרשו' 02-5609000

ספר הגיבורים

המצטרפים ללימוד ה'דף היומי בהלכה' עם תחילת חלק ה' ב'משנה ברורה', ב"ד אלול תשפ"ו
או המקבלים על עצמם להצטרף ללימוד ה'עמוד היומי' עם תחילת מסכת סוכה, בח' חשוון תשפ"ו
יזכו לשלוח שמות למשלחת הרבנים לתפילה ולישועה על ציונו של מרנא ה'חפץ חיים' זיע"א
הזכרת שמות: קו התוכן 4992* | טופס 'דרשו' בעמדות נדרים | radin@dirshuglobal.org
הצטרפו עכשיו לרבבות לומדי ה'דף היומי בהלכה' הלומדים לחיות על פי ההלכה!

להצטרפות: מוקד 'דרשו' 02-5609000 או ב'נדרים פלוס'

[מעטפת מלאה לפתיחת] [שיעורים יומיים במגוון] [1200 שיעורים יומיים] [600 מוקדי] [שלחת שמות להכרה] [קונטרס לימוד] [לוח יומי למעקב] [תזכורת טלפונית] [רישום מהיר וקל בכל] [שיעורים חדשים] [שפות, חייגו 4992*] [בכל רחבי הארץ] [במהלך התפילה בראדן] [בפורמט כס חנים] [אישי חנים] [מ'דרשו' מדי יום] [עמדות 'נדרים פלוס']

כל הדרכים מובילות לראדן: משלחת גדולי התורה תצא מיד לאחר החג לציונו הקדוש של מרנא החפץ חיים בשליחות רצנות הלומדים והנצחנים בתורתו הקדושה

של קדושי עליון, שבה ומקבלת את פניהם של לומדי תורתו של
הכהן הגדול מאחיו, הפעם לא כאבלים על חורבן אלא כמבשרי
תחייתו של היכל.
גדול יהיה המעמד לכבודה של תורה. בכ"ו בתשרי תעמוד ראדן
שוב במרכז של עולם התורה.

בכ"ו בתשרי, בימים הספורים שלאחר ימי החג, תפקוד משלחת
רבני 'דרשו' ומרביצי התורה את ציונו הקדוש של מרנא החפץ
חיים זיע"א בראדן. ההתרגשות בעולם התורה הולכת וגוברת,
וככל שמתקרב המועד מתחוויר לכל כי מדובר באירוע בקנה
מידה היסטורי שכל הגורמים אכן מתייחסים אליו ככזה.
זה שבועות ארוכים מתנהלים תיאומים מול הרשויות בליטא
ובבלארוס. מסלול המסע חוצה גבולות, כל תחנה שבו נקבעה
ואושרה מראש, וגורמי השלטון בשתי המדינות נערכים
לקבל את פני המשלחת ביחס מכובד במיוחד עם אבטחה
הולמת. במעברי הגבול הוסדרו סידורים מיוחדים, כדי שמרנן
ורבנן שליט"א יעברו בכבוד מלכים, בלא עיכובים ובלא
טרדות הדרך.

רבים ממאורי הדור יטלו חלק במסע, ובימים אלה מדברים
רבים מהם על השעה הזאת בהתרגשות שאינה מצויה. אדמת
ראדן, שממנה יצאה תורה והוראה לישראל ושספגה את דמם

השעה דוחקת: 'ספר הגיבורים' מתקרב ל-70 אלף שמות, והמסע יוצא מיד לאחר ימי החג

של רבינו לא תיפסק מפינו ומפי זרענו לעולם.
עוד אפשר להספיק, אבל לא לאורך זמן.

להרשמה ב'ספר הגיבורים': קו התוכן *4992 | טופס 'דרשו'
בעמדות 'נדרים פלוס' | radin@dirshuglobal.org

'ספר הגיבורים' ממשיך להתמלא בקצב שאינו נעצר. נכון
לשעה זו רשומים בו כ-70 אלף שמות של יהודים שקיבלו על
עצמם להצטרף ללימוד ה'דף היומי' בהלכה' וללימוד ה'עמוד
היומי', ובכל שעה נוספות לו שורות חדשות מכל קצווי תבל.
ספר עב כרס הוא, ויש בו מקום לכל מי שירצה, אלא שהזמן
קצר. מיד לאחר ימי החג יוצאת המשלחת לדרכה, והספר
עתיד להיות מונח על הציון הקדוש בשיאו של מעמד התפילה.
בעל שכל אינו מתמהמה בשעה כזאת, וממהר לחרוט את
שמו ושמות יקירו בספר הגיבורים שיונח בחיל וברעדה על
הציון הקדוש.

הרישום עצמו פשוט ומהיר ואינו דורש דבר מלבד קבלה
אמיתית ליטול חלק בלימוד היומי. כל יהודי נכנס בשער מן
העמוד שבו אוהזים היום, ושמו נכתב בספר העולה לראדן.
הזריזים כבר רשומים. עשרות אלפי שמות מונחים שם זה לצד
זה, מכל עדה ומכל חוג, וכולם נושאים בקשה אחת, שתורתו

מקליטים כבר עכשיו: ההכנות ללימוד מסכת סוכה ב'עמוד היומי' בעיצומן, והזריזים מקבלים על עצמם כבר בחג

שונות, כדי שכל לומד ימצא את השיעור המדבר אל לבו, להגדיל תורה ולהאדירה. ואולם אין צורך להמתין לח' בחשוון. זריזים מקדימים, וכבר עתה, בימי חג הסוכות, מקבלים רבים על עצמם ליטול חלק בלימוד בעזרת ה'. ומה נאה ומה יאה מזה, לשבת בצילה של סוכה כשרה ולקבל על עצמו שם את לימודה של מסכת סוכה, ולהיכנס אל המסכת מתוך החג עצמו. הזמנות כזאת אינה מצויה בכל יום. מי שיאחז בעמוד היומי מראש המסכת ולא ירפה, ימצא את עצמו בתוך חודשים אחדים בעל שליטה מופלאה במסכת שלמה. החכם עיניו בראשו.

בח' בחשוון תשפ"ז יפתחו רבבות לומדי ה'עמוד היומי' בלימוד מסכת סוכה, וההכנות לכך נמצאות בעיצומן. ב'דרשו' עמלים בימים אלה על מערך שיעורים רחב שילווה את הלומדים מן העמוד הראשון, ומגידי השיעורים הנודעים של 'דרשו' כבר החלו בהקלטות מיוחדות לקראת המסכת החדשה. הרבנים הגאונים הרב אליהו אורנשטיין שליט"א, הרב אפרים סגל שליט"א והרב מאיר שפרכר שליט"א מצלמים ומקליטים שיעורים בלשון הקודש ובאידיש, שיעורים נרחבים לצד שיעורים קצרים ותמציתיים, במגוון סגנונות ובדרכי הגשה

נכס צאן ברזל: ספרי מרנא' החפץ חיים זיע"א נכנסו אל ארון הספרים בכל בית

הפצת סט 'תורת החפץ חיים' ממשיכה במלוא העוצמה, והתמונה המצטיירת בשבועות האחרונים ברורה לגמרי. הספרים תפסו. בבתי מדרש ובבתים פרטיים, בחבורות קבועות ובלימוד של יחידים, פתוחים כעת ספריו של האי סבא קדישא ונלמדים כדרך שנלמדים ספרי יסוד. עד כה עמדו במקום הכבוד ה'משנה ברורה' המפוארת של 'דרשו' עם ה'ביאורים' ומוספים, שהפכה זה מכבר לנכס צאן ברזל בכל רחבי העולם היהודי, ולצדה מהדורות 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון' שיצאו לאור קודם לכן מאותו בית. עתה נוספו גם שאר ספריו הקדושים, וכתביו של מאור הגולה ומאיר עיני ישראל עומדים בבית בשלמותם. מרן פוסק הדור הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א כבר קבע בפה מלא שהחזקת ספריו של רבינו בבית היא סגולה גדולה, ודברים ברורים אלה הניעו בתים רבים לדאוג לסט השלם. אין כמעט בית שאינו מבקש כעת להצטייד בספרי היסוד הללו, לא כתכשיט של ארון אלא כספרים שהילדים גדלים עליהם. ספרים כאלה אינם עומדים סגורים. הם נפתחים, והם משנים את הבית כולו.

ערב שמחת תורה נכנסו הבחורים מפולין בשברון לב ובכו: "איננו יודעים מה גורל ההורים והאחים", כששמע כך הרב'ה, התרומם ממושב, עיניו זהרו באור יקרות. הוא אמר בהתרגשות: "הנה מגיע הרגע..."

תיאוריו המרטיטים של מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א,
אודות השקידה והשמחה בתורה, בלונדון המופצצת

למרות הכל

המשך תיאורו של מרן שליט"א: "למרות החרדה מחץ יעוף יומם ומחללי ההפגזות, הפחד הגדול ורתיחת הלב היו מופנים לשמועות המחרידות שחלחלו ופלשו ללונדון מאירופה הכבושה. לא היה לנו שום וודאות שהנאצים לא יפלו בוקר אחד לרחובות לונדון עם סרדייטי הגסטפו ותאי הגזים שלהם.

הגיעו גם שמועות מחרידות. חלק גדול מהבחורים, שהיו בעצמם פליטים מעמק הבכא, מפולין הדוויה, היו שרויים בשברון לב נורא. איש מהבחורים הללו לא ידע עם הוריו בחיים.

ולמרות הכל - סדרי הישיבה המשיכו כסדרן. היינו מנותקים מרעשי המלחמה. וכאילו אין מלחמה בחוץ. הרב שניידר עמד על גבנו, כמו גנרל בחזית הקרב - הישיבה מבחינתו הייתה חזית הקרב המכריע - ועודד והמריץ את תלמידיו המפוחדים להפקיר את החרדות, ולהשליך אותן בעזות דקדושה מחוץ לחומות בית המדרש. למקד את כל החושים והמחשבות המתרוצצות - בעסק התורה בלבד. ובשעה שהעולם גועש ורועש, הנאצים פולשים לצרפת, לארצות אפריקה והבלקן, ועל לונדון ניתכות הפצצות כבדות, בישיבת תורת אמת למדו כרגיל, בלי להתפעל מרוחות המלחמה".

לפני ה' אלוקיכם

"עודני זוכר", מספר מרן שליט"א, "אותו חג סוכות, בלב לבה של המלחמה. כבר אינני זוכר את השנה, אבל זה היה כבר בתקופה

מוצאי יום קדוש תש"א. כבר אחר חצות ליל, משה שטרנבוך סיים סוף סוף את סדר תפילותיו ולימודיו, ואת היתד שקבע אחר היום הקדוש במסכת סוכה, ומבקש לפנות לביתו לשבור את צומו. רחובות העיר ריקים. לונדון שרויה בשעה הזו תחת עוצר כבד, ועלטת האפלה משחירה את שדרותיה. אבל הדי ההפגזות שתקפו בעיקר בלילות, דממו. חלק מהבחורים חששו לחזור בשעה כזו לבתיהם.

נס במוצאי יום כיפור

וכך מתאר מרן שליט"א את אשר אירע עמו באותו מוצאי יום הכיפורים, לעת חצות הליל: "עדיין לא טעמתי דבר אחר הצום. בישיבה כבר לא היה מה לטעום, והייתי חייב ללכת לבית אמא לטעום משהו לאחר התענית. פניתי להיוועץ במורי ורבי רבי משה שניידר זצ"ל אם ראוי לצאת לבית אמא בזמן כזה, כשקיים חשש שמא ימשכו ההפגזות. חששתי גם מהעוצר שאסר על האזרחים לצאת לרחוב. הרב'ה השיב לי שהדבר תלוי בי, ואוכל לצאת אם רצוני בכך. יצאתי לדרך, וכעבור כמה רחובות שמעתי מעליי ממש את שריקת הפגז שחצה במעופו את האוויר. הפלתי את עצמי מיד אל הקרקע, ופתאום הזדעזע הרחוב כאשר הפגז פגע במעופו בבניין מגורים. הבניין התרסק, ולהבות התלקחו מכל קומותיו. כעבור שניות ספורות, בעודי שוכב על הקרקע, הגיעו כוחות משטרה. אחד מהם הבחין בי מוטל על הקרקע, וגער בי קשות על שהעזתי לצאת בשעה כזו, למרות העוצר והסכנות. אבל הוא היה עסוק מדיי בפעילות סביב הבניין הקורס, והניח לי לרוץ לדרכי, לבית אמא.

כאשר התקרבותי לסמטת מנור ראד, ראיתי מרחוק בניין מתלקח מרסיסי פגז. התקרבותי במרוצה, וראיתי לחרדתי העצומה שהבניין המתלקח הוא הבית שלנו במנור ראד 121. נחרדתי, וזינקתי לעבר הבית. בקומה העליונה החלה כבר האש להיתפס, ושיערת ששני הבית הישנים בקומה התחתונה אינם מרגישים באש המתלקחת.

פרצתי פנימה, וצעקתי לעבר הישנים שיקומו וימלטו מהבניין המתלקח. בסופו של דבר ניצלו כולם בדרך נס ממש. ומאז ועד היום - בכל שנה ושנה במוצאי יום כיפור, בסעודה שבמוצאי הצום אני רגיל לכוון גם לסעודת הודיה להשם יתברך על הנס הגדול שאירע למשפחתי במוצאי יום כיפור תש"א."

שהבחורים שהגיעו מפולין ידעו על המתחולל בפולין והונגריה, ועדיין לא ידעו היכן נמצאים הוריהם ואחיותיהם.

ערב שמחת תורה נכנסו הבחורים הפליטים מעיירות פולין בשברון לב למעונו של הרב'ה. "שמחת תורה בפתח", הם בוכים, "ולבנו חלל. אין דרך שנעורר שמחה בליבנו במצב כזה, כשאננו יודעים מה גורל ההורים והאחים.

כששמע כך הרב'ה, התרומם ממושב, עיניו זהרו באור יקרות. הוא אימץ אותם אל לבו, ואמר בהתרגשות:

"הנה מגיע הרגע של 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם!' והרי זה רגע גדול בחיי כולנו, קינדרלֵאך! היטלר ימח שמו ויכול אולי לקחת מאיתנו את חיי עולם הזה, אבל אינו יכול לקחת מאתנו את ה'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם!' את ההידור של 'לפני ה' אלוהיכם!' כשאין רואים בעולם שום סיבה לשמחה מלבד ה'לפני ה' אלוהיכם!' וגם כי נלך בגיא צלמות - גם אם נהיה ברגע האחרון ממש בתוך כבשן האש - עדיין נשמח על היותנו יהודים, ובשום פנים לא ניתן לרשע ימ"ש לגזול מאיתנו את שמחת החג".

והוא החל לרקוד בחיות עצומה. פניו זהרו ועיניו יקדו, והוא נראה בשעות ההן כמלאך ממרום. הוא סחף אתו את תלמידיו אל סוג של "ושמחתם" שהוא מעבר לכוחות הרצון ומגבלות הגוף".

שמחת תורה תשפ"ד

80 שנה אחר אותו 'שמחת תורה' והריקוד הנשגב ב'שניידרס ישיבה' שאתו כבש רבי משה שניידר את היגון והחרדה ממזר-המוות - בערב שמחת תורה תשפ"ד ימים ספורים לפני מתקפת הטרור הנוראה בעוטף עזה, ניצב רבי משה מול גדולי הדור שעלו להקביל את פניו, וחזר כמה וכמה פעמים בהתרגשות גדולה על השיחה ההיא של רבי משה שניידר רבו, ועל אותו ריקוד מופלא שפרץ בלונדון של תש"ב את מעגלי היגון והשבר...

ואז עצם את עיניו, ואמר בחרדת קודש:

"...עומדת להגיע תקופה קשה ומרה... עַס קומט אָן אַשְׁוֹעֶרֶע בִּיטְרֶע תקופה... יעזור השם יתברך שניצל, ונוכל להחזיק מעמד, ולשמחה בשבוע ה' שבות עמו, ושמחה וששון ושיגון..."

אחר כך, בליל שמחת בית השואבה של תשפ"ד, באוזני כל תלמידי ישיבתו, חזר בדבקות גדולה פעם אחר פעם על סיפור המעשה, ושב ואיחל לציבור הקדוש שיקבל משמים גם השנה את הכוח לרקוד ולשמח -

למחרת, כאשר כלל ישראל והעולם כולו הוכה בהלם על - הבין הציבור למפרע את המעמד הנורא.

וכשסופר לו לרבי משה עצמו על הטבח, אמר בשברון לב:

"כבר זמן רב אני מתריע שהולך לבא משהו נורא על בית ישראל, ואוי לי שלא עלה בידי לעורר את בית ישראל".

מטבע תפילה

ממשיך מורן ומספר: "באותה תקופה של מלחמת העולם השנייה, תיקן רבי משה שניידר לומר בישיבה מדי בוקר לאחר תפילת שחרית תפילת 'אבינו מלכנו'. הרב'ה עצמו היה שואג יום יום, ארבע וחצי

שנות אימה, את ה"אבינו מלכנו" מול ארון הקודש הפתוח בבכיות עצומות ודמעות שליש.

וכשהיה מגיע ל"בטל מעלינו כל גזירות קשות", היה עומד על סף עילפון.

לאחר השואה, וכשכוח הצינות גבר בארץ הקודש, והעבירו על הדת רבים מעולי תימן וטהרן ועוד, ראה בכך מורי ורבי כהמטת שואה על הנשמות - החמורה מהשואה על הגופים, וביקש להמשיך בתפילת "אבינו מלכנו", עד שהעירו לו שלהמשיך ולומר את ה"אבינו מלכנו" בדרך של קביעות הוא כמשנה ממטבע התפילה שקבעו רבותינו. הוא שיגר את שאלתו לשני גדולי ארץ הקודש ה'חזון איש' והרב מברסק, ושניהם הורו שאין ראוי להמשיך ב"אבינו מלכנו". וקיבל את דעתם".

בחרפת רעב

"בימים ההם הייתה הישיבה שרויה בחרפת רעב. תקופת המלחמה הייתה קשה גם לבעלי הבתים המבוססים של לונדון, על אחת כמה לשיבה המבוססת על פליטים חסרי כל. ברוב הימים לא היה במטבח הישיבה לחם. כפשוטו. הרב'ה היה מתבזה כל יום. נכנס מדי בוקר לחנויות, לירקנים, בעלי מאפיות, מתחנן בדמעות שליש על נפש ילדיו, עמלי תורה החובקים אשפתות. מתחנן להקפה, לשאריות, ללחם מיום אתמול. באחד הימים השיג הרב'ה הבטחה מבעל מאפייה בלונדון, שכל הלחם שנשאר במאפייה בשעת סגירה יועבר למחרת לישיבה. ולמרות שבכך יהיה תפריט הישיבה מורכב משאריות היום הקודם, הסכים לכך הרב'ה על כורחו. המאפייה הטילה על הנהלת הישיבה את האחריות להעביר מדי בוקר את הלחמים הישנים לישיבה".

עשירות מופלגה

בניגוד למה שניתן היה לחשוב, ההבטחה האומללה הזו שרבי משה מספר עליה בהתפעלות, הייתה מרגעיה ההתייבבות של הישיבה. והיא יצרה סוג של וודאות בתוך האנדרלמוסיה.

מתאר מרן שליט"א: "...בחור היה בישיבה, משה רייכמן, שקיבל על עצמו לבצע מדי בוקר את התפקיד הקשה והמבוזה. הוא היה משכים בשעה 5 לפנות בוקר, ונווד מהישיבה אל המאפייה הלון-וחזור, נושא על כתפיו את הלחמים הישנים. כיוון שספסלי הישיבה התרבו, ומספר התלמידים בישיבה התקרב למאה בחורים, נאלץ משה רייכמן ללכת למאפייה כמה פעמים הלון וחזור לפני זריחה, לשאת על כתפיו לחמים ישנים.

משה רייכמן היה מהמיוחדים ובעלי הנפש בישיבה. ובעוד בחורים אחרים השתמשו מהמטלה המבישה, ראה זאת רייכמן כמעשה של כבוד. הרב'ה התרגש ממסירותו היומיומית לטרוח בשעה כזו ולהתבזות כך, ואמר לו בהתפעלות:

"עליך אמרו רבותינו 'למה נקרא שמו יחזקאל בן בוזי על שם שביזה עצמו על דברי תורה'. היום אתה אולי מבוזה, אבל יום יבוא ותהיה עשיר גדול ומכובד, ואנשים רבים יתבזו לבוא לפתחך לבקש את עזרתך".

דברי הרב'ה התקיימו במלואם, וברבות הימים הפך הנער משה רייכמן מטורונטו בקנדה לאחד מעשירי תבל".

(במעונות אריות')

"כשאדם יודע מראש שהוא הולך ללמוד עכשיו רק עמוד, הוא מסוגל לקפל את כל העמוד לתוך הראש. זה לימוד אחר לגמרי, בן אדם תופס יותר"

הג"ר מאיר שפרכר, מגיד השיעורים הוותיק של 'דרשו', על שמונה שנות הקלטות ששיאן בסיום הש"ס כולו, על ההחלטה שבתחילה לא הבין אותה, ועל הסגולה העתיקה שגילה דווקא במסכת שבה פתח את הסבב החדש ב'עמוד היומי'

"ושמחת בחגך"

הוא משתדל לקלוט כמה שיותר דברים, אבל הוא פחות נותן את הדעת על כל מיני נקודות ונושאים בדרך. לעומת זאת, כשאדם יודע מראש שהוא הולך ללמוד עכשיו רק עמוד, הוא מסוגל לקפל את כל העמוד לתוך הראש. להתמקד בכל העמוד. זה לימוד אחר לגמרי, בן אדם תופס יותר."

שאלנו כמה זמן אורך שיעור על דף, וכמה על עמוד, והתשובה מאירה את העניין יותר מכל הסבר. "דף ב'דף היומי' על מסכת סוכה היה לוקח בערך 45 דקות עד שעה, לפי הסוגיה. ועמוד לא לוקח הרבה פחות. זה יכול לקחת חצי שעה, ויש שיעורים של עמוד שהם באורך של דף שלם. לא הקלטתי עדיין הרבה עמודים, אבל אני כבר יכול להגדיר את זה כך: ללמוד עמוד זה יותר מללמוד חצי דף."

ארבע מחיצות

כדי להמחיש, הוא שולף דוגמה מהחומר שעל שולחנו ממש עכשיו, מתוך מסכת סוכה. "יש עכשיו את הנושא של ההבדלים בין מחיצות של סוכה למחיצות של שבת. כשלומדים דף שלם, הסוגיה הזאת נכנסת תוך כדי הדף. לומדים, מבינים, ממשיכים הלאה. אבל כשלומדים אותה בפני עצמה, כסוגיה עומדת לעצמה, פתאום תופסים: בעצם יש ארבעה סוגי מחיצות שיש בהם הבדל בין שבת לסוכה, ומבינים למה צריך להגיד כל אחד מהם. תופסים את הדבר הרבה יותר ברור. הוא חוזר על המילה "ברור" פעם נוספת, וכנראה לא במקרה.

שמונה שנים ישב הג"ר מאיר שפרכר מול המצלמה, מסכת אחר מסכת, דף אחר דף, עד שהושלם הש"ס כמעט כולו בשיעורי 'הדף היומי' המוקלטים של 'דרשו'. באחרונה, אחרי שהשלים את כל המחזור עד תחילת מסכת 'זבחים', ולאחר מכן הקליט השלמות של דפים שהיו חסרים פה ושם לאורך המחזור, הגיע רגע הסיום. אלא שהרגע הזה לא נמשך זמן רב. כמעט מיד הונחה על שולחנו משימה חדשה: להקליט מחדש, מבראשית, את שיעורי 'עמוד היומי', ממסכת סוכה ואילך. הפעם מדובר בפרויקט של 15 שנה, והרב שפרכר נכנס אליו עם כל העוצמה בסייעתא דשמיא. "אחרי שזכינו, ברוך השם, לסיים את ההקלטות על הדף היומי", הוא פותח, "הגו ב'דרשו' את הרעיון לעשות שיעורים ולהקליט אותם במיוחד ללומדי 'עמוד היומי'. הייתה אפשרות פשוטה יותר, להשתמש באותם שיעורים של הדף היומי ורק לחלק אותם לפי עמוד, אבל ההנהלה קיבלה החלטה שהם רוצים שיעורים חדשים, שיוקלטו במיוחד."

נעשה ונשמע

"בהתחלה חשבתי שזו באמת החלטה קצת לא מובנת. הרי השקעתי בשיעורים של הדף היומי, השקעתי כוחות, וכל מה שהייתי יכול לתת נתתי שם. ובכל זאת, כיוון שכך הם החליטו, קיבלתי. חזקה על 'דרשו' שהקדוש ברוך הוא איתם בכל מה שהם עושים. כשעושים דברים במסירות נפש, הקדוש ברוך הוא נותן סייעתא דשמיא, וזה נראה לעין. אז פשוט שמעתי בלי להבין. נעשה ונשמע."

ההבנה, מתברר, הגיעה כעבור זמן קצר. לא מתוך דיון ולא מתוך הסבר, אלא מתוך האולפן עצמו. "אחרי שהתחלתי להקליט, ברוך השם, קרוב ל-15 עמודים, אני רואה שברגע שלומדים עמוד ומקליטים עמוד, זה לימוד אחר לגמרי. זה לא אותו סוג לימוד כמו שמקליטים דף."

יותר מחצי דף

מהו ההבדל? הרב שפרכר מצביע על נקודה שנוגעת לכל לומד, גם למי שאינו יושב מול מיקרופון. "כשאדם מתיישב ללמוד דף,

הישיבה אמר לתלמידים שישתדלו ללמוד מסכת סוכה, וזה ודאי יציל אותם. יש כמה סיפורים על אנשים שלמדו מסכת סוכה וניצלו".

משמחי לב

ואז, בדרך אגב, בתוך החיפוש עצמו, נסגר המעגל שממנו הכול התחיל. "שמתי לב למדרש רבה, שרבי תנחומא אומר שם על 'פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב', שזה סדר מועד. הוא מביא על כל סדר פסוק אחר, ועל סדר מועד הוא מביא את הפסוק הזה, שדורש את עניין המועדים, ולכן הוא מביא שמחה. ומאין אנחנו יודעים שהמועדים ניתנו לשמחה? שנאמר 'ושמחת בחגך' - הפסוק שנכתב כידוע על חג הסוכות".

הרגשה לא רגילה

לתגובות על הסבב החדש עוד מוקדם לצפות, שהרי הלימוד טרם החל והשיעורים המוקלטים יבואו לשימוש רק עם תחילת לימוד המסכת בעמוד היומי, קצת אחרי החגים, ב-ח' בחשוון. אבל מהסבב הקודם הגיעו כבר תגובות שמלמדות משהו על ציבור הלומדים. "היו כמה אנשים שלמדו עמוד היומי מן השיעורים של הדף היומי", הוא מספר. "אחד הדרשנים הקבועים יצר איתי קשר ואמר שהוא לומד עמוד היומי ומקשיב לשיעורים של הדף היומי. אז זה לא רק לנבחנים, זה גם למגידי שיעורים".

לצד ההקלטות התפתחה בשנים האחרונות תופעה שלא הייתה קיימת קודם: לומדי השיעורים המוקלטים מתכנסים מדי פעם לסיומים משותפים. "לא באים הרבה, כמה עשרות, כי זה לא כל כך מפורסם. אבל ההרגשה היא הרגשה מאוד לא רגילה. במפגש הקודם שעשינו הגיעו אנשים מעשרה מקומות בארץ, ממש מכל הקצוות".

תמיד יותר

ולבסוף, השאלה המתבקשת: איך מרגישים אחרי שבע שנים, בסיום הש"ס כולו? "ההרגשה היא הרגשה מרוממת מאוד", הוא משיב, "אבל ב'דרשו' תמיד יודעים להעלות את רמת השאיפות. אף פעם אי אפשר להרגיש שהגענו למשהו, כי תמיד יש הלאה. פתאום, כשלומדים עמוד היומי, מגלים שיש אפשרות ללמוד עוד יותר טוב. הלימוד שלמדנו היה לימוד בסדר אחד, ועכשיו, כשלומדים שוב את אותם דברים, מגלים שאפשר ללמוד אותם בצורה איטית יותר, ומתוך כך יסודית הרבה יותר. כמו שב'דרשו' תמיד יודעים לעשות: ללמד את האדם עד כמה הוא יכול הרבה יותר ממה שהוא חושב".

"כשלומדים דף שלם, יכול להיות שבאמת מבינים, אבל לא כל כך קולטים. לא יוצאים עם סיכום ברור של הנושא. כשלומדים עמוד, זה נתפס יותר".

זמן שמחתנו

הסבב החדש נפתח, כאמור, במסכת סוכה, ותוך כדי ההקלטות הראשונות עלתה במוחו של הרב שפרכר מחשבה.

"תוך כדי שהתחלתי להקליט, פתאום חשבת: רגע, סוכה זה הרי זמן שמחתנו. חייב להיות שיש איזו סגולה לשמחה בלימוד מסכת סוכה. אדם שרוצה לקבל שמחה, אמור להיות שאם ילמד מסכת סוכה זה יביא אותו לשמחה. התחלתי לחפש".

מה שמצא לא היה בדיוק מה שחיפש, אבל היה גדול ממנו. "גיליתי שיש סגולה מאוד מפורסמת, שמובאת במספר מקומות, על כך שלימוד מסכת סוכה הוא סגולה להינצל ממחלוקת מייסורים ולהינצל מכל רע (רבי חיים פלאגי ב'עניי כל חי', ובספר 'אדיר במקום' סקאליע), סגולה להינצל מאויבים ומכוחות חיצוניים

(שם משמאל), ולהביא שלום בבית ומחוצה לו (רבי מרדכי שרבעי ורבי בן ציון אבא שאול זצ"ל). ובעצם אלו שלושה דברים שהם דבר אחד: הסוכה מביאה שלום, ומתוך כך האדם ניצל ממחלוקת וניצל מייסורים".

שם בתוך המסכת

לכל אחד מהדברים, הוא מדגיש, יש מקורות מסודרים בספרים הקדושים, אבל את התמונה השלמה מציירים דווקא המעשים. "יש סיפור יפה מאוד על הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממנוקאטש זיע"א, שהיה לוחם הרבה את מלחמת השם כגדול הקנאים בדורו. היו לו הרבה אנשים שהציקו לו, והוא היה מקפיד ללמוד בכל יום במסכת סוכה, כדי להינצל מפגיעת שונאיו".

מעשה נוסף מסופר על אחד הצדיקים, שאדם ביקש ממנו הבטחה לישועה. "לבסוף הבטיח לו, ואחר כך ראו את שמו של אותו יהודי כתוב אצלו בתוך מסכת סוכה. למה? כי מסכת סוכה הייתה הספר שהיה מעיין בו תמיד. אם רצה להזכיר את שמו של אותו אדם בכל יום, כדי לקיים את הבטחתו כתב את שמו במסכת סוכה, כי ידע שבזה הוא הולך ללמוד בכל יום. וזו סגולה גדולה מאוד לשלום בית ולהבאת שלום".

והמעשה השלישי מגיע מירושלים. "בישיבת 'פורת יוסף' היו תקופות שהתלמידים היו צריכים לעבור בשכונות שהיו תחת הפגזות של הצוררים הירדנים ימ"ש, על כל המרחקים והסכנות שהיו אז. אחד המקובלים של

מבית מרזח ואורוות סוסים ועד לגאולת עולם - מסע היסטורי מרגש בעקבות ישיבתו של ה"חפץ חיים", החל מימי הזוהר המופלאים, דרך חורבן כואב ועד לתקומה מפוארת

הבניין שהתגעגע לתלמידיו • סיפורה המפעים של ישיבת ראדין

ישיבה בקצה העולם

הסיפור מתחיל בראש ישיבה צעיר בן שלושים, בעל עיניים יוקדות וטהורות, קסקט אפור וזקן שחור. הוא יוצא מהעיירה וואסילישאק שברוסיה ומגיע לעיירה נידחת שאיש כמעט אינו מכיר, רחוקה מקיטור הרכבות ומאבק הדרכים - ראדין. היה זה מרן ה"חפץ חיים" זיע"א, שהקים את הישיבה בעשר אצבעותיו.

שנים רבות לאחר מכן העלה מרן זיע"א את זיכרונותיו על הכתב במילים מרטיטות: "הִנֵּה אֲנִי אוֹדִיעַ לְעֵין כָּל עֶגְלָן יִשְׁכְּתֶנּוּ הַקְדוֹשָׁה...".

באותו מכתב, מספר מרן זיע"א שבשנת תרכ"ט התעורר בו רצון טהור לקבץ בחורים ואברכים ללימוד תורה בעיירה. הוא החל למסור שיעורי גפ"ת לבחורים גדולים ומופלגים בתורה בראדין, וכינה את המוסד בכינוי הצנוע "קבוץ".

מרן זיע"א מדגיש, שלמרות העיסוקים שלו באותן השנים לזכות

הדי היריות והפיצוצים של מלחמת העולם הראשונה פינו את מקומם לשקט מופחיד. המלחמה שקטה. בני ישיבת ראדין עשו את דרכם חזרה אל הישיבה לאחר שנות גלות ארוכות ומפרכות. ממרחק של קילומטרים הם יכלו להבחין שוב בבניין הענק של הישיבה, מתנשא על הגבעה הקטנה. חלונותיו הרחבים וגגו המבריק נראים מחייכים לעומתם ומשיבים להם שלום, וכפי שמתאר זאת תלמיד הישיבה בתקופה שלאחר מכן, הרב דוד זריצקי ז"ל: "בני הישיבה התגעגע לבני הישיבה, כשם שהם התגעגעו אליו".

אולם המפגש מקרוב היה מאכזב ומדכא ביותר. התברר שבזמן שהותם של בני הישיבה בגלות, הפך ההיכל הקדוש לאורוות סוסים של הגרמנים, חדרי השיעורים הפכו למחסני מספוא, והאולמות למצבורי נשק ותחמושת. הכל היה הרוס, נטוש ועזוב. צריך היה להקים מעפר ולכונן מחדש את היכל התורה.

כדי להבין את גודל השבר, ועוד יותר מכך - את עוצמת התקומה, עלינו לחזור לאחור במנהרת הזמן, עד לפני כ-158 שנים.

איני יכול לסבול את הכבוד שחולקים לי.
אך למען בני הישיבה אני מוכן להקריב.
אבל מיד לאחר המגבית המוצלחת, לא
ראיתי שום טעם להמשיך לסבול.

זיקוקין דנורא מפי כהן גדול

במקביל, היה מרן זיע"א מוסר שיחות
מוסר בפני התלמידים. בשנים הראשונות
התקיימו השיחות ארבע פעמים בשבוע:
בימים שני וחמישי, בשבת אחרי סעודת
הבוקר, ואחרי סעודה שלישית. השיחות
היו חמות ומרוממות, יוצאות מפי כהן
גדול בקדושה ובטהרה, והן עיצבו את

הקומה הרוחנית של בני הישיבה.

כדרכו של מרן זיע"א נעשה הכל בהצנע. לימים היה מספר בנו ר'
אריה לייב את סדר לימודו הרצוף עם אביו: הלימוד היה ללא הפסקה,
מלבד בימים שני וחמישי סמוך לשעת מעריב, אז הניח אותי אבא
להמשיך לעיין במה שעסקנו. מעולם לא סיפר לי אבא להיכן הוא
הולך בזמן זה. אך ידעתי שהוא עולה לעליית עזרת הנשים לדבר
עם ה"פרושים" (כך כונו בני הישיבה) בשיחה של יראת שמים.

היכל השינה

בשנותיה הראשונות של הישיבה, שכנה הישיבה בבית המדרש
של העיירה. בני הישיבה שהתמידו בלימודם עד שעות הלילה
המאוחרות, זכו לביקורו הקבוע של מרן זיע"א, שהיה מבקש מהם:
"טייערע קינדערלעך, גייט שלאפן (ילדים יקרים לכו לישון)",
כשהוא מטפס בעצמו על הספסלים ומקטין את אור מנורות הנפט,
כדי שבני הישיבה ישמרו על כוחות גופם ויוכלו להוסיף והתעלות
במעלות התורה והיראה.

לאחר כיבוי האורות, הניחו התלמידים את גופם בשכיבה על
הספסלים כדי לנוח מעמל יומם, מתוקה שנת העובד.
וכאשר הרקיע השחור של ראדין החל להיצבע בגווני השחר, ובעלי
הבתים החלו להגיע לבית המדרש, הופתעו לפגוש בחצר את
מרן זיע"א, אשר פנה לכל אחד מהם בפנים רחומות וביקש ממנו
להיות מתון בהילוכו, כדי שלא לעורר את התלמידים הטהורים
משנתם הקצרה.

מרן זיע"א גם ביקש ממעוררי השחר לקבוע את סדר לימודם
ותפילתם בחדר הסמוך לבית המדרש, כדי שלומדי התורה יוכלו
להישאר בבית המדרש ולצבור כוח ליום מחר.

צנצנת החלב לפנות בוקר

המגיד משניפישוק, רבי לייזר איידל זצ"ל, היה מתאר שנים רבות
את הלילה הראשון שלו בראדין:
בחור צעיר הייתי כשחפצתי לקיים בגופי "הוי גולה למקום תורה".
כשהגעתי לראדין, הלילה כבר ירד על העיירה החשוכה. נכנסתי

את כלל ישראל בספריו העצומים: "מִקְלָם
מִקּוֹם לֹא הֶעֱלַמְתִּי עֵינַי מִן הַיְשִׁיבָה,
לְהַחֲזִיקָה וּלְהַרְבּוֹתָהּ וּלְהַשְׁגִּיתָ בְּכָל
עֲנָנִים שֶׁהָיָא צְרִיכָה".

בשנת תרמ"ב, 13 שנים לאחר ייסוד
הישיבה, מנה ה"קיבוץ" 20 תלמידים.
הצפיפות היתה רבה, והמשאבים דלים
עד כאב. באחד הימים דפק בחור על
דלת הישיבה, אך מכיון שהגיע באמצע
הקיץ נאלץ מרן זיע"א להשיבו ריקם,
דבר שגרם לו צער עצום. עם זאת, הוא
לא הניח לו ללכת בידיים ריקות, אלא נתן
לו חמישה זהובים להוצאות הדרך וצייד

אותו במכתב המלצה לעיירה הסמוכה וואראנאווע, בה שהו באותה
עת מעט בחורי ישיבה, כדי שיסדרו לו שם ארוחות.

שלוש שנים לאחר מכן, מספר מרן זיע"א, גדל ה"קיבוץ" והגיע ל-25
בחורים בערך.

מרן זיע"א והישיבה; כרחם אב על בנים

"יותר מאשר לכל... דאג מרן זיע"א תמיד לתלמידי ישיבתו. אהבתו
ומסירותו למענם לא ידעו כל גבולות. התלמידים נחשבו בעיניו
כחלק ממשפחתו. למען הישיבה לא היה דבר קשה לפניו לעשותו,
בשלג ובקור, בגשמים ובסופות, היה הולך ונוסע על מנת להבטיח
את קיומה והצלחתה. הוא נצר את הישיבה כבבת עינו" (החפץ חיים
ופעלו, עמוד קפה).

הדרך מהשוק של ראדין לעבר הישיבה, היתה במורד ההר. לא פעם
נצפה מרן זיע"א בימים של חורף כשהוא מתקן את הדרכים, כדי
שבני הישיבה לא יחליקו במורד ההר.

באותן שנים לא כיהן החפץ חיים כראש ישיבה במובן המקובל של
מסירת שיעורים יומיים או כלליים, וסדר לימודו היה מוקדש לחיבור
ספריו הגדולים, אך הוא נטל על כתפיו את העול של הישיבה. מרן
זיע"א היה נודד בכל רחבי אירופה לצורך קיומה, ובמשך עשרות
שנים מסר את נפשו כדי להחזיק את מבצר התורה בראדין.

להיכן נעלם הכהן גדול?

באחד ממסעותיו הגיע מרן זיע"א לעיר לודז' לצורך מגבית לישיבה.
יהדות לודז' ידעה לחלוק כבוד כראוי לגדול הדור. היתה זו עבורו
מסירות נפש עצומה לקבל את כל הכבוד העצום שרחשו לו, אך
הוא קיבל זאת באהבה למען בני הישיבה הקדושה.

המגבית הסתיימה בשעת לילה מאוחרת. למחרת בבוקר באו בני
לודז' להיפרד ממרן זיע"א בברכת צאתכם לשלום. מה רבה היתה
התמיהה כשלא מצאוהו במקום אכסנייתו. לאחר שחיפשוהו לשוא
בכל מבואות העיר, התברר ש"דודי חמק עבר" בעוד לילה מן העיר
וחזר לראדין.

למקורביו הסביר מרן זיע"א את פשר הדברים בטוב טעם: כשלעצמי

בהמשך, בסיון תרנ"ז, הביא מרן זיע"א לכהן בראשות הישיבה את הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל, שהיה בקיא בשני התלמודים. הוא הרים את דגל התורה, וכיהן בראשות הישיבה במשך למעלה מ-40 שנה.

הקבוצה הקטנה של הלומדים התמסרה ללימוד התורה יומם ולילה ללא צורך בהשגחה או בניהול קפדני. כל תלמיד למד את המסכת או הסוגיה שחפץ בה, ואת כל הדבר הקשה היה מביא בפני ראש הישיבה.

שתי קדרות תלויות באבנט

שאלת הלחם והמזון העסיקה את הנהלת הישיבה ללא הרף. בתחילה סעדו הבחורים בבתי תושבי העיירה בשיטת "אכילת ימים" - בכל יום אצל משפחה אחרת. אולם מרן זיע"א, שדאג עמוקות לכבודם של בני התורה, החליט לבטל הסדר זה.

במקום זאת, שמש בית הכנסת, ר' גדליה, היה מחזר מבית לבית עם קדרות בידיו. הנשים היו ממלאות

את הסירים באוכל חם, והשמש חילק את הארוחות לבחורים. זקני ראדן היו מתארים בהומור את ר' גדליה מהלך בסמטאות ראדן, כאשר לאבנטו תלויים שתי קדרות, אחת למאכלי בשר והשניה למאכלי חלב.

לבית המדרש ושקעתי בתרדמה על אחד הספסלים הרחבים. בשעה ארבע לפנות בוקר הרגשתי שמיכה מונחת בעדינות על גופי. פקחתי את עיני וראיתי יהודי טוב מתושבי העיירה, בידו אחת

צנצנת חלב חם, ובידו השניה כרית מרופדת. היהודי הטוב דחק בי לחמם את גופי בחלב החם שחדר לעצמותי, ולהניח את הכר למראשותי.

רק לאור בוקר הבנתי שהזקן הצדיק הוא ראש הישיבה, מרן החפץ חיים זיע"א.

המהפכה של החתן הצעיר

במשך 17 שנים התנהלה הישיבה במתכונת זו, עד לשנת תרמ"ו. באותה שנה חל המפנה ההיסטורי. מרן זיע"א השיא את בתו לעילוי צעיר שלמד בישיבה - הגאון רבי הירש לוינסון זצ"ל, שהיה גאון בתורה וצדיק במעשים. רבי הירש הפך לעוזרו העיקרי של חמיו ונשא בעול הישיבה הן ברוח והן בחומר.

השניים עמלו יחד באהבה כדי להחזיק

ולהגדיל את הישיבה, ואף נסעו יחד לביקורים אצל נדיבי עם לצורך גיוס תרומות, כפי שכתב מרן זיע"א במכתבו: "וְכַאֲשֶׁר בָּא לְבֵיתִי נִתְחַזַּק פְּרוֹן: הַשֵּׁם עוֹד הַיְשִׁיבָה בְּיוֹתֵר, שְׂשֻׁנֵינוּ עֲמִלְנוּ לְהַחְזִיקָה וּלְהַרְבּוֹתָהּ".

”שמש בית הכנסת, ר' גדליה,

היה מחזר מבית לבית עם

קדרות בידיו. הנשים היו

ממלאות את הסירים באוכל

חם, והשמש חילק את

הארוחות לבחורים. זקני

ראדן היו מתארים בהומור

את ר' גדליה מהלך בסמטאות

ראדן, כאשר לאבנטו תלויים

שתי קדרות, אחת למאכלי

בשר והשניה למאכלי חלב

ובשנת תרס"ד התנוסס על תילו הבני הקדוש של היכל הישיבה.

כחתן לקראת חופתו

הקומה השנייה של ישיבת ראדין - כולל קדשים

הנשיקה שנשק רבי ירוחם לגמרא, היתה נשיקה של סיום תקופה. הסכמים צריכים לכבד. והם סיכמו במפורש, ממש כשהיו זוג צעיר, שהוא יוצא ללימוד בכולל בקלם למשך שמונה שנים. ומיד לאחר מכן הוא יחזור לסייע לה בניהול עסקי הפרנסה.

הלב מסרב להאמין. אבל שמונה השנים חלפו ביעף. רבי ירוחם הצמיד את הגמרא הקדוש לשפתיו. נשק נשיקה עמוקה וכואבת. הדרן עלך והדרך עלן. הסתיימה תקופה.

האברך הצעיר, חוזר הביתה. קול נקישת דלת העץ הישנה נשמע כהד רחוק מן העבר. עם מטען של שמונה שנים הוא עומד על מפתן ביתו, מוכן לפסוע אל עולם המעשה, אך זוגתו עצרה אותו בתקיפות בלתי מתפשרת: רצוני כרצונך, שאיפתי כשאיפתך!

יחד הם חיפשו מקום שיאפשר לו להמשיך ולהעפיל למקום גבוה יותר.

השמועה על המבצר הרוחני בראדין עשתה לה כנפיים. החפץ חיים הקים שם "כולל קדשים" מיוחד במינו. אחד התנאים הנעלים שקבע החפץ חיים לקבלה לכולל היה חד-משמעי: על האברכים להגיע ללא משפחותיהם, בניתוק מוחלט מהבית, כדי שיהיו פנויים לחלוטין לעמול בתורה בקדושה ובהתמדה ללא כל הפרעה וטרדה. היה זה המענה המדויק לכיסופיהם של הזוג האצילי. באמונה יוקדת, ארזה הרעיה מחדש את התיק ושלחה את בעלה לשוב ולגדול בתורה. הוא יצא לדרך, לראדין. לשמה ולזכרה תאוות נפש.

שם, בין כותלי כולל קדשים, ישב האברך הצדיק ושקד על תלמודו. אך עינו הטהורה של החפץ חיים הבחינה מיד בענק הרוח שנוסף להיכלו. כעבור תקופה לא ארוכה, החליט החפץ חיים להטיל על כתפיו הצעירות של רבי ירוחם ליבוביץ את תפקיד המנהל הרוחני - המשיגה של הישיבה. בהמשך, עבר רבי ירוחם למיר, ממנה יצא שמו בעולם כולו.

החזון הגדול: להכין את הכהנים לעבודה

סיפורו של כולל קדשים התפתח בלב הפועם באמונה בביאת המשיח של החפץ חיים.

מאוחר יותר הקימה אשת החפץ חיים, יחד עם נשים נוספות, בית תמחוי מיוחד, אליו אספו מצרכים מראדין והסביבה ובישלו עבור הבחורים. מרן זיע"א היה פונה לעם שבשדות לסייע בתמיכה הגונה ללומדי התורה, והם היו נענים לקריאתו ושולחים מפרי אדמתם וחלב בהמתם. ידיהן של הרבניות ובנותיה היו עמוסות עבודה להכין את המאכלים ללומדי התורה.

בשנים מאוחרות יותר, הונהגה שיטת התמיכה שהיתה נהוגה באותה תקופה, כאשר כל תלמיד היה מקבל תמיכה שבועית מקופת הישיבה לצורך הוצאות נחוצות.

ספסלים מקושטים בִּחְלָב הנרות

בכל אותן השנים שלמדו תלמידי הישיבה בהיכל בית הכנסת בראדין הרגישו כל בני העיירה את הזכות לשאת את ארון הקודש. בכל בוקר בתפילת שחרית הסתובב השמש עם שתי קופסאות של צדקה, האחת בשביל צרכי בית המדרש, והשניה לטובת בחורי הישיבה.

פעם טענו הבחורים בפני מרן החפץ

חיים זיע"א: האם אין בכך חסרון כבוד התורה, שלעינינו אוספים מעות צדקה עבורנו?

מרן זיע"א ענה להם בלבביות: יהודים מתפללים בכל יום "ותן חלקנו בתורתך". חלקם עניים שצריכים לעבוד קשה לפרנסתם, ואין להם אפשרות ללמוד בעצמם, איך ישיגו את חלקם בתורה אם לא על ידי שלשול מטבע לתיבת הישיבה!?

בבית הכנסת של העיירה היתה הקפדה גדולה בענין הסטנדרים. לכל בעל-בית היה סטנדר מיוחד. במשך היום, היו הלומדים מניידים את הסטנדרים מהכא להתם. באישון לילה היה מרן זיע"א בעצמו מסדר חזרה את הסטנדרים למקומם, כשהוא גם מחזיר את הספרים למקומם ושומר על הניקיון והסדר.

בשנים הבאות גדל ציבור הלומדים. בעלי הבתים החלו להתאונן על טפטופי החלב של הנרות שמקשטים את הספסלים, ועל הסטנדרים שכורעים ליפול תחת כובד הספרים. התעורר, אפוא, צורך דחוף לבנות היכל לתורה.

מרן זיע"א יחד עם חתנו רכשו חלקת קרקע סמוך לבית המדרש. לא קל היה להשיג את סכומי הכסף לרכישת הקרקע ולבניית הבנין. מרן זיע"א וחתנו יצאו לחזר על פתחי הנדיבים, חפץ ה' עלה בידם,

ראש הישיבה, הגאון רבי משה לנדינסקי, ששליטתו ובקיאותו בסדר קדשים היו לשם דבר. רבי משה מסר מדי יום שיעור מעמיק של שיעורים על סדר הדפים. שיעורים אלו, שהצטיינו בבהירות מופלאה ובטוב טעם, משכו אליהם את ראש הישיבה השני, הגאון רבי נפתלי טרופ, שהצטרף לשמיעת השיעורים.

לכולל התקבלו האברכים המצוינים ביותר בדור, ונדרשה מהם התמסרות מוחלטת ללא משפחותיהם, כדי שיוכלו לגדול בתורה ללא כל הפרעה.

האברכים נהנו מתמיכה כלכלית מכובדת שהתאפשרה הודות לקרן שהקים הנדיב ר"י ברוידא, דבר שאיפשר להם ללמוד בשקט ובשלווה.

צ'ק קרוע במוסקבה

אחת האפיזודות המפעימות המאפיינות את דמותו של ראש הכולל, רבי משה, אירעה כאשר שניים ממובחרי הכולל, רבי אלחנן וסרמן ורבי יוסף שלמה כהנמן, הגו רעיון להקים קרן ענק שתחזיק אברכים ותצמיח גדולי תורה שיפארו את הדור הבא. הם שידלו את החפץ

חיים לשלוח את רבי משה למוסקבה כדי לגייס כסף מהגביר הנודע שרשבסקי. הלה התלהב וכתב מיד צ'ק על סך 40,000 רובל.

אולם, רגע לפני מסירת הכסף, שאל הגביר את רבי משה: "האם תוכל להבטיח לי שיצמח מכאן רבי יצחק אלחנן אחד? הוא הרי צמח מתוך דחק ועוני, ולא מתוך הרחבה".

רבי משה, שהאמין בכל ליבו כי גדלות אמיתית בתורה אינה הולכת

הוא הביט על ימיו כימי עקבתא דמשיחא וחש כי חובת השעה היא להכין את העם לגאולה ולבניין בית המקדש.

בעיני רוחו, המשיל זאת לחתונה: כאשר החתן כבר עומד מוכן תחת החופה, הכל יודעים שהכלה תגיע מיד; כך גם כלל ישראל - אם נהיה מוכנים, הקדוש ברוך הוא יחיש את הגאולה.

לשם כך, ראה החפץ חיים חשיבות עליונה בלימוד סדר קדשים והלכות עבודת המקדש. שנים רבות

הוא כאב את המציאות שבה אין כהנים הבקאים בעבודה, והתריע כי אם לא נלמד הלכות אלו, תפילותינו לגאולה עלולות להיראות כ"מן השפה ולחוץ".

החובה ללמוד, הדגיש, מוטלת לא רק על הכהנים אלא על כלל ישראל, כדי שיהיה לכהנים ממי לשאול.

במשך 35 שנה (משנת תר"ן עד תרפ"ה) שקד על חיבורו המיוחד "ליקוטי הלכות" על קדשים, ובמקביל פעל ללא הרף להכניס את לימוד קדשים להיכלי התורה. עד שהגיעה השעה למעשה המרכזי: הקמת כולל קדשים בראדן.

בשנת תרס"ה החל הכולל לפעול, במטרה להעמיד אברכים מופלגים

בתורה שיהיו מורי ההוראה של כלל ישראל בענייני קדשים לכשיבנה המקדש. תוכנית הלימודים שקבע החפץ חיים הייתה תובענית וקפדנית, ונפרסה על פני ארבע שנים.

ראש הישיבה שהאזין לשיעור היומי

כדי לעמוד בראש מפעל אדיר זה, בחר החפץ חיים בידידו ורעו,

גדולי תלמידיו של מרן זיע"א

השתתפו בהוצאת ה'דיבוק'.

רבי אלחנן היה זה שדיבר

עם עמו, כאשר בין השאר

שאל אותו: "איר וייסט פון

די חפץ חיים?" (האם שמעת

על החפץ חיים). וה'דיבוק'

השיב בקול נחר: "איך ווייס.

ער איז אַ גרויסע תנא!"

(אני יודע. הוא תנא גדול)

יד ביד עם רווחה כלכלית, קרא בשמחה "אתה צודק!", קרע את הצ'ק לגזרים וחזר לראדין ללא הכסף. ואכן, הכולל בראדין הפך לאבן שואבת למצויני עולם התורה, וצמחו בו רבים מגדולי הדור הבא.

המברק המסתורי

בוקר אחד בשנת תרס"ט, נפתחה בבהילות דלת העץ הכבדה של היכל הכולל. מברק דחוף נמסר לידיו של אחד מגדולי הלומדים, רבי אלחנן וסרמן.

הרב מפוניבז' היה מספר את הסיפור עוד שנים רבות לאחר מכן: למדתי אז בחברותא עם רבי אלחנן. אחזנו בתוס' במסכת חולין ד"ה כגון. רבי אלחנן מקבל את המברק, והנה הוא נעמד על רגליו. עוצם את עיניו, ומתחיל לומר בקול רם "ברוך אתה ה'... הטוב והמטיב".

מתברר שבמברק היה כתובות שתי מילים: "סין רודילסיא" ("בן נולד").

מיד עם סיום הברכה, מתיישב רבי אלחנן בחזרה על כיסאו. מיישר מבט וממשיך באמצע המשפט שאחז בו: "וכי מסתבר שתחילת השחיטה אינה חלק מהשחיטה"!!

מועד שמחת ברית המילה של הבן הילוד הלך והתקרב. השאלה עמדה בחלל. הלב משך אל הבית ואל השמחה המשפחתית, אך ראשו ורובו של רבי אלחנן היו נתונים לעמלה של תורה. הוא נכנס לקודש פנימה. לחדרו של רבו המובהק, החפץ חיים.

החפץ חיים הביט בו בעיניו הרחומות והציג שאלה פשוטה וישירה אחת: "האם אתה מוהל?" רבי אלחנן הבין שהשאלה הזו היא בעצם תשובה. חזר להיכל הכולל והמשיך לשקוע בלימודו.

הנשר שנסק מתוך הסערה

סיפור הגעתו של רבי אלחנן לכולל קדשים מרגש בפני עצמו. היה זה לאחר שנים שהוא היה ראש ישיבה באמציסלב. הישיבה שגשגה מאוד, שמה הלך לפניו. תורתו המזהירה ואישיותו של רבי אלחנן משכו אליהם תלמידים רבים, והרבצת התורה הייתה כל יעודו וחפץ ליבו.

אלא שאז הגיעה הסערה. הסטרא אחרא נעצה את טלפיה. משכילי העיר לא אהבו את הרעיון הקדוש של הישיבה. הם החלו לנהל נגדה תעמולה קולנית, ודרשו בתוקף לפרוץ את חומותיה ולהכניס אליה

את לימודי השפה הרוסית.

רבי אלחנן נלחם כארי. עמד בפרץ והגן על תלמידיו, אך לבסוף גברה ידם של המשכילים, ורבי אלחנן נאלץ לעזוב את הישיבה.

עבור רבי אלחנן, שימוש המשבר ככנף נשרים שנועדה להזניק אותו לגבהים חדשים.

בשנת תרס"ז פנה אל ראדין. הוא הותיר מאחור את משפחתו והתקבל לכולל קדשים המופלא. שם, במחיצתו של החפץ חיים, הפך לתלמידו המובהק, כשהוא שותה בצמא את דברי תורתו והשקפתו, אותם הנחיל לאחר מכן לדורות הבאים.

רק קולה ישמע

במסגרת זו של הכולל אירע הסיפור המפורסם ב'דיבוק' אשר הובא לפתחו של מרן החפץ חיים זיע"א. גדולי תלמידיו של מרן זיע"א השתתפו בהוצאת ה'דיבוק'. רבי אלחנן היה זה שדיבר עם עמו, כאשר בין השאר שאל אותו: "איר וייסט פון די חפץ חיים?" (האם שמעת על החפץ חיים). וה'דיבוק' השיב בקול נחר: "איך ווייס. ער איז אַ גרויסע תנא!" (אני יודע. הוא תנא גדול).

את התיקון לנשמת הנפטר האומללה הפקיד החפץ חיים בידי גדולי התורה הנאמנים עליו מכולל קדשים. גדולי התלמידים נכחו שם. ביניהם, רבי אליהו דושניצר (לימים המשגיח דלומז'ה), רבי אלחנן, רבי נפתלי טרופ, ורבי יוסף קולר (הרב מפוניבז'). קול ניפוץ החלון הרעיד את הסובבים. ה'דיבוק' ציית לפסק החפץ חיים, ונשמתו יצאה וחמקה דרך החלון, אך עדיין לא מצאה לה מנוח.

פדיון הנפש התקיים בעליית הגג הקדושה - עליית כולל קדשים - החפץ חיים טיפס אל העליה, כינס שם מניין מחשובי הלומדים שהתפללו ולמדו משניות עבור נשמת הדיבוק. שניים מגדולי הלומדים אמרו קדיש עבורה עד לפורים של אותה שנה, ובכל שנה ביום הפורים היה רבי אלחנן עומד ומספר בכיסופים את סיפור המעשה לדורות הבאים, למען יִרְאוּ ויִּירָאוּ.

ליטוף של כהנים: "יוסף קולער"

אל סמטאותיה הבוציות של ראדין פשטה שמועה מסקרנת: "העילוי מקול", הבחור הצעיר יוסף כהנמן ששמו כבר הלך לפניו בעולם הישיבות, הגיע לעיירה. נפשו השתוקקה רק לדבר אחד - להסתופף בצילו של ענק הדור, החפץ חיים, ולשאוב מן המעיין

הטהור של גדלותו.

היה זה שבועיים בלבד לאחר בואו. יוסף הצעיר ישב בהיכל, שקוע בתלמודו, כשלפתע הרגיש לידו צל קל ונוכחות מרטיטה. היה זה החפץ חיים. בעיניים אבהיות ומלאות חום, ניגש מרן זיע"א אל הבחור, אחז בידו ובחביבות רבה החל ללטף אותה ברכות.

"יוסף", לחש החפץ חיים בקולו הרוטט, "אתה הרי כהן. ובתוקף היותך כהן, עליך לדעת את ההלכות על בוריין". יוסף הביט ברבו בעיניים מצפות, והחפץ חיים המשיך והציג בפניו את הטיעון באמונתו המוחשית: "ראה, הלוא נפסק להלכה כי גם בזמן הזה אסור לכהן להשתכר מין, שמה יבנה בית המקדש פתאום והוא יידרש להימצא ראוי לעבודה ברגע זה ממש".

שם, באותו מעמד חרישי, הזמין החפץ חיים את הבחור הצעיר להצטרף ל"כולל קדשים" המהולל. הייתה זו מחווה יוצאת דופן וביטוי להערכה עצומה; יוסף היה הבחור היחיד - הרווק היחיד בין אברכים נשואים וגדולי תורה מופלגים - שזכה להיכנס בשערי הכולל, להסתופף בצילם של ענקי הארץ, ולשמוע יום-יום את שיעוריו של ראש הכולל, רבי משה. בערוב ימיו התרפק הרב מפוניבז' ואמר: כשאעמוד בבית דין של מעלה אוכל למסור דין וחשבון שלא היה ביטול תורה באותן שנים.

השנים הללו בכולל קדשים, תחת כנפי החפץ חיים ובחברותא עם רבי אלחנן, נחרתו אצלו כפרק הפורה והמאושר ביותר בחייו - הפרק שבו עוצבה אישיותו והונחו היסודות למי שעתיד להקים מחדש את עולם התורה מחורבנו.

הגבול הדק שבין שמים לארץ

מצחו של החפץ חיים חרוש קמטים. שאלה קשה הונחה על שולחנו. אחד מאברכי הכולל המצוינים חלה במחלה קשה.

הרופאים היו נחרצים: הוא זקוק לטיפול רפואי קפדני ולמאכלים

מיוחדים, כאלו שרק ידיה המסורות של אשתו יכולות לרקוח עבורו כדי להחזיק את נפשו בחיים. אשתו התנדבה לבוא לגור בראדין לסעוד את בעלה שבמקביל ימשיך לשקוד ולרעות בשדות סדר קדשים.

על הכף עמדה דילמה קשה. מצד אחד - פיקוח נפש ובריאות הגוף;

מצד שני - קדושת ההיכל, הצלחת הכולל נעוצה בפרישות בבדידות. בחומת הניתוק הגמורה שבין כותלי הכולל לטרדות הבית. ההכרעה שהתקבלה הייתה מפעימה: חומות הכולל לא יפרצו. האישה לא תבוא לראדין, אלא תשכור דירה קטנה בעיירה הסמוכה. מדי יום, בשעות הארוכות, יפנה האברך אל מחוץ לעיירה ראדין כדי לסעוד על שולחנה של אשתו - ומיד בתום הארוחה ימהר לחזור אל הסטנדר.

בצעדים האיטיים והחלושים הללו, שבין ראדין לעיירה הסמוכה, נמתח קו הגבול הבלתי נראה של היכל הקודש. הבדלה מוחלטת, בין אש חיי התורה לבין חיי העולם הזה. כולל קדשים בראדין לא היה רק בית מדרש. אלא דגם בזעיר אנפין של המושג הקדוש "ושכנתי בתוכם", כדרשת חז"ל "בתוכו של כל אחד ואחד".

היתה זו החופה הטהורה שבה עומד החתן מוכן ומצוחצח לרגע שבו תרד השכינה ותשכון שוב בתוכנו. יהי רצון שנזכה לכך במהרה בימינו אמן.

ישיבת ראדין בתפארתה

תקופת תור הזהב של ישיבת ראדין רוחות של תורה נושבות בעולם בד בבד, עם בניית היכל הישיבה,

הורגש צורך גם למלא את אוצרות הישיבה בעוצמה רוחנית נוספת, כפי שמספר רבי מרדכי צוקרמן, מתלמידי הישיבה בשנים מאוחרות יותר:

עד לאותן שנים עמד רבי משה לנדינסקי לבדו בראשות הישיבה. סדרי הישיבה היו כפי שהיה נהוג עד אז בישיבה בואלז'ין ובשאר

**הבנין היה כלול בהדרו, מלא
אור ואויר. מלבד ההיכל הגדול
ועזרת הנשים, היה בו אוצר
הספרים רחב וחדרי שיעורים.
בנוסף, היו בבנין חדרי שינה
לעשרות תלמידים, ואפילו
חדר "ביקור חולים" שהכיל
בית מרקחת בזעיר-אנפין
לעזרה ראשונה, וגם מקום
ל"גמילות חסדים" של הישיבה**

המקומות, בלימוד כל הש"ס, מברכות ועד נדה, דף אחר דף, מסכת אחר מסכת בהתמדה. אך באותם זמנים החלה שיטת לימודו של רבי חיים מברסק לכבוש את עולם הישיבות, ולמשוך בעמקותה ובמתיקותה את טובי הלומדים.

מרן זיע"א כהרגלו שהיה ער לצורך הדור, חש כי הגיעה השעה להביא ראש ישיבה נוסף, אשר יתאים לדרך הלימוד החדשה, ומצא את מבוקשו בדמותו הטמירה של רבי נפתלי טרופ, שהיה אז צורב צעיר בן שלושים ושלוש.

בימים אלו החל תור הזהב של הישיבה לפרוח במלוא עוזו. אישיותו המשפיעה של רבי נפתלי הפכה את ראדין לאחת הישיבות הגדולות והמובילות בתבל. מאות בחורים מכל קצוות רוסיה, גרמניה, ואפילו מפולין החסידית, נהרו לעיירה הקטנה.

מה אנו מבקשים?

רבי נפתלי היה בעל מוח חריף ומעמיק. דרך לימודו היתה יורדת לשרשי הסוגיות. הוא היה אומר: "אין אנו מבקשים תורה חדשה, אלא רק שואפים להבין את התורה הישנה".

חידושיו הצטיינו בבהירותם הזכה ובהגיגונם הבריא. הוא היה המחפש ובעל ההבנה הגדול, אבל מעולם לא נחפז לערוך חידושים. כמעט תדיר היו פוגשים בו כשהיא מהורהר. כל חידוש שהיה מעלה, היה עמל בו קודם לכן ימים ולילות ולפעמים שבועות.

לא פעם היה נראה רבי נפתלי כאשר לראשו אלונטית רטובה והוא מתעמק בקושיה מסוימת

שהטרידה את מוחו. לפעמים היה רבי נפתלי כה משולהב כשמצא את האור בקצה הסוגיא, עד שהיה רץ באישון לילה לבשר את הבשורה לתלמידיו הקרובים.

עמלו בתורה היה במידה שאין לשער. רק לאחר שהכל היה מלוטש ומתוקן עד תכלית, היה עולה למסור את השיעור. שיעוריו של רבי נפתלי שינו את כל אוירת הלימוד בישיבה, שיעורי עומק שהכו על קדקוד התלמידים ופתחו בפניהם שערי גדלות חדשים.

במשך עשרים וחמש שנה שימש רבי נפתלי כראש ישיבה והעמיד תלמידים הרבה. ועד לימינו אנו, שוקדים בני התורה בכל העולם על דבריו העמוקים והמתוקים שנמסרו באותן השנים בישיבה הקדושה.

והפית בהבנותו

כמה שנים לאחר מכן, בשנת תער"ב, נשמע קול מקבות גרון בבנין הקדוש. תחילה התפרק הגג, אחר כך הכתלים והרצפה. כל אזור

הישיבה התמלא אבק. בין הערפילים נראו מרן זיע"א וחתנו לצד פועלי הבנין. התברר כי בנין הישיבה נעשה צר מהכיל את הלומדים הרבים. גם מבחינה גשמית לא היה הבנין ראוי ומשוכלל כיהא להיכלה של תורה. וכך החלו במלאכת "סותר על מנת לבנות" בית גדול ונאה.

למעלה משנה ארכה הבניה, עד שבקיץ של שנת תרע"ג התנשא בנין גבוה ורחב מעל לגגות הפשוטים של העיירה.

הבנין היה כלול בהדרו, מלא אור ואויר. מלבד ההיכל הגדול ועזרת הנשים, היה בו אוצר הספרים רחב וחדרי שיעורים. בנוסף, היו בבנין חדרי שינה לעשרות תלמידים, ואפילו חדר "ביקור חולים" שהכיל בית מרקחת בזעיר-אנפין לעזרה ראשונה, וגם מקום ל"גמילות חסדים" של הישיבה.

לקראת חנוכת הבית מרן זיע"א בעצמו יצא מגדרו, וכפי שמופיע באחד ממכתביו הקדושים:

צערי ר נפתחים

משלחת גדולי התורה י
והוד קדומים על
לזכות רבבות לומדי 'דרשו' בכל רחבי ה
החפץ חיים זי"ע, א, הגאון מוילנא
ומעמד חנוכת מת

הגאון רבי **דוד כהן** שליט"א
ראש ישיבת 'חברון' וחבר מועצת גדולי התורה

הגה"צ רבי **שמע**
רבני"כ 'המרכז' בשכונת אוסם

הגאון רבי **חיים פ**
מראשי יש

הגאון רבי **יצחק**
חתן מרן שר הת

הגאון רבי **יחיא**
אב"ד לי

הגאון רבי **ראובן**
רב העיר מ

הגאון רבי **יצחק ז**
אב"ד דקהל ב

הגאון רבי **אליעזר יהודה פינקל** שליט"א
ראש ישיבת 'מיר' וחבר מועצת גדולי התורה

הגאון רבי **מסעוד בן שמעון** שליט"א
ראש ישיבת 'אור התלמוד' ורב העיר ב"ב

הגאון רבי **ניסן קפלן** שליט"א
ראש ישיבת 'דעת אהרן'

הגאון רבי **אפרים שלמה וואקסמאן** שליט"א
ראש ישיבת מאור יצחק מונסי

הגאון רבי **יהושע אבא בוסל** שליט"א
ר"מ בית מדרש גבוה ורב דקהל היי סטריט

ספר הגיבורים

המצטרפים ללימוד
ה'דף היומי בהלכה'
עם תחילת חלק ה'
ב'משנה ברורה', או
המקבלים עליהם
להצטרף ללימוד
ה'עמוד היומי' עם
תחילת מסכת
סוכה, בח' חשון
תשפ"ז יוכלו
לשלוח שמות
לתפילת משלחת
הרבנים על ציונו
של מרנא ה'חפץ
חיים' זי"ע"א ולפעול
ישועות עבורם
ועבור משפחתם
הזדמנות אחרונה
להצטרף ל'ספר
הגיבורים'
קו התוכן 4992*
או 'בנדרים פלוס'

השמים בראדין

וצאת למסע ההיסטורי
ציוני מצוקי ארץ
על ולישועת כלל ישראל על ציונים של
אזע"א ורבי חיים מוולוז'ין זע"א
יבטא רבטא ראדין

אברהם סלים

הגאון רבי
ראש ישיבת 'מאור התורה' וחבר מועצת חכמי התורה שליט"א

הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א
ראב"ד בד"ץ ב"ב, רב שכונת רמת דוד ב"ב

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א
משגיח בישיבת 'אורחות תורה'

הגאון רבי יחיאל מיכל שטיינמן שליט"א
דומ"ץ דק"ק סקווירא בורו פארק

הגאון רבי יהודה טולדנו שליט"א
ראש ישיבת 'חזון ברוך' צרפת

הגאון רבי אורי דויטש שליט"א
מרא דאתרא תפארת יוסף ד'פארעסט פארק

הגאון רבי גלאי שליט"א
וקהלת 'חניכי הישיבות' שיקון ה'

הגאון רבי ברמן שליט"א
יבטא פוניבז'

הגאון רבי קולדצקי שליט"א
תורה וצוקללה"ה

הגאון רבי טובול שליט"א
עון צרפת

הגאון רבי אוחנה שליט"א
רסיי צרפת

הגאון רבי למן גיפס שליט"א
ברכת אברהם

כל הפרטים

• רישום מהיר וקל
ב'נדרים פלוס'

• מעטפת מלאה
לפתיחת שיעורים

• שיעורים יומיים
במגוון שפות,
חייגו 4992*

• 1200 שיעורים
יומיים רחבי הארץ

• 800 מוקדי בחינה
מידי חודש

• קונטרס לימוד
בפורמט כס, חינו

• לוח יומי למעקב
אישי, חינו

• תזכורת טלפונית
מ'דרשו' מדי יום

• שליחת שמות
להזכרה במעמד
התפילה בראדין

את הפסוק הנצחי: 'זה א-לי ואנוהו' כפשוטו וכתרגומו: 'דין א-להי ואבני ליה מקדש' (המשא המלא מופיע בספר החפץ חיים ופעלו עמ' שעז).

שְׁבִתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי פֶּה רֹאדִין

הפריחה המזהירה נגדעה באחת עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. אז נאלצו לחצות את הישיבה לשני מחנות: רוב התלמידים, יחד עם החפץ חיים, חתנו רבי הירש, ורבי נפתלי טרופ, עזבו את ראדין ויצאו לגלות ממושכת ברוסיה, בעוד קבוצה קטנה נותרה מאחור עם רבי משה לגנינסקי, עד שנאלצה אף היא לפנות את המקום.

בתום המלחמה, בשנת תרפ"א כותב החפץ חיים: "הנה בחסד השם יתברך שְׁבִתִי בשלום לביתי פה ראדין, אך בני הישיבה עדיין בדרך. אכן נקוה לה' שהם יגיעו לפה בקרוב... התחזקתי כעת בחסד השם יתברך כששבתי לביתי, להקים ישיבתנו שהרביצו בה תורה יותר מחמישים שנה, לחזור להקימה על תילה בעזרת השם יתברך".

בני הישיבה שחזרו לאחר המלחמה החזירו בעמל רב את כבודו ותפארתו של בית המדרש, שחולל על ידי הגרמנים בעת גלותם.

התורה פורשת כנף על סמטאות העיירה

הרב דוד זריצקי, תלמיד הישיבה, רשם לדורות את חוויותיו בישיבה מאותן שנים:

"כבוד ידידי ... מוהר"ר מרדכי הלוי עפשטיין נ"י. הנני להודיע לכבוד תורתו כי בעוד כחודש ימים נקוה לה' לעשות חנוכת הבית של ישיבתנו הקדושה, שאנו עוסקים בבנינו זה יותר משנה יזכנו ה' בקרוב לגמרו. וכאשר נגביל את היום, אודיע לידידי פעם שנית, אולי יכבדני כבוד תורתו לבוא ליום זה ויטיב נא להשיב בזה. ואם באפשרי, יעשה לנו נחת רוח גדול, וגם הוא ישבע רוב נחת לראות ערך בני ישיבתנו הקדושה וגם הבנין הקדושה שנבנה".

כי מראדין תצא תורה

בהגיע היום הוקמה בימה גדולה במרכז הישיבה. הקירות היו מקושטים בתפארה בכתובות יוצאות דופן, כמו: "כי מראדין תצא תורה ודבר ה' מחפץ חיים".

פניו המזהירים של מרן זיע"א האירו באור עילאי. כאשר עמד על הבמה הגבוהה ופתח את משאו בשאלה נוקבת: שלמה המלך בנה את בית המקדש מעצי הלבנון. מדוע לא בנה את הבית מאבנים, מברזל, או ממתכות חזקות? הרי בנין מעץ צריך לבדק-בית ולאחזקה תמידית?

וכאן הרים מרן זיע"א את קולו ואמר:

"היא הנותנת! שלמה המלך ירד לעומק השיתין והבין שקיומו של כלל ישראל תלוי בהשתתפותם בבנין בית המקדש. בכוונה תחילה הוא הותיר גם לבני הדורות הבאים את הזכות להיות שותפים תדיר בבנין הבית והחזקת פְּדָקוּ בכל עת".

"בימינו", הוסיף מרן זיע"א, "הישיבה היא בית המקדש! זהו מעון השכינה הנצחי. בבנין זה אנו ממשיכים את שירת הדורות ומקיימים

הנה בחסד השם יתברך שְׁבִתִי
בשלום לביתי פה ראדין, אך
בני הישיבה עדיין בדרך. אכן
נקוה לה' שהם יגיעו לפה
בקרוב... התחזקתי כעת בחסד
השם יתברך כששבתי לביתי,
להקים ישיבתנו שהרביצו
בה תורה יותר מחמישים
שנה, לחזור להקימה על
תילה בעזרת השם יתברך

ציר הזמן

חיי מרן זיע"א השזורים בתולדות הישיבה

תקצ"ח: דרך כוכב. לידת החפץ חיים בעיירה ז'אטיל.

תרט"ז: החפץ חיים בן 17 מגיע לראשונה לראדין, לבקר את אמו שנישאה בזיווג שני לבן המקום (לאחר פטירת בעלה - אבי החפץ חיים). החפץ חיים נישא לבתו של אביו החורג. ולמד כמה שנים בפרישות בראדין.

תר"כ-תרכ"ט: החפץ חיים לומד ומלמד בכמה עיירות.

תרכ"ט: החפץ חיים חוזר לראדין, אוסף מספר בחורים ומכונן את ישיבתו בבית הכנסת של העיירה.

תרמ"ו: החפץ חיים לוקח לחתן את ר' הירש לוינסון, שנעשה ליד מינו. יחד הם מזניקים את הישיבה לפסגות חדשות.

תרנ"ז: הגאון רבי משה לדינסקי מתמנה לראש הישיבה כאשר היא מונה קרוב למאה בחורים.

תרס"ד: הישיבה מקבלת תנופה. נבנה בנין לישיבה. הגאון רבי נפתלי טרופ מתמנה לראש ישיבה נוסף. החל תור הזהב של היכל התורה.

תרס"ה: נוסד כולל קדשים.

תרע"ג: ברגשות עזו נחנך ההיכל החדש והמפואר. הבנין שעומד לתפארה עד היום.

תרע"ה: מלחמת העולם הראשונה. הישיבה נחלקת לשני מחנות, הח"ח והגרנ"ט יצאו לגלות לכיוון רוסיה הלבנה, חלק מהתלמידים נשארו לתקופה בראדין עם ר' משה.

י"ח שבט תרפ"א: נפטר מדלקת ריאות, בגיל 57, ר' הירש, החתן והשותף של מרן זיע"א בכל פעולות הישיבה. החפץ חיים מתבטא: "מרגיש שנכרת אבר מגופי".

סיון תרפ"א: החפץ חיים והישיבה חוזרים לראדין שהפכה לשלטון פולין העצמאית.

אלול תרפ"ה: החפץ חיים רוצה לעלות לארץ ישראל. אך ביום הנסיעה הרבנית חלתה ונאלצה לעבור ניתוח. מרן ראה את יד ההשגחה וביטל את הנסיעה.

צום גדליה תר"צ: שבר בישיבה. פטירת ראש הישיבה הגדול הגאון רבי נפתלי טרופ.

כ"ד אלול תרצ"ג: שבר על שבר. פטירת מרן החפץ חיים זיע"א. "ויהי בנסוע הארון".

כ' אדר ב תרצ"ח: פטירת ראש הישיבה הגאון רבי משה לדינסקי, שנטמן ליד החפץ חיים.

תש"א: מלחמת העולם השנייה פורצת. רוב הבחורים עוזבים את הישיבה.

תמוז תש"א: בוצעו מאסרים בכל ליטא. הבחורים האחרונים שנותרו, הועלו לקרונות משא. יקום ה' נקמת דם עבדיו השפוף.

תש"א - תשפ"ז: הבנין הקדוש מחולל והופך לבתי תיאטרון ובתי קרקסאות.

תשפ"ז: גאולת עולם להיכל הישיבה, וגדול כבוד הבית האחרון מהבית הראשון.

"הסדרים בישיבה נקבעו כדלהלן: שעת התפילה היתה לפי זמני קריאת-שמע. אולם אפילו בימות החורף הקצרים לא איחרו מהשעה שבע ושלושים. שעה ניתנה לארוחת בוקר. בחורף למדו בלי הפסקה עד השעה שתיים וחצי בצהריים. אז ניתנה שעה וחצי לארוחת הצהריים. בארבע התחיל שוב הסדר השני שנמשך בלי הפסקה עד השעה תשע וחצי. אחר כך חצי שעה מוסר, ובעשר בלילה התפללו ערבית והלכו לאכול ארוחת ערב. אולם גם לאחר ארוחת הערב, באו מרבית הבחורים להמשיך בלימוד עד שעה מאוחרת בלילה.

היו אלה ימים נהדרים. כל העיירה היתה לבושה כמו באיטליה דרבנן. כמעט כל הבתים היו תפוסים על ידי הבחורים בישיבת ראדין... לא היתה פנימיה לא לאוכל ולא לשינה, מלבד חדרים ספורים "חזקות" שבבנין הישיבה לנו כל הבחורים באכסניות פרטיות, והוא הדין גם באכסניות של אוכל, נתקבצו עשרה או חמשה עשר בחורים, שילמו לאשה עניה סכום מסוים עבור הבישול וקיבלו אצלה שלש פעמים ביום אוכל.

וכן נהפך כמעט כל בית בעיירה למקום תורה. בן-הישיבה לא למד בישיבה דווקא. גם בעת הארוחות, דיברו דברי תורה, חזרו על השיעורים או על השיחות. שיננו לעצמם דבר חידוש שנתחדש למישהו בבית המדרש, או אמרו אחד לשני את החידושים.

גם בימות הקיץ, בשעה שניתנה לבחורים שעה וחצי בין מנחה למוסר לשאוף אויר צח, הלכו בחורים חבורות חבורות ודיברו בדברי

לא ביום ולא בלילה - פסקה מלהיות".
חורבן יהדות אירופה חרך את כתלי ההיכל, נגע בכף ירכו, אך לא יכול לו. ההיכל המפואר שרד את התופת.

אבל, למרות קיומו הפיזי, במשך שנים רבות נשדד וחולל כבודו של ההיכל. עשרות שנים שימש המבנה ההיסטורי כמועדון תרבות קלוקלת ומקום בילוי המוני לתושביה הלא-יהודים של ראדין. שועלים הילכו ויצאו מבית קודש הקדשים של ישיבות ליטא.

אך ההיסטוריה היהודית מלמדת כי החורבן אינו סוף הפסוק. בימים אלו זוכה בנין הישיבה לעדנה מחודשת, כאשר ארגון 'דרשו' העולמי - אשר החיה את תורת החפץ חיים זי"ע"א בדור האחרון והרחיב את גבולותיה בתנופת קודש אדירה של לימוד קבוע לאלפים ולרבבות ובהוצאת ספריו הקדושים במהדורה חדשה ומפוארת בפנים חדשות ובתוספת מרובה - נחלץ חושים להשיב את כבודו של בית

הישיבה דראדין, לגאלו מיד זרים ולכונן מחדש את היכל התורה. עוד אֶבְנֵי וְנִבְנִית ראדין. הבניין שחזה שנות אור של מסירות נפש עצומה, בחורים הלומדים יומם ולילה, נגאל סוף סוף גאולת עולם. אבני הבניין האדום שראו ימי תפארת, גלות, חילול ותקומה, יקומו שוב מעפרן - ויעידו כי אש התורה של ראדין לא כתבה מעולם.

בכתבת הדברים נעזרנו בספר 'בשבילי ראדין' באדיבות המחבר הרב מנחם מנדל פלאטו.

תורה. נהדר היה המראה לראות כיצד הולכים מאות בחורים ברחוב הראשי (וכמעט היחיד) של העיירה ומפלפלים בדברי תורה".

מחורבן לגאולה

ברם, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, שוב הונף הכורת על הישיבה הקדושה. הבחורים נפוצו לכל קצוות תבל, וכפי שמתאר הרב דוד זריצקי:

"שוב נשאר הבנין הענק של הישיבה ריק. שומם ומתמיה על השקט הנורא שהשתרר בין כתליו שמאחוריהם נשמעו תמיד קולות הלומדים. הבחורים שעזבו את ראדין נשארו עומדים דקות מספר לראות בפעם האחרונה את בנין הישיבה, האדום, המרובע, עם חלונותיו הגדולים, שהתרומם מעל פני כל הסביבה, שם ראו את האושר, מיצו את החיים, מצאו את דרכם. הם בכו... ישיבה זו שבמשך עשרות בשנים לא נסגרה

אזמין לסעודתי

שותפים

עכשיו עם 'עזרת אחים' בחלוקת
אוכל מבושל לסעודות החג עבור
משפחות חולים ונזקקים

קח לך אושפיזין לחג

1800-999-000

ניתן לתרום גם דרך נדרים פלוס

ארוחות למשפחה
לכל החגים

₪ 7200

משפחה
לסוכות

₪ 3600

זוג לארוחת
חג אחת

₪ 300

צוואת מרנא ה'חפץ חיים' זיע"א בענין הנהגת הישיבה

באדיבות בית המכירות גנזים

הנה אנכי אודיע לעין כל ענין ישיבתינו הק', תחלת התיסדותה היה מעת שבאתי מן עיר וואשילשאק לראדין, ששם אמרתי שיעור גפ"ת לבחורים גדולים מופלגי תורה, וזה היה בשנת תרכ"ט לפ"ק. ומאז שבאתי לראדין העירני רוחי בע"ה לקבץ בחורים ואברכים ללימוד התורה, וגם נתן ד' בלבי לעורר אנשים אודות חלק הדיבור שלא יהיה הפקר ולעשות פתיחה רחבה להציע לפני העולם את גודל ענינה, ונתן ד' חני בעיני העולם שנתקבל דברי, וגם נתקבל דברי לענין קיבוץ של תורה יותר ויותר, ובשנת ל"א ול"ב חברתי את הספר חפץ חיים ח"א וח"ב ונתתי לבי להוציאו לאור ועזרני הש"י שבשנת ל"ג הדפסתיו כולו. ונתחזק הקיבוץ ג"כ בעזה"י. ובשנת תרל"ו הוצאתי את שמירת הלשון ג"כ לאור עולם. ואף שעסקתי עוד אודות יתר חברי הנוגע לענין מדות ולענין דברים הנוגע לענין הלכה למעשה, מ"מ לא העלמתי עיני מן הישיבה להחזיקה ולהרבותה ולהשיג עליה בכל ענינים שהיא צריכה. וכן התנהג עד שנת תרמ"ז שזיכני ד' להשיא ביתי לאיש שהוא גאון בתורה וצדיק במעשים מהר"ר צבי זלה"ה לעווניסאהן שלמד אז בישיבתנו. וכאשר בא לביתי נתחזק ב"ה עוד הישיבה ביותר ששנינו עמלנו להחזיקה ולהרבותה, וחתני ז"ל נתן נפשו על קיום הישיבה עד ימיו האחרונים זלה"ה. וכה התנהגה הישיבה עד עת פרידתו ז"ל בשנת תרפ"א, אשר מאז זכו בניו להיות מנהלי הישיבה ברוחניות וגשמיות, הלא המה הרה"ג י"א ר' יהושע לייב לעווניסאהן נ"י והרה"ג י"א ר' אליעזר זאב קאפלאן נ"י והמה מתאמצים בכל עוז להחזיק הישיבה הק' על מעמדה מיום פטירת אביהם זצ"ל. ועתה לעת זקנתי היה בדעתי ליסע לאה"ק ולהשאיר הישיבה על מקומה ועשיתי כל הכנות הנצרכות לזה, אכן עכבוני מן השמים, שפתאום ביום שהייתי מוכן לנסוע נחלתה אשתי במחלה מסוכנת ואינה יכולה לנסוע, ולפי דברי הרופאים אינה יכולה כלל לנסוע, וממילא אני מוכרח להשאיר פה. וכאשר זיכני הש"י להשיא בתי לאיש גדול בתורה וי"א שמו מהר"ר מנחם יוסף זאקס בר' יעקב מרדכי נ"י, אני מוסר כח הזכות שיש לי לחתני הנ"ל שיהיה ר"מ בהישיבה מכחי ומזכותי להגיד שיעור בגפ"ת לפני הישיבה לבד הר"מ הקודם (הקודם) הגר"נ שליט"א. וזכות פרנסתו יהיה ג"כ מקופת הישיבה ומחויבין לפרנסו ג"כ כדי צרכו מהנ"ל. ונכדי הרה"ג ר' יהושע לייב והרה"ג ר' אליעזר זאב יהיו מנהלי הישיבה בכל עניניה הגשמיים והרוחניים כמקדם ואין לאחרים שייכות בהם.

ולראיה באתי על החתום ביום ב' י"א טבת תרפ"ו לפ"ק פה ראדין
נאום ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הכהן מחבר ספר חפץ חיים ומ"ב

גם אנחנו שנינו באנו על החתום שהסכמנו לקיים כל הנ"ל בשטר זה ולראי' חתמנו שמינו
יום ב' י"א טבת תרפ"ו לפ"ק פה ראדין
נאום יהושע לייב באמו"ר הגה"צ מוהר"צ זצ"ל לעווניסאהן ונאום אליעזר זאב במוהר"ר
בנימן קאפלאן

"כאשר ביקש האיש לצאת לדרך מיד, ענה הגביר: "איני יכול כעת. הגעתי ליריד השנתי, כאן אני מנהל את כל עסקיי. זה ייקח עוד כמה ימים. כשאסיים, אסע ישירות אל הפריץ, עוד לפני שאחזור לביתי. בינתיים התחזק בביטחון ובאמונה. אל תסמוך עליי, סמוך על בורא עולם. אין צורך למהר עם ההשתדלות"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על הערבה הנחבטת והערבה המחובקת

"יופי לך מזבח, יופי לך מזבח"

מסממני הקטורת. בין הסממנים, שריחם נרחב, נכללה גם החלבנה, סממן שריחו רע מאוד. אף על פי כן נוכחותה הייתה מעכבת, בלעדיה לא הייתה הקטורת כשרה, ומי שהיה מחסר אחד מסממניה היה חייב מיתה. החלבנה, שריחה רע, רומזת למושעי ישראל, והתורה מצווה לכלול אותה בתוך התערובת. מכאן למדו חז"ל את הכלל שכל תענית צריכה לכלול את מושעי ישראל. אנו נדרשים לקבץ אותם אלינו.

קושיית הרב שטיינמן

מרבני הגר"ל שטיינמן זצוק"ל עמד כאן על סתירה. בספר חסידים כותב רבי יהודה החסיד שאדם המתפלל צריך להיזהר שלא לעמוד סמוך לאדם רשע, פן יידבק בו וגרעונו יפגום בתפילתו. דברים אלו עומדים לכאורה בסתירה לדברי הגמרא בכריתות. הגמרא אומרת שעלינו להביא את מושעי ישראל לתפילה הציבורית, וספר חסידים מזהיר להתרחק מהם. אם נביא אותם, התפילה לא תתקבל, ואם לא נביא אותם, התענית אינה תענית. כיצד ניתן ליישב את הסתירה? הוסיף מרבני זי"ע ושאל: ה'שפתי חכמים' על רש"י מסביר את טעם

הזהר הקדוש מגלה לנו כי יום הושענא רבה הוא יום 'משלוח הפתקאות', החתימה הסופית והמוחלטת. לכן גם מי שחלילה לא זכה להיחתם לטובה ביום הכיפורים, עדיין נתונה לו ההזדמנות לתקן ביום זה. לשם כך אנו נוהגים להישאר ערים בלילה, ומשתדלים להראות לקדוש ברוך הוא את חיבתנו הגדולה למצוות סוכה וללימוד התורה.

כידוע, אחת המצוות המרכזיות של חג הסוכות היא נטילת ארבעת המינים: אתרוג, לולב, הדס וערבה. חז"ל מבארים שארבעת המינים מרמזים לארבעה סוגים הקיימים בעם ישראל. יש שיש בהם טעם וריח, תורה ומעשים טובים, והם נמשלים לאתרוג. יש שיש בהם טעם ואין בהם ריח, עוסקים בתורה ומעשיהם פחותים, והם נמשלים ללולב, ענף של עץ התמר הנותן פרי טעים וחסר ריח. יש שריחם טוב ואין בהם טעם, מעשים טובים בלא לימוד תורה, והם נמשלים להדס. ולבסוף יש שאין בהם לא טעם ולא ריח, ואותם מכנים חז"ל 'מושעי ישראל', והם נמשלים לערבה.

ועם כל זאת, התורה מצווה עלינו לאגוד את כל המינים יחדיו. אם ניטול רק חלק מהם, לא יצאנו ידי חובת המצווה. עלינו לאחד את כל הסוגים שבעם ישראל.

ה'חלבנה' שבקטורת

רעיון זה מלווה אותנו עוד מהימים הנוראים. בתפילת 'כל נדרי' בערב יום הכיפורים מכריז החזן: "על דעת המקום ועל דעת הקהל... אנו מתירין להתפלל עם העבריינים". הדברים נשענים על דברי הגמרא (כריתות ו' ע"ב): "כל תענית שאין בה מושעי ישראל, אינה תענית". כאשר היו גוזרים תענית ציבור בשל בצורת או מגפה, חובה היה לשותף בה גם את מושעי ישראל, ואם לא שיתפו אותם, התענית לא הייתה מתקבלת. הדברים מעוררים תמיהה גדולה. רש"י, בפירושו על פרשת כי תשא, מביא מקור נוסף לרעיון זה

אם לאחר שבעה ימים של חיבור וקירוב נותרו כשהיו, 'ערבות' בלא טעם וריח, ולא התקדמו ולו צעד אחד, אז חובטים בהם. אז מורטים להם את העלים.

הקדוש ברוך הוא מושיט ידיו ואומר: "לא משנה מי אתם, בואו. אני מוכן למחול, לסלוח ואף להפוך זדונות לזכויות", "כי עמך הסליחה". אך כל זה בתנאי אחד: אני רוצה לראות תזוזה. האם זנו ממקומנו או נשארנו תקועים? האם התחלנו לייקר יותר את המצוות? האם התחלנו לבחון את סדרי העדיפויות שלנו ולהבין על מה אנו מוותרים ומול מה?

כפי שמבאר רבנו יונה ב'שערי תשובה', חלק עיקרי בוידוי הוא ההכרה: "ואיך החלפתי עולם עומד לעד בעולם חולף?". כל רגע של תורה, כל מצווה שאדם עושה, מזכה אותו בנצח נצחים, בשכר שאי אפשר לשער ולתאר. ובתמורה למה אנו מוותרים על כך? עבור עוד רווח כספי קטן, עוד בילוי חולף. עבר ראש השנה, עבר יום הכיפורים, עברו עשרת ימי תשובה וסוכות. מה עכשיו? האם אנו חוזרים לאותו עולם ריקני, עולם של עצבות ותסכול, או שמא אמרנו לעצמנו: "אני חייב למצוא את הדרך להתחבר יותר לבית המדרש, לקיום המצוות, לקביעת עיתים לתורה".

וכאן טמון ההבדל. ישנו החוטא המכונה 'חלבנה', שמעורר את לבו לשוב לאביו שבשמים. אבל ספר חסידים שאמר שיש להתרחק ארבע אמות בשעת התפילה, דיבר על אותם הפושעים שגם כאשר הם טועמים מן הקדושה, אינם עושים צעד כדי להתקדם, ועל כן יש להתרחק מהם פן נושפע מהם לרעה.

אומר הרב שטיינמן: ה'שפתי חכמים' לא אמר שהבאנו את הפושעים כדי להראות שהם 'שבו' בתשובה, אלא כדי להראות שהם 'שובו' בתשובה. אנו רואים בחוש יהודים רבים שלא זכו לחינוך תורני, אך בתוך כל יהודי קיים ניצוץ פנימי. כשאתה מדליק אותו, משהו ניצת. לא תמיד זה מחזיק מעמד, אך יש התעוררות, יש ניסיון, יש סיכוי. אבל אותו אדם שאומר: "הטקס נגמר, חודש החגים הסתיים, נתראה בשנה הבאה", מלכתחילה עדיף להתרחק ממנו.

סיפורו המרטיט של תלמיד הב"ח

הב"ח, רבי יואל סירקיש בעל ה'בית חדש', סיפר מעשה נורא הוד. יום אחד הגיע אליו יהודי בוכה בדמעות שלישי. הוא סיפר כי במשך 20 שנה הוא ומשפחתו, עשר נפשות, מתפרנסים מבית מרוח שחכרו מהפריץ המקומי. כעת עשיר אחר מנסה לשכנע את הפריץ להעביר את החכירה לידי. "כבוד הרב", זעק האיש, "פרנסתי בסכנה, אין לנו ממה לחיות".

אמר לו הב"ח: "בטח בה' ועשה טוב". אך היהודי בשלו: "אולי טעיתי שלא למדתי את דרכי הביטחון, אבל למעשה אני ובני ביתי חרדים מאוד לגורל המשפחה". יעץ לו הב"ח: "גש אל פלוני גביר, שהוא תלמידי. יש לו קשרים עם הפריץ וכושר שכנוע. אמור לו שאני ביקשתי שילך וידבר בזכותך".

האיש מיהר לבית הגביר, אך שמע כי נסע ליריד הגדול בדנציג. הוא נסע אחריו, מצא אותו וסיפר לו על מצוקתו ועל שליחותו של הב"ח.

צירופם של פושעי ישראל לתפילה, "כדי שיראה הקדוש ברוך הוא שהפושעים ישובו בתשובה ויחוס עלינו". שאל הרב שטיינמן שאלה פרקטית: אם אותם פושעים כבר שבו בתשובה, הרי שאינם נחשבים עוד לפושעים. אדם שחוזר בתשובה, עברו נמחק כליל. יתרה מזאת, בימים אלו של חג הסוכות, זמן של 'תשובה מאהבה', זדונותיו נהפכים לזכויות, כדברי הגמרא במסכת יומא. אם כן, מדוע ממשיך ה'שפתי חכמים' לכנותם 'פושעים'?

שתי בחינות בפושעי ישראל

כדי להבין את עומק הדברים נקדים סיפור מתקופתו של רבי חיים מבריסק. באותה עת, בראשית תקופת ההשכלה, התכנסו קהילות ישראל לעצרת תפילה. המשכילים, אותם יהודים שאימצו את אורח החיים האירופי תחת הסיסמה "היה יהודי בביתך ואדם בצאתך", סיסמה שנשאה בחובה ארס רב, כאילו היהדות עומדת בסתירה לאנושיות, ביקשו אף הם להצטרף לעצרת. רבי חיים סירב בתוקף. שלחו אליו משלחת בטענה: "כבוד הרב, מה עם החלבנה? נניח שאנו פושעים, אך גם את החלבנה שמו בקטורת. נניח שאנו ערבה, אך גם את הערבה נוטלים בארבעת המינים. מדוע אינך מצרף אותנו?" השיב להם רבי חיים: "אם אתם קוראים את הברייתא של פיטום הקטורת, קראו אותה עד סופה ותראו שיש דברים שלא מכניסים אל המקדש, מפני הכבוד".

בדבריו רמז רבי חיים מבריסק ליסוד עמוק, שאותו הסביר בהמשך מרן הגרא"ל: יש שתי בחינות של 'פושעי ישראל'. ישנה בחינה של כאלו שהכנסתם להיכל התפילה מסייעת ומרוממת, מוסיפה חן וחסד, ויש כאלו שהכנסתם פוגמת ומזיקה רח"ל.

מחיבוק לחביטה

זהו בדיוק הרעיון הטמון במצוות ארבעת המינים. במשך שבעה ימים אנו מברכים עליהם, כשהערבה, המסמלת את פושעי ישראל, אגודה יחד עם שאר המינים. אנו מקיפים עמה את ספר התורה, נוטלים אותה בשמחה ומשלבים אותה במצווה. אך ביום הושענא רבה, לאחר שבע הקפות, אנו מניחים את ארבעת המינים, נוטלים חמישה בדי ערבה, ואומרים עמם תפילות נוראות הוד. בסיום אנו חובטים את הערבות בקרקע ומשתדלים למרוט את כל עליהן.

מנהג זה מעלה שאלה מהותית. הרי במשך שבעה ימים הדגשנו את חובת צירופה של הערבה, ואמרנו שבלעדיה לא נצא ידי חובה. חיבקנו, איגדנו וחיברנו אותה. כיצד ייתכן שבסוף התהליך אנו לוקחים את אותן ערבות וחובטים בהן? מה פשר הדבר?

מבארים ספרי החסידות כי נתנו הזדמנות לאותם 'פושעים'. אמרנו להם: "בואו עמנו, נחבר אתכם לכל הסוגים הטובים שבעם ישראל, לאלו שיש להם תורה ומעשים טובים, לאלו שיש להם רק תורה ולאלו שיש להם רק מעשים. נצרף גם אתכם, שאין לכם לא זה ולא זה". במשך שבעה ימים הם היו חלק מהאגודה, ישבו ליד הרב, התחברו לעולמה של תורה ותפילה. כעת, בסיום התהליך, אנו בודקים את התוצאה: האם הערבה השתנתה או נותרה ערבה?

שניות זו עדיין מצה, ורגע אחד אחר כך זה כבר חמץ. מצווה הבאה לידך, יש לקפוץ עליה מיד."

ניצול הזדמנויות רוחניות

לכולנו יש הזדמנויות בלי סוף. אדם מגיע לבית הכנסת, למקום שהוא בבחינת גן עדן, ובמקום להתחבר לקדושה הוא עוסק בפוליטיקה ובשיחות בטלות. יש הזדמנות לשמוע דברי תורה לפני התפילה או אחריה, והוא מעדיף לקרוא עיתון או לענות לטלפון כאילו ראש הממשלה ממתין לעצתו הדחופה. מדוע אנו מובילים את עצמנו אל מחוץ לגן העדן, כשיש לנו הזדמנות להיות בתוכו? כפי שאמר הב"ח בחרדה גדולה, כמה נורא להיות סמוך לאור ולא לזכות בו, רק משום שהחמצנו את ההזדמנות. כאשר ניתנת לאדם הזדמנות והוא אינו קופץ עליה, התביעה עליו נוראה ואיומה.

"מסיר אונזו"

זכינו לאור של חודש אלול, ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. כעת, ביום משלוח הפתקאות, עלינו לשלוח פתק קטן אחד לקדוש ברוך הוא: קבלה קטנה שאנו מקבלים על עצמנו. ריבוננו של עולם, אנו מקבלים על עצמנו שכאשר תהיה לנו הזדמנות להתעלות, לא נפסיד אותה.

הפסוק אומר: "מסיר אונזו משמוע תורה, גם תפילתו תועבה" (משלי כח, ט). לכאורה המידה כנגד מידה הייתה צריכה להיות ש'תורתו' תהיה תועבה. מדוע דווקא 'תפילתו' נפגמת?

ה'חובות הלבבות' כותב שכוח הדיבור הוא כוח התקשורת. באמצעותו אנו מתחברים זה לזה, ודרכו אנו מתחברים לאלוקינו. הקדוש ברוך הוא מדבר אלינו דרך דברי התורה, ואנו מדברים אליו דרך התפילה. כאשר עומד רב ודורש דברי תורה, השכינה כנגדו, וזהו קולו של הקדוש ברוך הוא המדבר מתוך גרונו. אם באותו רגע אנו מפנים לו עורף ועוסקים בעניינים, אנו למעשה אומרים לו: "דבר אל הקיר, אני אינני כאן". מידה כנגד מידה אומר הקדוש ברוך הוא: "כאשר תבוא לדבר איתי בתפילה, עם כל בקשותיך, גם אתה תדבר אל הקיר".

איננו רוצים לאבד את תפילותינו. יום הושענא רבה הוא יום של תפילה על המים, והמים מסמלים את התורה ואת עולמנו הרוחני. זהו יום שבו אנו יכולים לזכות לחיים נעימים ושמחים, לשפע של רוחניות, ומתוך כך גם לשפע של גשמיות שתאפשר לנו עולם רוחני. יזכנו השם יתברך שנוזל לשפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו, ונוזל כולנו ל'פתקא טבא', לכתובה וחתומה טובה.

הגביר השיב בשמחה: "לעזור ליהודי, ועוד בשליחות הב"ח? בוודאי שאעשה זאת". אך כאשר ביקש האיש לצאת לדרך מיד, ענה הגביר: "איני יכול כעת. הגעתי ליריד השנתי, כאן אני מנהל את כל עסקי". זה ייקח עוד כמה ימים. כשאסיים, אסע ישירות אל הפריץ, עוד לפני שאחזור לביתי. בינתיים התחזק בביטחון ובאמונה. אל תסמוך עליי, סמוך על בורא עולם. אין צורך למהר עם ההשתדלות".

האיש שב לביתו וניסה להרגיע את בני ביתו בדברי הביטחון ששמע, אך ללא הצלחה. במשך שבוע וחצי שררו בביתם מתח וצער גדול. בתום אותו שבוע וחצי סיים הגביר את עסקיו, נסע כהבטחתו אל הפריץ, ועד מהרה הוארך חוזה החכירה בעשר שנים נוספות ואף בתנאים טובים יותר.

לימים הלך אותו גביר לעולמו, והגיע בחלום אל הב"ח. "כאשר עליתי לשמיים", סיפר, "הכריזו את שמי והעמידו את מעשי הטובים, הצדקות והחסדים הרבים שעשיתי בהנחייתך. הזכויות עלו ועלו, ובית דין של מעלה פסק את דיני לגן עדן. מלאכים, שהקרבה אליהם לבדה היא עונג שאי אפשר לתאר, הובילו אותי בשירה ובזמרה. ככל שהתקרבת, גברו הכיסופים להיכנס. ולפתע יצא לקראתי מלאך צולע, עצר בעדי ומנע ממני להתקדם. שאלתי אותו: 'מי אתה?'. השיב: 'אני הוא המלאך הטוב שנברא מהמעשה שעשית למען אותו יהודי'. תמהתי: 'אם כן, מדוע אתה מונע ממני להיכנס? הרי עליך לדחוף אותי פנימה'. ענה המלאך: 'נכון, אך אותו שבוע וחצי שהתמהמהת, שגרם צער ועגמת נפש לאותו יהודי ולבני ביתו, הוא המונע ממני להכניס אותך'.

טענתי לעומתו: אמנם התעכבתי, אבל התוצאה הייתה מבורכת, והיהודי חזר לפרנסתו ברווח גדול לרווחת בני ביתו. והמלאך בשלו: כאן לא נבחנים בתוצאות, כאן נבחנים במעשים, ובמעשים התעכבת. החזירו את הדין לבית דין של מעלה, והמלאך שנברא מהמעשה הטוב עצמו הוא שקיטרג עליי. בית הדין פסק שאמנם מגיע לי גן עדן, אך כנגד אותם ימים של צער אשב בפתח גן עדן ולא אוכל להיכנס".

"רבי", אמר אותו גביר לב"ח, "איני יודע כמה זמן הייתי שם, אך בתחושת העולם העליון היו אלו שנים רבות. הצער ועגמת הנפש שאתה מרגיש את גן העדן לידך ואינך יכול להיכנס, הוא צער שאי אפשר לתאר ולשער". וביקש מהב"ח: "ספר סיפור זה ותעורר את הציבור". הב"ח אכן סיפר את הדברים ברבים, והתריע: "רבותי, שימו לב. חז"ל אמרו 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה'. אל תיתן לה להפוך לחמץ. כמה זמן יש בין חמץ למצה? 18 דקות. אך למעשה ההבדל הוא שנייה אחת. בדקה השבע עשרה וחמישים ותשע

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

מקבלים. אור חדש בלימוד

"מהדורה מומלצת
ע"י גדולי
המקובלים"

לימוד הקבלה מואר בשבילך!

21 ספרי 'מכלול תורת האר"י' בהוצאה חדשה, מורחבת ונגישה (מבית היוצר של "נחמד למראה") גזרתם הבהירה תאפשר לך להתמקד בתוכן העצום, הטמון בכתבי האר"י הק' ללא הסחות דעת. מהדורת יפה מראה - מאירה לך את הלימוד בבהירות והרחבת הדעת.

**יפה
מראה**
אור חדש בלימוד

לקבלת דוגמית חינם/לרכישה: 0533152498

רבי משה הראה לרבי ישעי' את צרור הכסף שאגר פרוטה לפרוטה במשך זמן רב מלימודו עם הילדים, ואמר לו: "אני מוכן לתת לך את כל זה תמורת הסנדקאות..."!

מדוע נקרא בית המקדש על שמו של דוד המלך שלא בנה אותו, מה ביקש החסיד שייכתב על מצבתו, ועל מה ויתר רבי משה איוויער תמורת סנדקאות אחת

הרב ישראל ליוש

"הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִקְיֵם לָנוּ אֶת סֵכֶת דָּוִד הַנוֹפֶלֶת"

גמרו לעשותה. והרי ויתורו של משה רבינו ויתור עצום היה, בשעה שכל ישראל עסוקים באיסוף הזהב והכסף שהעלה הים, והוא לבדו מתעסק בארוננו של יוסף. ואף על פי כן לא די היה בטרחתו ובווייתורו כדי שתיקרא המצוה על שמו. ומאי שנא בית המקדש, שנקרא על שמו של דוד המלך אף שלא גמר את בנינו?

רצוף אהבה

יש לומר, שבית המקדש נקרא 'רצוף אהבה', כי שם הראה הקב"ה את אהבתו לישראל בניסים הרבים שאירעו בו. ואם כן, דוד המלך אמנם לא זכה לבנותו בפועל, אך בתשוקתו העזה שנבעה מאהבתו הגדולה להשי"ת, הוא שהביא את חומר הבנין של בית המקדש. נמצא שבית המקדש חלוק משאר המצוות. בשאר המצוות הגמר הוא העיקר, ואילו כאן האהבה היא היא עצם הבנין, ומן הראוי שיקרא על שמו אף שלא גמר את המצוה.

ומעין זה מצינו בגמרא (שבת ל, א), שכאשר ביקש שלמה המלך להכניס את הארון לבית קודש קודש הקודשים דבקו השערים זה בזה ולא נפתחו לפניו, ולא הועילו כל תפילותיו, עד שאמר "זכרה לחסדי דוד עבדך", ומיד נענה. הבנין בנינו של שלמה היה, ושעריו לא נפתחו אלא בזכות אביו.

בצילו חמדתי

לפי זה נבין מדוע דוקא בחג הסוכות מתפללים על בנין בית המקדש

בתפילה זו שבברכת המזון אנו מבקשים על בנין בית המקדש, אשר בין שמותיו הרבים נקרא אף 'סוכת דוד'. והא גופא צריך תלמוד: מדוע נקרא בית המקדש על שמו של דוד המלך, והלא לא הוא בנאו, אלא שלמה בנו הוא שבנה אותו? עוד יש להבין, מדוע דוקא בחג הסוכות אנו מתפללים על בנין בית המקדש בכינויו 'סוכת דוד'. וכי שורש המילה 'סוכה' הוא שגרם לכך?

עמל שאינו לריק

שמעתי מהגאון רבי גבריאל קנופּלר שליט"א, ראש ישיבת 'מנצ'סטר', יישוב נפלא. אכן בסופו של דבר לא בנה דוד המלך את בית המקדש, אך עז היה רצונו לבנותו והוא השתוקק לכך בכל מאודו. הוא התלונן לפני נתן הנביא על שהוא עצמו יושב בבית ארזים וארון האלוקים יושב בתוך היריעה, ונתן הנביא שאל את פי הקב"ה, והושיב לו כי לא דוד יבנה בית לשבתו, אלא שלמה בנו יבנה בית לשמו.

אלא שהתשוקה העזה והרצון הכביר שמורים לו לאדוננו דוד. כך מתואר בתהילים (קלב, א) "זְכוֹר ה' לְדָוִד אֶת כָּל עֲנֻתוֹ", עינוי נפשו מטרחתו ומעמלו למצוא מקום לה'. ושם נשבע שלא יבוא באהל ביתו ולא יעלה על ערש יצועיו ולא יתן שינה לעיניו, עד אשר ימצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב. ולא בכיסופים בלבד הסתפק, שהרי מקרא מפורש הוא בדברי הימים (א כב, ה) שהכין דוד לרוב לפני מותו את חומרי הבנין, ומסרם ביד שלמה בנו.

על כן מן הראוי שיקרא המקדש על שמו, כי שאיפה וכיסופים לבנין בית המקדש אינם עמל לריק, אף אם לא הביאו הכיסופים הללו לבנין בפועל. מי שכל ימיו לא נתן שינה לעיניו בעבור המקדש, הבית קרוי על שמו אף כשהאבנים הונחו בידי אחר.

טענת עצמות יוסף

אלא שדברים אלו לכאורה נסתרים מדברי המדרש על עצמות יוסף. משה רבינו טרח להעלותם וויתר על ביזת הים, ואף על פי כן לא נקראה המצוה על שמו אלא על שם בני ישראל, לפי שהם

תחת הכינוי 'סוכת דוד'. חג הסוכות הוא החג המורה על האהבה שבין הקב"ה לישראל, כי אחר שעברו הימים הנוראים שבהם עבדנו את ה' מיראה, באים אנו ומסתופפים בצילו, והוא באהבתו מסוכך עלינו בסוכתו, דוגמת ענני הכבוד שהקיף בהם את ישראל במדבר מאהבתו העזה. ובאותה שעה עצמה, שעת האהבה, אנו מזכירים את המקדש הקרוי על שמו של בעל הכיסופים. ואם כן אמור מעתה, לא במה שעלה בידו של אדם בפועל בלבד נמדדת עבודתו, אלא אף בכיסופים שנשארו בליבו ולא יצאו אל הפועל. אלא שדבר זה קשה על האדם לקבלו, לפי שבעיני עצמו אין הוא רואה אלא את מה שלא הספיק ולא עשה.

בעל השאיפות

חסיד אחד נכנס אל מורו ורבו הרה"ק בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זי"ע, ושח לפניו את מצוקתו: "רבינו, אני מלא בשאיפות טובות, ורצוני עז לעבוד את השי"ת בתורה ובתפילה, אך הכל נשאר אצלי בגדר 'רצונות'. אינני מצליח להוציא את שאיפותי מן הכח אל הפועל! במצב הזה, יכתבו על מצבתי: 'בעל השאיפות'!"

"אם אלך בבית הקברות" השיבו ה'נתיבות שלום', "ואראה מצבה שכתוב עליה 'פה נטמן בעל השאיפות', אתעכב שם ואתפלל בכל ליבי. וכי קלה היא בעיניך להיות 'בעל שאיפות'? הרי זהו כל תפקידו של האדם, לשאוף ולרצות לעשות את רצון אביו שבשמים..."

ולא זו בלבד שהרצון נחשב ונרשם לפני הקב"ה, אלא שיש בכוחו לזכות את האדם במצוה עצמה, אף בשעה שנטלו מידו ונתנוה לאחר.

סנדקאות ללא סנדקאות

בספר 'עובדות והנהגות לבית בריסק' מסופר בשמו של הגאון רבי מאיר סולובייצ'יק זצ"ל, על רבי משה איוויער זצ"ל, אחד מן הצדיקים הנסתרים שהיו בדורו של הגאון מווילנא זי"ע. לא ידעו הבריות במי מדובר, ולא ראו לפנייהם אלא מלמד תינוקות פשוט. עני מרוד היה רבי משה, וכדי לכלכל את בני ביתו היה משכיר את עצמו ללמד תינוקות של בית רבן. מדי פעם היה שב לביתו כשבדיו סכום כסף שחשך בעמל וביגיעה רבה, וממנו היתה משפחתו מתפרנסת בתקופה הקרובה.

באחד הימים, בעודו בדרכו לביתו וצרור הכסף באמתחתו, פגש בו יהודי וביקש ממנו שיבוא להשלים מנין במעמד ברית המילה שהוא עורך לבנו. שמח רבי משה מאוד על ההזדמנות להשתתף בברית, ובסתר ליבו קיווה שאף יתכבד בסנדקאות.

אלא שחלומו נגזז כאשר הגיעו המוהל והתינוק, ומן החדר הפנימי יצא הצדיק הקדוש רבי ישעי' זורוביצר זצ"ל. רבי ישעי' נודע בדורו כצדיק וקדוש, ויחד עם זאת היה עשיר גדול ובעל נכסים, ורגילים היו להזמינו רבות לשמש כסנדק בבריתות. ניגש רבי משה אל רבי ישעי' וביקש ממנו שיניח לו לשמש סנדק במקומו, כי עז רצונו להיות סנדק לפחות פעם אחת בחייו. רבי ישעי' לא ויתר בקלות, ושאל את רבי משה מה הוא מוכן לתת לו תמורת הסנדקאות.

רבי משה הראה לרבי ישעי' את צרור הכסף שאגר פרוטה לפרוטה במשך זמן רב מלימודו עם הילדים, ואמר לו: "אני מוכן לתת לך את כל זה תמורת הסנדקאות..."

הסכים רבי ישעי' לעסקה וויתר על הסנדקאות תמורת הצרור, ורבי משה שמח מאוד והתכונן למצוה בהתרגשות גדולה. אלא שגם עתה נגזז חלומו. המוהל הכריז 'ברוך הבא!', התינוק הוכנס אל החדר, ולתדהמתו של רבי משה מתיישב על כסא הסנדק רבי ישעי' זורוביצר, כאילו לא סוכם ביניהם דבר...

רבי משה עמד על מקומו ולא הוציא הגה. המוהל בירך, אבי הבן בירך, שמו של התינוק נקרא בישראל, ורבי משה עומד מן הצד וצרור כספו כבר אינו בידו.

לאחר הברית ניגש רבי משה אל רבי ישעי' ושאלו מדוע לא עמד בהסכם.

"אתה כבר קיבלת סנדקאות" השיבו רבי ישעי', "כאשר הסכמת לשלם עבורה את כל כספך. ומה איכפת לך שגם אני אוכה בסנדקאות...?"

רבי משה לא ישב על כסא הסנדק, וכל כספו יצא מידו, ואף על פי כן אמר לו רבי ישעי' שהסנדקאות כבר שלו היא. לא הכסא עושה את המצוה אלא הרצון, ומי שמוכן לתת בעדה את כל אשר לו, הרי היא קרויה על שמו.

וזו בקשתנו בברכת המזון. סוכת דוד היא סוכתו של מי שרצה ולא בנה, והמצוה נקראה על שמו. על שמו אנו מבקשים שתקום, ומכוחו אנו מבקשים על עצמנו, שאף כיסופינו שלנו לא ילכו לריק.

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

השם לודמיר התפרסם בעשרות השנים האחרונות כשמה של משפחה מכובדת שברשותה פרדסי אתרוגים המניבים סחורה משובחת המכבדת את בעליה. לא רבים מכירים את המעשה המופלא על סב המשפחה שבזכותו החלו נכסיה של משפחת לודמיר לשגשג...

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אודות עמידה בניסיונות דווקא במקום שבו אפשר היה לכאורה לוותר בקלות

הרב משה מיכאל צורן

"פרי עץ הדר" (ויקרא כ"ג, מ')

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שהיה בין מנחילי התורה והמוסר בדורנו, ועשה זאת במתיקות רבה עד מאוד, מספר שבתחילת ימי המלחמה העולמית השניה שרר מתח רב בין פולין לגרמניה, וזאת בשל דרישת הפיקוד העליון של הנאצים ימ"ש לקבל לידם את העיר דנציג. הגרמנים - כך מסופר בספר 'והגדת' - פרסמו ברבים את דעתם ואמרו שאם עיר זו תימסר לידם, לא ייצאו למלחמה נגד פולין. יום אחד, מספר הרב גלינסקי, קרא לי רבי אברהם יפהן זצ"ל וביקש שאצא להביא לחם מהמאפיה לתלמידי ישיבת נובהרדוק. כמובן שצייטתי לדבריו, למרות שהמתח הבטחוני באותו יום היה חמור מיוחד, והדבר הורגש ברחוב.

כאשר התעניינתי אצל העוברים-והשבים על סיבת המתח, השיבו לי שבעוד כמה דקות צריך נשיא פולין לעלות לשידור ברדיו של פולין, ולהשיב לקנצלר הגרמני היטלר ימ"ש על דרישתו לקבל לידיו את העיר דנציג.

כיון שהציבור ידע שתשובה זו תגרור אחריה אחת מהשתיים: או מלחמה או שלום, שרר מתח רב לקראת שעת פרסום התשובה של הנשיא הפולני.

הבאתי פרק-מוסר

והנה הנשיא פותח בדבריו ואומר לאזרחיו: וכי מה הנכם חושבים, שהיטלר דורש רק את דנציג? הוא רוצה את עיר הבירה שלנו וורשה, ונקודת הפתיחה שלו היא בדנציג, אבל מיד לאחר שנסכים לדרישתו וניתן לו את דנציג, הוא ימשיך לשעוט לעבר וורשה.

לכן, הסיק הנשיא הפולני, במקום שנצא להילחם נגדו רק כשיגיע לוורשה, כדאי לצאת למלחמה כבר עכשיו, בטרם שמסרנו לידיו את דנציג.

הדברים יצאו מפיו של הנשיא, והמלחמה פרצה... מובן מאליו שגם כל המאפיות נסגרו, ורבי יעקב לא יכול היה להביא את הלחם לבני הישיבה, כבקשתו של הגר"א יפהן.

"לא יעזור לכם. לא אצא מבית המדרש עד חצות"

כאשר חזר רבי יעקב גלינסקי לישיבה, והגר"א יפהן שאל אותו האם הביא את הלחם לבני הישיבה, השיב הנער המחוכם, שעתידי להרביץ תורה בעם ישראל, שאמנם לחם לא הבאתי, אבל פרק-מוסר הבאתי בחכי.

מדבריו של הנשיא הפולני, אמר הגר"א גלינסקי לראש הישיבה שלו, נוכל ללמוד על דרכו של היצה"ר בהבאתו של האדם לידי חטא. כיון שהוא יודע שלא יוכל להסית אותו כבר בתחילת הדרך לעבור על דבר גדול, הוא מתחיל בעבירה קטנה, ומגייס את כל כוח-השפעתו על-מנת לשכנעו לעבור עליה.

לאחר שהצליח בכך, הוא יביא אותו עד מהרה גם לעבירה הגדולה. בדיוק כפי שאמר הנשיא הפולני שמטרתו של הצורר ימ"ש היא לקבל לידיו לא רק את דנציג, אלא את וורשה.

וכפי שהמשיך ואמר הנשיא, שכדאי כבר עתה לצאת נגדו במלחמת-חרמה, גם אנחנו - המשיך הרב גלינסקי ואמר - צריכים לעשות כך, כאשר היצר מגיע לפתות אותנו צריך כבר בתחילת הדרך להבין שמטרתו היא להגיע לסוף...

השאיפה שלו היא שנעבור את כל העבירות שבתורה רח"ל, לכן צריך להיאבק נגדו ולצאת במלחמת-חרמה כבר מהדבר הקטן שהוא מנסה להחטיאנו בו.

"אתן לך ללמוד שלשה חודשים רצופים"

כששמע הסוחר הערבי כך, אמר לאשה שכיוון ששיירת הגמלים בה הגיע לא מתכוננת להמתין לו, הוא נאלץ להמשיך בדרכו לבנונה. ביקשה ממנו הגברת לודמיר שימתין עוד כמה דקות ובינתיים החליטה לבוא אישית אל בעלה ולשכנעו לבצע את העסקה.

ניגשה האשה לבית המדרש ואמרה: "בעלי, הבה ואציע לך עסקה; על מה הינך חושש? - על אותן שלוש שעות שתיאלץ להפסיד עקב העיסוק בסחורה?"

"אני מוכנה לתת לך שלשה שבועות, או אפילו שלשה חודשים, במקום שלוש השעות הללו. אֶפְשָׁר לך ללמוד בבית המדרש במשך שלשה חודשים רצופים ולא להגיע הביתה. העיקר שתשתחרר מהסחורה התקועה אצלנו זמן רב".

והבעל, נותר בסירובו. "אין על מה לדבר. לא אגיע עכשיו הביתה. ואם הסוחר לא ימתין עד חצות, ישלח הקב"ה את עזרתו בצורה הנראית לו". רעייתו של הרב לודמיר, עשתה רצון בעלה, ונכנעה לו. היא עזבה את בית המדרש ושחררה את הסוחר הערבי לדרכו.

היצר יודע שברגע שאפסיק פעם אחת...

עכשיו היו אלה תלמידיו של הרב לודמיר ששאלוהו: "למדנו רבינו, הרי האשה אמרה דברים של טעם. היא הציעה לך שלשה חודשים במקום שלוש שעות של ביטול תורה. מדוע סירבת?"

הסביר להם מגיד השיעור בטוב טעם ודעת: "הרי באותן שעות שבהן אני יושב ולומד, עומד כאן גם היצר הרע וחורק עלי את שיניו. הוא שולח לכאן, לבית המדרש, את כל המניעות האפשריות כדי להפסיק אותי מלימודי".

"יודע הוא, היצר, שברגע שאפסיק פעם אחת את הקביעות שלי ואצא מבית המדרש לפני השעה הקבועה, הרי מחר ומחרתיים הוא ישלח לי סוחר-זהב נוספים שגם הם יצליחו לבטלני מלימודי. ואז אומר לעצמי: הרי גם אתמול הפסקת את לימודיך, ומה יום מיומיי?" "לכן, אפילו שדבריה של אשתי היו דברים של טעם, לא רציתי להפסיק את השיעור, והקב"ה שהוא הזן את הכל ומכלכל את כל בריותיו ישלח לי את עזרתו ממקום אחר".

השיירה נתקעה

במלים אחרות: היצר מתכוון בדיוק למה שהבין הנשיא הפולני בדבריו של היטלר ימ"ש. היצר לא מתכוון רק לאותן 3 שעות בהן תתבצע העסקה, אלא הוא זומם להוציא את הרב לודמיר מלימודו לגמרי, ע"י שיבטל את קביעותו. אלא שהרב לודמיר היה יותר חכם ממנו, והבין את כוונתו, ולא הסכים להתבטל...

סופו של הסיפור היה, שהשיירה של הסוחר נתקעה בדרכה, והערבי חזר לביתו של לודמיר וביצע את העסקה על הצד הטוב ביותר, תוך שהוא משלשל הון רב לידיו של המוכר שסירב להפסיק מלימודו. מני אז החלה המשפחה להתפרסם בעושרה המופלג והיא מוכרת עד היום כאחת המשפחות הנקיות והמכובדות בעם ישראל.

(אהבת אותנו' - במדבר-דברים)

עד כאן המסר של הגר"י גלינסקי. ברם, ציין מרן הגר"י זילברשטיין, יש לנו להוסיף על כך דבר-מה, והסיפור הבא דומה להפליא למסר העולה מהקטע הנ"ל שהבאנו בשם הגר"י גלינסקי.

מעולם לא חרג ממנהגו

השם לודמיר התפרסם בעשרות השנים האחרונות כשמה של משפחה מכובדת שברשותה פרדסי אתרוגים המניבים סחורה משובחת המכבדת את בעליה. לא רבים מכירים את המעשה המופלא על סב המשפחה שבזכותו החלו נכסיה של משפחת לודמיר לשגשג.

אבי השושלת התגורר בעיר צפת והתפרנס מחנות שהיתה פתוחה במשך כמה שעות ביום, אבל את עיקר מלאכתו עשה בבית המדרש, כאשר מיד לאחר תפילת שחרית ישב כשלוש או ארבע שעות עם תלמידים והרביץ בהם תורה ויראת שמים. כך נהג מדי יום ורק לקראת חצות היום הגיע לחנותו ועסק במסחר כדי לפרנס את בני ביתו.

מעולם לא חרג ממנהגו זה וגם רעייתו הצדקנית וילדיו ידעו שאסור להפריע לאבא בלימודו.

אבן שאין לה הופכין

פעם הזדמן לצפת סוחר גדול והציע חוטי זהב למכירה. הרב לודמיר העריך שמסחורה זו יוכל להרוויח הון רב ולכן השקיע את כל כספו בחוטי הזהב.

ברם, רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, והעסקה לא הצליחה. כמעט כל החוטים נותרו בחנות כאבן שאין לה הופכין. בתקופה ההיא, כך מסתבר, היו תושבי צפת צריכים יותר לחם וחלב מאשר חוטי זהב.

הרב לודמיר נשאר עם כל הסחורה, ולכן שָׁאַלוּ כל סוחר מה זה 'להיות תקוע' עם סחורה. כמובן שכל זה לא מנע אותו מלימודיו וסדריו הקבועים ומדי בוקר ישב והרביץ תורה בתלמידים. כך עבר זמן רב ועדיין לא נראה כל פתרון באופק.

'ברצוני להציע לו עסקה'

ויהי היום ולצפת מגיע סוחר ערבי מלבנון וכאשר שמע על חוטי הזהב המוצעים למכירה בחנות של הרב לודמיר, ביקש לרכשם בכסף מלא ובמזומנים.

התדפק הערבי על דלת ביתו של הרב לודמיר וכשביקש לדבר עם בעל הבית הודיעה לו הרעייה שהבעל נמצא בבית המדרש ואי-אפשר להפריע לו.

"ברצוני להציע לו עסקה כזו שכאשר ישמע אודותיה יקפוץ בעלך ממקומו", אמר הסוחר הלבנוני לעקרת הבית, תוך שהוא משמיע באוזניה את רצונו לרכוש את החוטים.

שלחה האשה את בנה לבית המדרש כדי שיבשר לו על בואו של הסוחר המוכן לרכוש את חוטי הזהב. הרב לודמיר מיאן לשמוע: "עד חצות-היום אי-אפשר להפריע לי".

אני אישית מכיר משפחה שכל בניהם יצאו בעלי בתים יראים וחרדים לדבר ד', אולם הקטן שביניהם שהיו עמו בעיות רבות בצעירותו שלא רצה ללמוד וכו', עלה ונתעלה יותר מכל אחיו, ומשמש היום ת"ח המרבין תורה לרבים, בזכות שאמו שפכה עליו הרבה דמעות

פרקי הדרכה והכוונה ממרן הגאון הגדול רבי מיכל יהודה
ליפקוביץ זצ"ל, בדרכי החינוך וקניית התורה בשמחה

"וְשִׁמְחָתֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם"

בערב חג הסוכות תש"ע, פרסם הסופר הנודע הרה"ג ר' יעקב
הייזר שליט"א, שו"ת נפלא עם מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בענייני חינוך התלמידים והילדים,
ודרכי הרבצת וקניית התורה. אומנם היתה היריעה ארוכה ומרתקת,
וגם אנו הלכנו אחריו וליקטנו מתוך הדברים הנפלאים כמה עובדות
וסיפורים שי בהם כדי לרומם את הנשמה ולאלף להורים ולמחנכים
חכמה ובינה בדרכי החינוך לעבודת ה' בשמחה.

אין להגביל כלל את הילד במשחקים, מכיון שזה הוא הצורך הנפשי של
הילד להוציא את המרץ שלו, והיו מקרים בהורים שהגבילו את ילדיהם
לשחק וזה פגע בהם רבות בהמשך בימי בחרותם. רק עלינו להרגילו
שישחק במשחק הגונים ולא משחקים הפוגעים בחבריו ח"ו וכן לא
במשחקים מסוכנים וכדו', כמו"כ עלינו להרגילו במשחקים שכשיגדל
כבר לא יהא לו כבר טעם בכך, וכך לא ימשך אחריהם כשיגדל.

הרבה פעמים רואים ילדים המשחקים וקופצים ברחוב, וההורים
משתיקים אותם כי הם מפריעים להם בשיחתם, פעם ניגשתי לאחד
ההורים ואמרתי לו: "מה אתה רוצה מהם, הרי הם סך הכל ילדים,
וכל זמן שאין הם עוסקים בדברים מסוכנים או פוגעים בחבריהם,
אל לנו למנוע זאת מהם כי זהו טבעם וצריך ליתן להם שחרור
במסגרת המותרת."

פעם אף נשאלתי על ילד שקופץ הרבה על השולחנות ומטפס בכל
דבר בבית, האם למנוע ממנו לחלוטין, והשבתי שלא למנוע זאת
ממנו ויש רק ללמדו שלא יעשה דברים מסוכנים, והלה המשיך
לשאול שהרי הילד הזה בחיידר אינו משתולל עד כדי כך, הרי סימן
שיכול לעמוד בזה, והשבתי לו כי אדרבה מאחר ובחיידר אינו מוציא
את כוחו ומרצו הרי שבבית זקוק ליותר.

תורת חסד

זה ברור כי מידת עשיית החסד הוא יסוד קיום התורה, ומכל שכן
עשיית חסד בלימוד התורה, וכפי שחז"ל דרשו בגמ' סוכה על
הפסוק "ותורת חסד על לשונה" ושואלת הגמ' וכי יש תורה של

חסד ויש תורה שאינה של חסד? אלא תורה ללמדה זו תורה של
חסד. וכמובן בישיבה ניתן לקיים את ה"תורת חסד" באופן מיוחד
על ידי לימוד עם הבינונים והחלשים, ויותר מכך, הרי אחד המעלות
המובא במסכת אבות שעל ידה ניתן לזכות לתורה הוא "נושא בעול
עם חבריו", ועל כן בוודאי על המצוינים ללמוד עם החלשים כי זה
הוא מיסוד קיום התורה.

אספר מה שסיפר לי אחד מן התלמידים המקורבים לרבינו החזו"א
זיע"א, שבדידה הוה עובדא שהיו מטרידים אותו רבות להיכנס
למסור צרכי יחיד זה וצרכי יחיד אחר, ופעמים הגיעו ממקומות
אחרים לבקשו בכל מיני שליחויות ושאלות שיציע לפני מרן ז"ל,
ופנה ושאל את החזו"א האם הוא מחוייב בדבר מכיון שזה מפריע
לו בלימודו? ענה לו החזו"א זיע"א: "לקנות תורה, לזכות לתורה,
צריך זכות השכל, בלא זכות השכל א"א לזכות בתורה, וזכות השכל
אפשר להשיג ע"י עשיית חסד! הרי לפי דברים אלו יש קשר ישיר
לכל המידות הנזכרות בקנין תורה, שרק כאשר האדם מזכך נפשו
ולבו במידות שבין אדם לחבירו, אז מזכהו השי"ת לשכל ישר ומבין
שיוכל לזכות בקנין תורה.

סגולה להבנה

וכן שמעתי מעשה נורא מפי אדם נאמן שסיפר על אחד מגדולי
ראשי הישיבות איש קדוש וגאון מהדור הקודם זצ"ל, שכאשר היה

האם רצונך לקחת סטודנט באוניברסיטה?
שאל אותי אב לילד בגיל שמונה כי בנו מבקש ממנו שילמד עמו
דפי גמרא במהירות מבלי להבין כ"כ ולעשות סיומים על זה, וזאת
בשעות ובזמנים שמחוץ למסגרת הלימוד של הילד בחיידר, מה
לעשות עמו בכגון דא, והשבתי לו שבשום אופן לא ילמד עמו גמרא
בכזה צורה, כי בדרך זו הוא הורס את כל עתידו של הילד, ילד צריך
להתרגל שצריך ללמוד ולהבין, וללמוד בצורה כזו מבלי להבין זה
הרס לילד שבעתיד הוא יתרגל ללמוד בשטחיות ממש!

לא פשוטים!

באחד מחשובי העסקנים שרצה לייסד בשעתו ישיבה מיוחדת
לבחורים חלשים בכשרונות, והגיע להתיעץ עם החזו"א על דבר זה,
החזו"א שלל את הדבר ואמר לו: "אין בחורים פשוטים, הדמעות של
האמהות והסבתות פועלות שאין בחורים פשוטים".

וכוונת החזו"א בזה שוודאי כשיש תלמיד חלש צריך לטפל בו לפי
מצבו ודרגתו, אמנם כוונתו היתה לשלול הצעתו של השואל שרצה
לסווג את התלמידים החלשים, כחלשים. ולהעמיד להם מסגרות
מיוחדות שילמדו בהם "פשוט". מתוך מחשבה שאמנם בכך
בוודאות לא יצא מהם ת"ח, ולא יחכמו להבין עמקות הלימוד. אך
העיקר שיצא מהם בעלי בתים יראים ושלמים, ועל זה השיב החזו"א
שא"א לקבוע על אף אחד שהוא פשוט ולהעמידו מעיקרא על מצב
שלא יוכל לעלות, מכיון שלא יתנו בידיו הכלים לכך.

אלא בוודאי צריך לפתוח מסגרות שיטפלו גם בחלשים ובפשוטים
יותר אך גם בהם הצורה והשאיפה צריכה להיות שיכונו אותם
ויעבדו איתם לקדם אותם שיגיעו ויצליחו כמצויינים וחשובים כי
התפילות והדמעות בכוחן לשנות את מצבו של הנער להצלחה
ועליה גדולה.

הועילו הדמעות

ואני אישית מכיר משפחה שכל בניהם יצאו בעלי בתים יראים
וחרדים לדבר ד', אולם הקטן שביניהם שהיו עמו בעיות רבות
בצעירותו שלא רצה ללמוד וכו', עלה ונתעלה יותר מכל אחיו,
ומשמש היום ת"ח המרביץ תורה לרבים, וזה כפי שאמרנו, בזכות
שבאותן תקופות שהיו עמו בעיות אמו שפכה עליו הרבה דמעות
יותר ממה שביקשה והתפללה על אחיו שלא היה עמהם בעיות,
והועילו דמעותיה שתרווה ממנו רב נחת לראות בעלייתו בתורה
מעלה מעלה. הרי לנו מכאן כמה על ההורים להעתיר בתפלה
ולשפוך דמעות להצלחת בניהם.

(המבשר תורני, סוכות תש"ע)

מתייגע בסוגיא להכין שיעור והיה רואה שהעניין עמוק ורצה לזכות
לברר ולחדש בסוגיא, מה היה עושה, הוא היה נכנס לישיבה, והיה
מסתכל למי חסר נעליים מי הולך עם נעליים קרועות, והיה נותן לו
כסף לקנות נעליים חדשות, זה היה ממש מסירות נפש מצד הנותן,
כי הדחקות היה נורא לא היה לחם, וראשי הישיבות היו רעבים ללחם
יותר מהבחורים והיו ראשי ישיבות שהיו הולכים בבגדים קרועים
ממש טלאי ע"ג טלאי, אבל אותו גאון ידע שבשביל לברר סוגיא
עמוקה צריך לעשות חסד עם השני! זהו הפתח להצליח בביורור
הסוגיא העמוקה. והמקור שלו היה כפי שאמרנו, ממה שהתנא
באבות מונה בין הדברים הנצרכים להשגת קנייני התורה "נושא
בעול עם הבירור".

אך למעשה כמה משעות היום עליו להקדיש לאחרים? הנה כבר
התפרסם בשו"ת אגרות משה מה שפסק בזה מרן הגר"מ פינשטיין
זצ"ל שכמו שבצדקה עליו להפריש מעשר מכספו, הוא הדין עליו
להפריש מעשר מזמנו לטובת אחרים.

אמר לי פעם המשגיח הגר"א לופיאן זצ"ל שההתייחסות של הראש
ישיבה והרמ"ם לתלמידים צריכה להיות כמו התייחסות ואהבת אב
לבניו, וכמו שהורים סובלים את בנם על גביהם בכל מצב שהוא,
כמו כן על הישיבה לסבול ולאהוב את הבחור בכל מצב שהוא, אלא
שכבר אמר פעם החזו"א איש זצ"ל לאחד המשגיחים שהגדר בזה הוא
שצריך להשאיר את הבחור בישיבה עד שהוא מזיק לאחרים, וברגע
שמתחיל להזיק ברוחניות אז כבר ניתן להוציא אותו מהישיבה,
וכמובן שגם בזה צריך הרבה שיקול דעת ואחריות יתירה.

'סטודנט' בישיבה

החפץ חיים זיע"א כידוע היה מגיע כל ערב לישיבה בשעה אחת
עשרה והיה מכבה בעצמו את האורות בישיבה בכדי שהבחורים
יקומו לתפלת שחרית, הרי שרואים אנו עד כמה החשיב הח"ח
את ענין השינה והקימה בזמן שיוכלו להתפלל בישיבה, וכן עלינו
להסביר לו ש"במקום רנה שם תהא תפלה". וכן פסק לי מרן החזו"א
זיע"א בזמן שדרתי בתקופה הראשונה אחר הנישואין בפתח תקוה
שהיה לי אפשרות להתפלל בבהכ"נ הגדול במנינים שם, שסיימו שם
יותר במהירות ממה שהייתי רגיל בישיבה, ואמר לי החזו"א שעדיף
לי להתפלל ללא מנין במקום שאני לומד.

הגיע אלי לאחרונה שאלה בקשר לבחור שמתפלל בדווקא במנין
מחוץ לישיבה בטענה שחבל לו על זמן התפלה בישיבה שמאריכים,
ומתפלל במקום אחר שמתפללים מהר, אבל הוא לומד מצוין, האם
כדאי לגשת להצעת שידוך אם בחור כזה? ועניתי לשואל שבחור
כזה הישיבה היא אצלו כמו אוניברסיטה והוא מתנהג כסטודנט,

פרשת השבוע, סיפור חסידי, ושיעור בהלכה

קו השיעורים והתוכן של 'דרשו', עם מגוון רחב של תוכן תורני איכותי

077-2222-666 וא 4992*

"תחשבו על יהודי שמחליט להתאמץ ולתרום אוכל לכל חג הסוכות מתחילתו ועד סופו למשפחה שלמה, איך הנשמה שלו מאירה בשמים. אפשר לדמיין את זה בכלל???"

הרב אברהם קאפ, יו"ר 'עזרת אחים', מספר על הזכות להעניק למשפחה את שמחת החג, מתחילתו ועד סופו

"אזמן לסעודתי אושפיזין עילאין קדישין"

האתרוג כבר מונח בקופסה, הסכך הונח על הסוכה והילדים תלו את הקישוטים. עוד מעט ייכנס החג. אבל יש בתים שבהם, בתוך כל ההכנות הללו, נותרה שאלה שאיש אינו יודע להשיב עליה: מה נאכל בסעודה? בבית החולים נמצא אחד מבני המשפחה, האחרים מתחלפים ליד מיטתו, ובמטבח הביתי אין מי שיעמיד סיר על האש. כולם רוצים שיהיה חג. קשה להם לדעת מאין להתחיל. על הבתים הללו חושב הרב אברהם קאפ כשהוא מדבר על סוכות. ארגון 'עזרת אחים' שבראשו הוא עומד מפעיל בבית שמש מערך רחב של עזרה לחולים ולבני משפחותיהם. בתוך שלל התחומים שבהם עוסק הארגון, שמורה למטבח החסד פינה מיוחדת בלבן. כאן, בין הבישול לאריזה ולחלוקה, מקבלת הדאגה לזולת צורה פשוטה מאוד: סעודה שאפשר להניח על השולחן.

מה יש במטבח הזה שקושר אתכם אליו כל כך?

"ילד צריך לאכול. גם כשאבא בבית החולים, גם כשיש בבית דאגות שאי אפשר לתאר. הוא חוזר הביתה, פותח את המקרר ומחפש משהו לאכול. כשאתה יודע שבזכות העזרה של יהודים טובים מחכה לו ארוחה מבושלת, קשה להסביר כמה סיפוק יש בזה. "אנחנו עוסקים בסייעתא דשמיא בהרבה דברים נחוצים. כל מחלקה חשובה, ובכל אחת יש מתנדבים שמוסרים את הלב. השאלת ציוד רפואי, ייעוץ רפואי, הכוונה למיצוי זכויות, טיפול בכוויות, הסעות לבתי חולים, העברות חולים באמבולנסים, אגף ענק של עזרה וטיפול בילדים בעלי צרכים מיוחדים ועוד ועוד. ובכל זאת, לצד הסיפוק הרב שאנחנו שואבים מכל הפעילות הענפה הזאת, דווקא באוכל למשפחות יש משהו שנוגע בי במיוחד. אדם אוכל, מתחזק, יש לו כוח להמשיך. משפחה יכולה לשבת לסעודה. אני חושב על זה ומודה לקב"ה שזיכה אותנו להיות שליחים לדבר הזה."

ראשיתו של המטבח, מספר הרב קאפ, היתה בהיכרות עם משפחות שהתמודדות הרפואית הותירה אותן בלי אוכל מבושל. הבישולים התחילו בהיקף ביתי, הצטרפו אליהם מתנדבים, והצורך ההולך וגדל הביא להקמת מטבח מסודר. מה שהחל כמענה למשפחות בודדות נעשה עם הזמן למפעל קבוע, המבשל ומספק ארוחות בכל ימות השנה.

הרי בדרך כלל יש למשפחות הללו קרובים ושכנים שרוצים לעזור. "בוודאי, וברוך ה' עם ישראל מלא חסד. הרבה אנשים מכניסים אוכל ועוזרים מכל הלב. אלא שיש התמודדויות שנמשכות שבועות וחודשים. צריך ארוחת צהריים היום, וצריך גם מחר. מגיעה שבת, ואחריה עוד שבוע. קשה מאוד להחזיק כך בית לאורך זמן.

"ויש גם משפחות שמתביישות לבקש. אתמול הן הסתדרו בכוחות עצמן, אולי אפילו עזרו לאחרים, ופתאום הן זקוקות לעזרה בדבר הבסיסי ביותר. לכן חשוב שהסיוע יהיה מכובד, שהאוכל יהיה טוב, ושהמשפחה תדע שיש לה על מי לסמוך. שלא תצטרך בכל בוקר להתחיל לברר מחדש מי יוכל לבשל לה."

מדוע אתם מקפידים שהאוכל יגיע מבושל ומוכן עד הבית?

"מפני שלפעמים יש בבית עוף ותפוחי אדמה, אבל אין מי שיהפוך אותם לארוחה. צריך להפשיר, לקלף, לשטוף, לתבל, לעמוד ליד הסירים, ואחר כך גם לנקות. אלו פעולות שבבית רגיל עושים כמעט בלי לחשוב. בבית שמתמודד עם חולי, כל פעולה כזאת יכולה להיות קשה לביצוע. גם היציאה להביא אוכל מוכן עלולה להכביד מאוד על מי שצריך להישאר ליד החולה או עם הילדים. "לכן אנחנו משתדלים להשלים את העזרה עד הסוף. שהמשפחה תקבל אוכל שאפשר להגיש, בכמות שתספיק לבני הבית. שיהיה

טעים, שיהיה נעים לפתוח את האריות ולהניח על השולחן. כשהורים יודעים שהילדים יאכלו כראוי, הם יכולים להתפנות יותר לטיפול בחולה. הם גם חוזרים הביתה בלי הצער על כך שהילדים נשארו שוב בלי ארוחה מסודרת.

"וצריך לזכור את הכבוד של המקבלים. אלה אנשים שעוברת עליהם תקופה קשה, והבקשה לעזרה עצמה יכולה לעלות להם במאמץ נפשי גדול. אנחנו רוצים שיוכלו לקבל את האוכל בנחת, ולהמשיך לאכול עם בני ביתם, בפרטיות שלהם. בחג, כשכולם מתאספים סביב השולחן, יש לזה משמעות מיוחדת. גם הם צריכים להרגיש בבית. לכן האוכל מגיע עד לפתח הדלת, ובמקומות שאין מי שיניח את האוכל על הפלטה, המתנדבים שלנו דואגים גם להעמיד את האוכל על הפלטה ולהכניס למקרר."

את זה אתם עושים כל השנה, מה משתנה כשמגיע חג הסוכות?

"בחג נדרשת היערכות אחרת לגמרי. יש סעודות יום טוב, יש שבת, יש חול המועד, ואחר כך שמחת תורה. משפחה שמצליחה איכשהו להסתדר ביום רגיל יכולה לעמוד חסרת אונים מול ההכנות הללו. יש גם הוצאות כבדות. לקנות אוכל מוכן למשפחה שלמה, לסעודות רבות כל כך, זה דבר שרבים אינם יכולים לעמוד בו. וכמובן במשפחה המתמודדת עם אשפוז ממושך של אחד מבני המשפחה, זה ממש בלתי אפשרי. עוד לפני העלויות הכספיות, רק הזמן שלוקח מבחינה טכנית לבצע את הקנייה, הוא מעבר ליכולות שלהם..."

"לכן אנחנו נערכים לאוכל של כל החג, מתחילתו ועד סופו. מבשלים, אורזים לכל משפחה לפי מספר הנפשות ומביאים עד הדלת. האוכל מגיע מסודר ומוכן, כך שנוותר לחמם ולהגיש באופן המותר. צריך לחשוב מראש גם על הסעודות הבאות, שיהיה מענה לאורך החג כולו. המשפחה צריכה לדעת שהדאגה הזאת ירדה ממנה."

"תחשבו על אבא שחוזר מכמה שעות ליד מיטת חולה. הוא יכול להיכנס לסוכה, לעשות קידוש ולשבת עם הילדים לסעודה מכובדת. יש דגים, יש מנה עיקרית, יש תוספות. הילדים אוכלים, מספרים מה למדו על החג. בתוך התקופה הקשה שעוברת עליהם יש להם שעות של חג עם המשפחה. בשביל השעות האלה כדאי כל המאמץ."

הדברים מקבלים משמעות מיוחדת לנוכח מצוות "ושמחת בחגך", הנוהגת בשלושת הרגלים. הרמב"ם בהלכות יום טוב (פרק ו, הלכה יח) מדגיש את החובה להאכיל עניים ולשמחם, וכותב על מי שסוגר את דלתו ואוכל עם בני ביתו בלי לדאוג להם: "אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו". ובחג הסוכות מתווסף עניינם של האושפיזין הקדושים, שחלקם בסעודה, כמבואר בזוהר הקדוש בפרשת אמור (ח"ג, קד ע"א), ניתן לעניים."

כשמזמינים את האושפיזין, צריך להכין גם את חלקם?

"אלו דברים מפורשים בזוהר הקדוש, שצריכים לעמוד לנגד עינינו

בהכנות לחג. אנחנו מקפידים על הסוכה ועל ארבעת המינים, רוצים שהכול יהיה בהידור. גם הדאגה למי שאין לו צריכה לקבל מקום בהכנות שלנו. צריך שיהיה אוכל על השולחן שלו.

"הזוהר הקדוש מדבר בחומרה גדולה על מי שמזמין את האושפיזין ואינו נותן את חלקם לעניים, ומתאר כיצד הם מסתלקים משולחנו. ה'משנה ברורה' (סימן תקכ"ט, ס"ק י"ז) כותב שהזוהר מפליג מאוד בעונשו של מי שאינו נותן לעני מסעודתו ביום טוב, ומעורר במיוחד על האנשים שמתביישים לפשוט יד ולבקש. צריך לחשוב גם עליהם. לפעמים המשפחה שהכי זקוקה לעזרה היא דווקא המשפחה שלא תשמע ממנה כלום."

לצד האזהרה החמורה, הזוהר הקדוש מרחיב בברכותיו של מי שמשמח את העניים. ובספר 'פלא יועץ', בערך 'סוכה', הדברים מתורגמים להדרכה מעשית: **מי שאינו יכול להזמין עני לשולחנו יפריש מממונו לצדקה בערב הרגל בעבור כל סעודה, ויאמר שהוא נותן בשביל חלקם של האושפיזין, או ישלח מאכל לעני קודם הסעודה.**

כיצד יכול קורא שיושב בביתו להיות שותף בסעודות הללו?

"הוא יכול לקבל על עצמו מימון של ארוחה למשפחה. מי שיכול, יממן סעודת חג, ויש מי שזוכה לקחת על עצמו את האוכל למשפחה לאורך החג כולו. כל אחד לפי יכולתו. אנחנו מעמידים לרשותו את המטבח, את הבישול, את האריזה ואת המתנדבים שמביאים את האוכל. התרומה שלו מאפשרת לנו להכין את הסעודה ולהעביר אותה למשפחה שזקוקה לה."

"בין המשפחות יש מי שההתמודדות הרפואית הביאה אותן גם למצוקה כספית ממש. ההוצאות גדלו, יכולת הפרנסה נפגעה, והן אינן יכולות לממן את הסעודות. כשיהודי מסייע להן, הוא זוכה להאכיל רעבים ולשמח לבבות שבורים. הוא יושב בסוכתו, ובבית אחר ילדים יושבים ואוכלים בזכותו. זאת זכות עצומה. תחשבו על יהודי שמחליט להתאמץ ולתרום אוכל לכל חג הסוכות מתחילתו ועד סופו למשפחה שלמה, איך הנשמה שלו מאירה בשמים. אפשר לדמיין את זה בכלל??"

ומה הייתם מבקשים מכל אחד מאתנו לזכור לפני החג?

"כשמחשבים לכמה אנשים מכינים את סעודות החג, להוסיף לחשבון עוד משפחה. אפשר להתחיל מסעודה אחת. לחשוב על ילדים שיאכלו אותה, על אבא שיידע שיש לו מה להגיש להם, על הבית שיקבל קצת מנוחה מהדאגות שלו."

"אנחנו מתפללים שהקב"ה ישלח רפואה שלמה לכל החולים, ושכל משפחה תוכל לשמוח בביתה בבריאות ובנחת. עד אז מוטל עלינו לעזור במה שאפשר. יש לנו מטבח, יש מתנדבים, יש רצון גדול. בעזרת השותפות של הציבור אפשר למלא עוד כלים, להכין עוד סעודות ולהגיע לעוד משפחות."

"וכשיהודי נכנס לסוכה ומזמין את האושפיזין, איזו שמחה יש לו כשהוא יודע: ברוך ה', גם את חלקם כבר הכנת".

הרב אברהם פוקס

בחג הסוכות התנוססה על דפנות סוכתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמות דיוקנו של הרבי הקדוש מאוסטרובצה... כאשר אחד ממקורביו הרהיב עוז ושאל כיצד נקשר מרן עד כדי כך לכתביו ולחידושיו של הרבי, השיב רבינו...

זה אלי ואנוהו (שמות טו ב)

בספר 'עמודו של עולם' מסופר כי בחג הסוכות התנוססה על דפנות סוכתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמות דיוקנו של הרבי הקדוש מאוסטרובצה. מלבד זאת נהג מרן לשבח עד מאוד את כתבי תורתו של הרבי, ולציין באוזני מקורביו עד כמה חושק הוא לעיין ולפלפל בהם.

כאשר אחד ממקורביו הרהיב עוז ושאל כיצד נקשר מרן עד כדי כך לכתביו ולחידושיו של הרבי, השיב רבינו כי בימי בחרותו נפטר הרבי מאוסטרובצה, והספדנים שציירו את דמותו תיארו עד כמה יקר את הזמן והחשיבו כבעל ערך עליון, ועד כמה הקפיד שלא להשחית את רגעי שום פנים ואופן.

הדברים ששמע בצעירותו נחרטו בתוכי ליבו הטהור של רבינו, ולימים עמד ותלה את דיוקנו הרבי על דפנות סוכתו, כדי שדמותו הקדושה תעמוד לו כסימן וכציון דרך לייקור הזמן. מלבד זאת, מטעם הכרת הטוב, נהג לעיין רבות בכתביו של הרבי מאוסטרובצה ולייקר את חידושי תורתו.

מאלו שהיו בישיבה בצל ה'חפץ חיים' לא נענע בלולב בשעת ההלל. הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל עוד היה בחיים, וכן מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שהיה אז אצל רבו, ועוד גדולי תורה שנכחו בתפילה בישיבה, אולם כאמור אף אחד לא נענע עם הלולב. ניגש רבי לייב, בנו של ה'חפץ חיים', אל אביו ואמר לו: "אבא, לפחות אתה יכול לנענע!" נענה ה'חפץ חיים' ואמר לבנו: "לנענע בהלל זה מנהג נביאים, אהייליגע מנהג (מנהג קדוש), אבל שרק אני אנענע ולא אף אחד אחר, זאת אינני יכול. אלא מאי? לתת רק לאחד מהרבנים כדי שינענע הוא ולא אחר, זה לאוויין דאורייתא!" דהיינו, שיפגע בכבוד האחרים.

פרשתי לישון מעט, ובטוח הייתי שאף הרבי סר לנוח מעט לאחר יגיעה קשה זו, ללא אכילה וללא תנומה קלה. למחרת שאלתי את הבחור המשמש מה אירע לאחר שעזבתי את בית הרבי.

חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים (דברים טז יג)

מספר ראש ישיבת צאנז הגה"צ רבי אליהו שמואל שמרלר זצ"ל, והובאו הדברים ב'המבשר':

באותו חג הסוכות אף אחד מאלו שהיו בישיבה בצל ה'חפץ חיים' לא נענע בלולב בשעת ההלל... ניגש רבי לייב, בנו של ה'חפץ חיים', אל אביו ואמר לו: "אבא, לפחות אתה יכול לנענע!"

כפת תמרים וענף עץ עבת (ויקרא כג ז)

בספר 'מאיר עיני ישראל' מובא מה שסיפר רבי משה וואלקין, בנו של הגאון רבי שמואל דוד זצ"ל שהסתופף שלוש עשרה שנים בצופות בצל רבו מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, מה ששמע מפי אביו זצ"ל: באחת השנים בסוכות היה מחסור חמור בלולים, ובכל העיירה ראדין לא היה יותר מלולב אחד בלבד. באותו חג הסוכות אף אחד

באים בחג לבקר את בעלה הרב כשעוד היה בחיים, והבית היה הומה ממבקרים והשמחה היתה שרויה בו. ואילו כעת היא יושבת בודדה וגלמודה, וימי החג נהפכים לה לצער והכאב גדול. לכן מקפיד אני לבקר ולעודד את האלמנות דווקא בימים אלו.

**כאשר קיבלו הבנים את הבשורה,
התחילו לכעוס על השכן, וכי מה איכפת
לו להשים את רכבו במשך שמונת ימי
החג במקום אחר, וגם טרחו להוכיח
שאותו מקום שייך לכל השכנים. וניסו
לשכנע את אביהם שלא יתייחס**

"כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כג, מג)

סיפר המשפיע הנודע רבי אלימלך בידרמן שליט"א: סיפור נפלא שמעתי מפי בעלי המעשה, שאפשר ללמוד ממנו על מעלת הוותרנות שיכולה להציל אפילו ממיתה משונה. ומעשה שהיה כך היה באחד מתושבי ירושלים, איש מכובד ובעל משפחה ברוכת ילדים. כאשר גדלו הילדים לא היה להם מספיק מקום לשבת בסוכה הקטנה שבנה מידי שנה על מרפסת ביתם, לכן החליטו הילדים לבנות סוכה רחבת ידיים למטה בחצר.

וממחשבה למעשה - קנו דפנות לסוכה במידות מדויקות כדי צרכם, ובמשך שעות טרחו ועמלו בעבודת הקודש לבנות את הסוכה על הצד הטוב ביותר. וכאשר הכל על מקומו עמד בשלום, דפק אחד השכנים על דלת ביתם, והודיע להם, שחלק מן הסוכה נבנה בשטח שבו הוא מחנה את רכבו, ולכן הוא דורש שישלקו את הסוכה ויבנוה במקום אחר, שמעו הבנים את בקשתו וניסו להסביר לו את גודל היגיעה שכבר טרחו בבניית הסוכה, ולכן הם מבקשים שיוותר, ויניח להם להעמיד שם את הסוכה למשך שמונת ימי החג, אך הלה אטם את אזניו משמוע, והודיע נחרצות שאינו מרשה להם לבנות את הסוכה בשום פנים ואופן.

כאשר קיבלו הבנים את הבשורה, התחילו לכעוס על השכן, וכי מה איכפת לו להשים את רכבו במשך שמונת ימי החג במקום אחר, וגם טרחו להוכיח שאותו מקום שייך לכל השכנים. וניסו לשכנע את אביהם שלא יתייחס לשכן הרע, אולם האב שצדיק היה אמר לבניו בצורה חד משמעית, שבשום אופן לא ישב בסוכה הגורמת צער ועגמת נפש ליהודי, ואם ברצונם שיאכל שם את סעודות החג עליהם לפרק את הסוכה ולהעבירה למקום אחר.

בלית ברירה טרחו הילדים פעם שניה, ובנו שוב את הסוכה לשביעת רצונם של השכן. במוצאי החג הראשון של סוכות באמצע הלילה, נשמעו לפתע חבטות עזות מחוץ לסוכתם ששכנה למטה בחצר, מתוך בהלה קמו כולם משנתם והנה הם רואים שלש אבנים ירושלמיות גדולות שנפלו מקומה גבוהה של הבנין אל המקום שהחנה שם השכן את רכבו אשר נופץ לרסיסי רסיסים מן האבנים, ואם לא היו מעבירים את הסוכה למקום אחר והיו ישנים באותו מקום, היתה סכנה גדולה נשקפת לחייהם, וספק גדול אם היו יוצאים משם חיים, הרי שעל ידי שהעביר על מידותיו לפני משורת הדין ניצלו בניו ממיתה לחיים.

היה זה בימים שבין יום הכיפורים לסוכות. באותו זמן הגיעה לכ"ק מרן האדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע שאלה קשה על כמות גדולה של עופות שנשחטו בעיה"ק ירושלים. היו רבנים שהטריפו את כל כמות העופות הגדולה, והיו רבנים, כמו הגאון רבי מאיר ברנדסדורפר זצוק"ל ועוד, שלא רצו להכריע אלא לשמוע את חוות דעת קודשו של הרבי.

היה זה יום קודם חג הסוכות. הרבי זי"ע קרא לי, ויחד ישבנו שש עשרה שעות (!), שבהן הפסיק הרבי רק כאשר היה עלינו לצאת ולהתפלל. הרבי ישב עמי ללבן את כל פרטי ההלכה בשאלה קשה זו. כעבור שש עשרה שעות סיים הרבי להכין את התשובה, המנמקת את כשרות העופות.

היתה זו שעת עלות השחר. הרבי פנה ואמר לי: "עוד כמה שעות ייכנס חג הסוכות, וההכנות מרובות הן, שוב נא לביתך!" פרשתי לישון מעט, ובטוח הייתי שאף הרבי סר לנוח מעט לאחר גיעה קשה זו, ללא אכילה וללא תנומה קלה.

למחרת שאלתי את הבחור המשמש מה אירע לאחר שעזבתי את בית הרבי. השתוממתי לשמוע שהרבי לא פרש כלל למנוחה, אלא על אתר שלח לקרוא לאברך שיקליד במכונת כתיבה את התשובה הערוכה והארוכה. משסיים האברך את ההקלדה, הזמין הרבי מונית ושלח את התשובה בידי שליח לידי השואלים בירושלים.

מיהרתי ונכנסתי אל חדרו של הרבי. הבחנתי בו כשהוא עומד ובידיו העוף ה'ירושלמי' המייצג את כשרות העופות כולם, ועדיין הוא מממשש בריאות ומעיין באיברים. משהבחין בי, הפטיר בחיוך: "סוכה אין לי, ואף אם אבנה מהר, לא יהיה לי נוי סוכה, מה יהיה? אלא זאת שהצלתי יהודים מהפסד מרובה, זה יהיה הנוי סוכה שלי..."

**פעם, בחול המועד סוכות, ראו את
רבי אריה מהלך באחת משכונות
ירושלים. שאל אותו אחד האנשים:
מה עושה הרב בשכונתנו? ענה רבי
אריה: נוהג אני בחול המועד לבקר את
האלמנות, נשותיהם של הרבנים**

וְהָיָה יוֹמָם וְהָאֵלֶּמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ (דברים טז יד)

בספר 'בדידי הוי עובדא' מסופר על הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, שהיה ידוע כבעל חסד גדול מאוד, והיה אומר: "ירא שמים אמיתי הוא זה שאינו יכול לישון בלילות מדאגה מה עשיתי היום כדי להקל סבלו של יהודי מדוכא בייסורים".

פעם, בחול המועד סוכות, ראו את רבי אריה מהלך באחת משכונות ירושלים. שאל אותו אחד האנשים: מה עושה הרב בשכונתנו? ענה רבי אריה: נוהג אני בחול המועד לבקר את האלמנות, נשותיהם של הרבנים. כל ימות השנה האלמנה טרודה בעבודתה ואינה מרגישה בבדידותה, אבל בחול המועד, כאשר כולם חוגגים ואינם עובדים, אזי מרגישה האלמנה בבדידותה ונזכרת בימים הטובים שכולם היו

השותה מים בסוכה - האם מקיים בכך מצוה? והנרדם מחוץ לסוכה והתעורר - האם חייב לעבור לסוכה?

על מצות הסוכה נאמר בתורה: "בסוכות תשבו שבעת ימים", ודרשו חז"ל: "תשבו - כעין תדורו", כלומר, יש להשתמש בסוכה כדירת המגורים של כל השנה, באופן שהסוכה תהיה הדירה העיקרית במשך ימי החג. וחובה לאכול, לשנות ולישון בסוכה, וכן לשהות בסוכה כדרך ששוהים בבית. ומותר לאכול אכילת עראי מחוץ לסוכה, כיון שגם בכל ימות השנה מצוי הדבר שאוכלים אכילת עראי מחוץ לבית, ואם כן, אין אכילה זו סותרת למצות 'תשבו - כעין תדורו'. ואכילת עראי פירושה - לחם בכמות

הפחותה מ'כביצה' [45-53 סמ"ק, לשיטות השונות], או פירות, בשר, דגים ומאכלי חלב בכל כמות שהיא. וכן מותר לשנות מים ומשקאות קלים ללא הגבלה מחוץ לסוכה. ועוגה, או תבשיל העשוי מִדָּגָן, בכמות הגדולה מ'כביצה' - חובה לאוכלם בסוכה, אך אין לברך עליהם 'לישב בסוכה' אלא כשנאכלים בדרך 'קביעות', כלומר, כארוחה בפני עצמה, או בהתקבצות של מספר אנשים לארוחה, וכן כשהעוגה נאכלת כ'סעודה' שלאחר הקידוש בשבת בבוקר, או שהאוכל משתהה בסוכה לאחר אכילתה. ואף בבשר, דגים, ביצים, מוצרי חלב, וכדומה, כשהם נאכלים ב'דרך קביעות' - ראוי להחמיר ולאכול בסוכה, אך אין לברך עליהם 'לישב בסוכה'. ואדם הנמצא באמצע סעודתו - יתכן שאסור באכילת מאכלים שאין צורך לברך לפנייהם במהלך הסעודה - דגים, מרק, בשר ותוספות שונות - או שתייה, מחוץ לסוכה, מכיון שהם נחשבים כחלק מהסעודה. וכבר כתב הרמב"ם, ואחריו השולחן ערוך וכל הפוסקים, כי המקפיד לאכול ולשתות כל דבר דוקא בסוכה "הרי זה משובח". ונחלקו הפוסקים בפירוש הדבר: יש שכתבו שהעושה כן מקיים את מצות הישיבה בסוכה. יש שכתבו שאינו מקיים את מצות הישיבה בסוכה, והמעלה בהקפדה זו היא שעל ידה לא יטעה ויאכל אכילת קבע מחוץ לסוכה. ויש שצייד שיש בכך מעלה של 'חיוב מצוה' בלבד. וכאמור, גם השינה בסוכה היא בכלל החובה של 'תשבו - כעין תדורו', ואסור לישון מחוץ לסוכה בין ביום ובין בלילה אפילו שנת עראי, דהיינו נמנום קצר וחטוף [ואף למשך פחות מדקה], וזאת גם אם ישן בתנוחה שאין לחשוש שמא השינה תתארך, כגון שראשו מונח בין ברכיו. ומי שנרדם מחוץ לסוכה והתעורר, אסור לו להמשיך בשנתו מחוץ לסוכה.

[שו"ע תרל"ט, ב, משנ"ב י"א, י"ב, י"ג, טו רט"ז, שעה"צ ד רכ"ט, וביה"ל ד"ה אפילו שנת וד"ה אם; בו"מ דרשו, 12, 16, 18, 20]

האם יש דיני 'אסמכתא' בהתחייבות לגוי? ועל פי אילו חוקים דנים בבית דין בתביעה שבין ישראל לגוי?

המתחייב התחייבות ממונית, או מקנה לחבירו חפץ, בתנאי מסוים - פעמים שההתחייבות אינה חלה, משום שאין בה את גמירות הדעת הנדרשת לחלות ההתחייבות, או הקנין. התחייבות כזו, או קנין כזה, מכונים 'אסמכתא'. ולדוגמה: האומר לחבירו, אם לא אעשה עבורך דבר פלוני עד למועד מסוים, יהא דבר פלוני קנוי לך - הרי זו אסמכתא, ואינה חלה, אף אם אכן לא קיים את תנאו. ואף במשכון הניתן למלווה בתנאי שאם ההלוואה לא תיפרע יקנה המשכון למלווה, הרי זו אסמכתא והמשכון אינו נקנה למלווה; אך יש אומרים שאם ערך המשכון כערך ההלוואה, אין זו אסמכתא, והמשכון נקנה למלווה. והמקנה חפץ לחבירו באופן שבדרך כלל נחשב כ'אסמכתא', ומסר את החפץ ליד חבירו - לדעת השולחן ערוך הקנין חל; ולדעת הרמ"א, אין הקנין חל. וכמו כן, אם אמר לחבירו: אם לא אעשה עבורך דבר פלוני יהא החפץ קנוי לך מעכשיו - לדעת השולחן ערוך הקנין חל; ולדעת הרמ"א, רק אם חבירו עשה לו טובה מסוימת שבגינה הוא מתחייב, וכגון שהלווה ומתחייב שהמשכון יקנה לו [כאמור לעיל], מועילה אמירת 'מעכשיו' להחיל את הקנין; משום שבאופן זה הוא גומר בדעתו להקנות לו את

החפץ, שהרי עשה לו טובה. ואם המקנה מסר את החפץ ליד חבירו, יתכן שאמירת מעכשיו מועילה אף לדעת הרמ"א, גם כשלא עשה לו טובה. וקנין שנעשה בפני 'בית דין חשוב', בתנאים מסוימים - חל אף באופן שלא מסר את החפץ ליד חבירו, ואף כשלא עשה לו טובה, לכל הדעות; [אך נחלקו הפוסקים אם נדרשת אמירת 'מעכשיו'].

וכשמתחייב או מקנה לגוי, לדעת רוב האחרונים, אסמכתא אינה חלה, כמו בישראל המקנה לישראל; אולם, יש אומרים שבאופן זה אסמכתא חלה, כיון שלדעתם דין האסמכתא הוא תקנת חכמים, ולא תיקנו כן בעסק שבין ישראל לגוי. והסוברים שדיני אסמכתא אמורים גם ביחס לגוי, רובם סוברים כן הן בנוגע לישראל שהקנה לגוי והן בנוגע לגוי שהקנה לישראל. אולם, יש אומרים שבגוי המקנה לישראל - ההקנה

חלה, משום שלפי חוקי הגויים אין הבדל בין הקנה רגילה להקנה שלפי דיני התורה מוגדרת כאסמכתא; ולדעתם, בכל אופן שלפי חוקי הגויים שייך החפץ לישראל, זוכה בו הישראל גם כשלפי חוקי התורה אינו אמור לזכות בו [ראה להלן], ובבית דין, לכל הדעות יש לזכות את הישראל. ונביא את חילוקי הדעות שיש בנוגע לענין זה של 'סתירה' בין דיני התורה לחוקות הגויים בעסק שבין ישראל לגוי: אמרו חכמינו ז"ל - "ישראל וגוי שבאו לדין, אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל, זכה, ואמור לו כך דינו; בדיני גויים, זכה, ואמור לו כך דינכם". ופירוש הדברים: ישראל וגוי שבאו יחד לדין תורה בפני דייני ישראל, אם לפי דיני התורה הישראל זכאי, יש לזכותו, ולהסביר לגוי שפסק הדין הוא לפי תורת ישראל; ואם לפי דיני התורה הגוי זכאי, אך לפי חוקי הגויים הישראל הוא הזכאי, יש לזכות את הישראל, ולהסביר לגוי שפסק הדין הוא לפי חוקי הגויים. ויש מהאחרונים שסובר כי בכל עסק ממוני כלשהו בין הישראל לגוי, כאשר הישראל אמור לזכות בממון רק לפי חוקי הגויים - הריהו זוכה בו מאליו, אף שלא בפני בית דין. אך מדברי אחרונים רבים נראה כי אין הממון נקנה מאליו לישראל אלא כשהוא שייך לו על פי דיני התורה; ואילו הלכה זו שיש לזכות את הישראל לפי חוקי הגויים, אמורה רק לאחר פסק בית הדין.

[שו"ע תמא, א, ומשנ"ב ד (וראה שם, יא), ה' רח, שעה"צ ז, ח, י' יא, וביה"ל ב, ד"ה אבל (וראה שם, א, ד"ה ומשכנו); בו"מ דרשו, 6; חת"ס חו"מ סו; וראה שו"ע חו"מ רז, יד-טו, סמ"ע מו"ט ז' שם, ופתחי חושן ח, כא, הע' ו' רח]

האם מותר להשתמש בפסח בסבון שמעורב בו חמץ?

חמץ שהתקלקל לפני הפסח במידה כזו שאינו ראוי למאכל כלב, אין חובה לבערו, והוא אף מותר בהנאה בפסח. אולם, אסור לאוכלו מדרבנן, משום שבאכילתו הריהו מחשיב את החמץ למאכל. דין זה מכונה בקיצור 'אַחֲשִׁבָה' [- הַחֲשִׁיבִי]. וחמץ שלא התקלקל, אך מחמת תערובתו בדבר אחר אינו ראוי למאכל - אם ניתן להפרידו, ואז יהיה ראוי למאכל, חובה לבערו. ואכילת חמץ שאינו ראוי למאכל כלב לצורך רפואה - נחלקו הפוסקים אם יש בה דין 'אחשביה'. ואף לדעת המחמירים, כמוסות תרופה שיש בהן חומר גיבוש העשוי מעמילן חיטה, אשר אינו ראוי במצבו הנוכחי לאכילת כלב - אין בבליעתן דין

'אחשביה', כיון שדעתו לאכילת התרופה, ולא לאכילת החומר המגבש, ולא ניתן לומר שבאכילתו החשיב את החמץ לאוכל. ועוד בענין זה: בגמרא במסכת יומא נאמר שאסור לסוך ביום הכיפורים, משום שחומר הסיכה נבלע בגוף, והרי זה כשתייה. ונחלקו ראשונים אם כלל זה ש'סיכה כשתייה' אמור גם בנוגע לאיסורים אחרים, כגון חֲלָב, וחמץ. ולהלכה, ראוי להחמיר. אולם, בנוגע לסיכה בחמץ שאינו ראוי למאכל כלב - יש שהסתפק אם סיכה נחשבת כשתייה גם לענין 'אחשביה', כלומר, שהסך מחשיב את החמץ למשקה. ויש שנראה מדבריו שיש דין 'אחשביה' בסיכה, אך כתב שאין סיכה נחשבת כשתייה אלא כשהיא נעשית לשם תענוג; ולכן, לדוגמה, מותר למרוח בפסח משחה רפואית שמעורב בה חמץ שאינו ראוי למאכל כלב. ויש אומרים שאין דין 'אחשביה' בסיכה, ולדעתם מותר להשתמש בפסח בסבון, קרם לחות, חומרי איפור, וכיוצא בהם, שמעורב בהם חמץ. ויש שהורה להחמיר בדבר.

[שו"ע תמב, ב' ו' ד, ומשנ"ב כא-כב; בו"מ דרשו, 40 ו' 42, וראה שם, 41; ביה"ל שכו, י, ד"ה בשאר]

כי היום תחינו

המבחנים החצי שנתיים לחכמי
ורבני 'קנין ש"ס' ו'קנין הלכה'

קנין ש"ס

ברכות ב. עד בכורות יד:
2463 דפים
יום ראשון ל' תשרי
בין: 14:30-18:30

קנין הלכה

שלב א' בשר בחלב ותערובות
שלב ב' הלכות מזוזה ותפילין
יום רביעי כ"ו בתשרי
בין: 14:30-18:30

לוד אחיסמך
בית הכנסת חניכי הישיבות
רח' הרב אלישיב 1

מודיעין עילית - ק"ס
ביהמ"ד "נאות שמחה"
רח' מסילת יוסף 42 א'

מודיעין עילית - ברכפלד
ביהמ"ד "ישועות דוד"
רח' רשב"י 21

נתניה
ביהמ"ד "אהבת חסד"
רח' ברטנורא 14

ערד
שטיבל גור
רח' עפרוני 27
רק במבחן קנין שס!

צפת
ביהמ"ד הירדב"ז
מול כללית מאחורי בנין הנשיא 45

רכסים
ביהמ"ד "שבטי ישראל" (חניכי)
רח' האירוסים

חיפה
ביהמ"ד שאץ
רח' הרצל 60

טבריה
ביהמ"ד קרלין סטאלין
רח' בן צבי 2

ירושלים
ביהמ"ד "ברכת יוסף"
רח' אלקבץ 48 גבעת שאול

בית המדרש "היכלי התורה"
(בבנין ישיבת "פורת יוסף")
רח' יוסף בן מתתיהו 30
פינת מלכי ישראל

ביתר
קרלין
רח' ברים פינת פחד יצחק

בני ברק
ביהמ"ד חניכי הישיבות רמב"ם
רח' מיימון 24

ביהמ"ד "משכנות יעקב"
רח' בן דוד 33

ביהמ"ד "נאות יוסף"
רח' יואל 18

ביהמ"ד "בית השם"
רח' אלחריזי 3

אופקים
ביהמ"ד "היכל דב"
רח' רבי עקיבא 5

אלעד
ביהמ"ד "אהל תמר"
רח' המאירי 2

אשדוד
ביהמ"ד בעלזא
רח' אברהם שפירא 4 רובע ו'

בית שמש
ביהמ"ד "שערי תורה"
רח' שפת אמת 24